

**Mesijino buduće
Carstvo
Rešenje zagonetke
Novog zaveta**

Sir Anthony F. Buzzard, Bt.,
MA (Oxon.), MA Th.

© Restoration Fellowship, 2002
(3rd edition)

www.restorationfellowship.org

Naslov originala: *The Coming Kingdom of the Messiah*
Copyright 2021 © www.monoteizam.com
Izdavač: Aleksandar Vuksanović, Bazel, Švajcarska
Prevod: Marija Ivković

Sadržaj

Uvodna reč	5
Uvod.....	9

Prvi deo: Isus i mesijanska budućnost

1. Srce hrišćanstva – Carstvo Božije	12
2. Carstvo koje su proroci očekivali	18
3. Tradicionalna jevrejska i hrišćanska objašnjenja	24
4. Treće rešenje	27
5. Ne-politički Mesija tradicionalnog hrišćanstva	30
6. Buduće političko carstvo u Isusovom učenju	33
7. Plemić koji odlazi i koji se vraća	36
8. Isus, jevrejsko-hrišćanski Mesija	38
9. Nedefinisano Carstvo tradicionalnog hrišćanstva	42
10. Eliminisanje budućeg Carstva iz teologije	44

Drugi deo: Mesijanski okvir biblijskog hrišćanstva i njegov nestanak iz crkve

1. Spasenje kroz Mesiju	48
2. Sadašnje i buduće doba	56
3. Sukob u kosmosu	58
4. Antimesijanske tendencije savremene teologije	60
5. Uticaj gnosticizma	65
6. Demitologizacija	68
7. Evangelističko Jevanđelje bez Carstva	69
8. Pristanak na religiju misterije	77
9. Poziv za povratak novozavetnom hrišćanstvu	80
10. Tradicija – Velika prepreka ka napretku	83
11. Predviđanje u Novom zavetu	87
12. Krštenje	97
13. Isus i eliksir života	101
14. Zaključak	115
Indeks biblijskih citata	120

Uvodna reč

Pitanja, „Ko je Isus ili ko je on bio?“ i „Koji je bio njegov zadatak?“ nisu nestala. Izdavačke kuće nastavljaju da plave tržište brojnom literaturom, popularnom i učenjačkom, baveći se ovim takozvanim problemima. Mnogi ljudi koji redovno odlaze u crkvu izgleda da su zadovoljni verovanjem da je glavna svrha Isusa bila da umre tako da mi možemo da „odemo u raj“ kad umremo, i samim tim izbegnemo da večno gorimo u paklu (u koji nas, paradoksalno, šalje Bog koji je pun milosti i saosećanja!). Isus zapravo ni reč nije progovorio o tome da mi idemo u raj kada umremo. Niti je čak pominjao „večno mučenje.“ On je svojim sledbenicima obećao da će jednog dana naslediti zemlju, kada se on vrati iz raja.

Ko je *bio* ovaj Isus? Koja je bila njegova misija? Da li bi on danas bio prihvaćen od strane savremenih crkava, i ako bi bio, u kojoj od stotina veroispovesti?

Trenutni nalet interesovanja za „duhovne“ stvari pokrenuo je površni pristup Bogu, koji će dovesti do neuspeha i razočarenja. Boga ne možete pronaći tako što ćete naučiti napamet jedan Biblijski stih i iskoristiti isti kao mantru kako biste dobili ono što želite. Prodaja 5 miliona knjiga, koje promovisu jedan jedini stih, ne približava nas Hristovom cilju. Pronalaženje istine zahteva trud, istragu i proučavanje.

Pisac veruje da su naši spisi o istorijskom Isusu konzistentni i pouzdani. Oni predstavljaju Isusa kao nekog ko se lepo i bez ikakve sumnje uklapa u svoje jevrejsko okruženje iz prvog veka. Oni opisuju Isusa čije je rođenje prorečeno vekovima unapred od strane Boga koji je otkrio Svoj veliki plan za istoriju sveta. Božanskim zavetom Gospod Bog u Bibliji je zagantovao dolazak krajnje kraljevske ugledne ličnosti koja dolazi iz Kuće Davidove.

Autori Biblije su bili vešti učitelji koji su pisali da bi bili shvaćeni. Njihova strast da sa nama podele to što su otkrili provodeći

vreme sa Isusom, je očigledna u svim njihovim rukopisima. Teško je poverovati da je njihov pokušaj da prenesu saznanje toliko slab da kao rezultat toga mi danas imamo podeljenu crkvu i brojne različite veroispovesti – a da ne pominjemo zastrašujuću nesposobnost učenjaka da se slože oko nečega, ako ništa bar oko toga ko je Isus bio. „Naučeno neverovanje“ zapravo može da predstavlja problem, a ne sami novozavetni dokumenti. Bilo kakva zabuna koja postoji u trenutnoj crkvi je naša krivica, a ne krivica ranohrišćanskih pisaca Novog zaveta.

Biblija nije američka knjiga dvadesetog veka. To je jevrejska knjiga. Isus je bio Jevrejin i njegova teologija je bila duboko ukorenjena u jevrejsku Bibliju, tj. ono što mi nazivamo Starim zavetom. To što je on tvrdio da je *Mesija*, daje nam ključne i nezamenljive dokaze toga šta je on imao na umu. Novi zavet ga i predstavlja kao Mesiju, Davidovog i Avramovog potomka (Matej 1:1). Ta brilijantna i komplikovana izjava kojom se sve sumira daje nam ključ značenja Isusa i njegove Misije. Hrist (Mesija) je Kralj postavljen od strane Boga. Mesija je onaj kome je Bog dodelio sudbinu da vlada svetom. Njegova uloga je političke prirode. Ne obratiti pažnju na to, znači pogrešno protumačiti Novi zavet od početka do kraja.

Daleko od toga da je Isus nebeska figura isklesana od stakla i van dodira sa realnošću. On je po stilu mnogo bliži političkom aktivisti koji promoviše sopstvenu „teokratsku” (Božiju vladavinu) stranku. Njegova ambicija je bila da ispuni političke ciljeve koje je njemu, kao svom Sinu, dao Bog. Uz svoju tvrdnju da je davno obećani Mesija Izraela, Isus je izrazio svoju strast za revolucionarnom svetskom vladavinom, ponovno organizovanim miroljubivim i naprednim društvom okupljenim u Izraelu, Obećanoj zemlji, Božijoj zemlji (2. Samuilova 7), uz neverovatne koristi koje se šire zemljom. Hebrejska Biblija (Stari zavet), Isusova Biblija, jednostavno je puna vizija o dolazećem novom dobu u istoriji sveta. Carstvo Božije pruža jedino rešenje svetskih užasnih i nerešivih problema.

Ono što najviše zbunjuje (posebno one koji pokušavaju da čitaju Bibliju i da je razumeju), crkve su došle na sopstvenu ideju o tome ko je Isus i ko on treba da bude. Ljudi, posebno oni religiozni, svom „Isusu” pripisuju svakakve zamišljene ideale. Oni od njega prave učitelja bezvremenskih istina, toga kako biti dobar i tako dalje. Ili ga poistovećuju sa postojećom političkom agendom i kreću da utiču na društvo tim idealima. Ali Isus nije ni pokušao da se umeša u sadašnji politički sistem. Kao „teokratski” kandidat, on je svojevolutno i neumorno objavljivao, kao pretnju i obećanje, *budući* dolazak njegovog sopstvenog svetskog poretka, Carstva Božijeg. Isusova vera je da je dolazeće Carstvo zasnovano na „jevrejskim” nadama izraelskih proroka. Zaista, Isusovi sledbenici su ga proglasili „obećanim prorokom” na osnovu Božijih reči upućenih Mojsiju u stihovima 18:15-18 Pete knjige Mojsijeve i 3:22, 7:37 Dela apostolskih. Taj prorok ima moć, koju mu je dodelio Bog, da odluči o sudbini svake osobe. U našem interesu je da pažljivo obratimo pažnju i da se predamo tom vrhovnom vladaru koji vlada za Boga. Njegova požrtvovanost, smrt za grehe sveta i naredno vaskrsnuće, potvrđuje da je on vladar postavljen od strane Boga da vlada dolazećim Carstvom.

Njegova smrt i vaskrsnuće, međutim, nikada ne smeju da budu odvojeni od njegovog Jevanđelja koje propoveda o Carstvu. Oproštaj u Novom zavetu nije obezbeđen verovanjem *samo* u to da je Isus umro i da je vaskrsao. Oproštaj se dobija pod uslovom da pre svega pružimo pametan odgovor na njegovo propovedanje o Carstvu, dato u Jevanđelju. Njegova prva zapovest je bila da verujemo u Jevanđelje o Carstvu (Marko 1:14-15).

Ova knjiga neformalnim jezikom predlaže da se Novi zavet ponovo spoji sa svojom starozavetnom pozadinom. Zatim, da Isus bude shvaćen kao Mesija Izraela i sveta i da bude analiziran u smislu svoje strastvene izjave o novom političkom poretku na zemlji koji će on, kao Kralj, nadgledati, vladajući iz Izraela, pri povratku na zemlju. Njegovo Jevanđelje ili Dobre vesti o Carstvu – Davidovo Mesijino Carstvo – ne samo da vam lično nudi neuništiv život, besmrtnost, budućim vaskrsnućem (veoma drugačijim konceptom od „odlaska u

raj nakon smrti”). Jevanđelje, onakvo kakvo je Isus propovedao, poziva vas da posvetite ostatak svog života pripremi za učestvovanje u nadgledanju tog budućeg Carstva na obnovljenoj zemlji. Pozvan si da budeš su-naslednik Carstva sa Mesijom.

Ukratko, istorijski Isus, prvobitni „teokrata”, nastavlja svoj rad na regrutovanju članova za svoje carsko domaćinstvo, teokratsku stranku, a oni moraju da se uz božansku pomoć pripreme na učestvovanje u Mesijinoj vladavini budućnosti. Ovo će biti prvi i jedini poredak koji će uspešno vladati zemljom.

Uvod

Proučavanje Biblije je dospelo u ćorsokak u pokušaju da se shvati Isusov život i njegovo ućenje. Davno ustanovljene i duboko ukorenjene šeme razmišljanja sprećavaju da se proućavanjem Biblije dođe do duha njegove misije. Jednostavno rećeno, teškoća leži u nedostatku razumevanja sa Mesijinim Carstvom, koje predstavlja središte svega što je Isus propovedao.

Takozvani problem Isusove mesijanske svesti mođe da bude rešen samo onda kada oni koji se bave proućavanjem Biblije, napuste svoje predrasude protiv mesijanizma, koji preovladava u Novom zavetu i zaista u ćitavoj Bibliji. Analiza religijskih dokumenata od strane onih koji ne dele verovanja postavljena u tim dokumentima predstavlja ogromne teškoće. Ortodoksno hrišćanstvo, kako konzervativno tako i liberalno, ima veoma malo vremena za mesijanske stvari, u smislu u kom je Isus i njegova publika iz prvog veka razumela taj termin. Sve dok tumaći ne uzmu u obzir hebrejsko, mesijansko okruženje u kom je Isus propovedao i dok se ne sažite sa istim, oni će nastaviti da narušavaju jednog Isusa istorije i vere, i njega samog i njegovu poruku.

Proces ćitanja Novog zaveta kroz veo crkvene tradicije traje toliko dugo da ništa osim teološke revolucije ne mođe da ga okonća. Ali ima znakova nade. Druga polovina dvadesetog veka je stvorila raspoloženje, koje će verovatno podstaći novi osvrt na novozavetna dokumenta, koji je neophodan kako bi se došlo do srži istih. Źelja za istraživanjem javlja se kako kod teologa tako i kod obićnih ljudi koji se bave proućavanjem Biblije. Postoje dokazi da dogme posle-biblijskog hrišćanstva polako poćinju da popuštaju.

Ono što mora što pre da se preduzme jeste tumaćenje ćitave Biblije, koja dozvoljava da nam se ista obrati svojom objedinjućom porukom. Ali moramo da se ćuvamo da ne izostavimo elemente poruke koje smatramo nekusnim ili stranim našim savremenim naćinima razmišljanja. Ćesto se dešavalo da ućenjaci proizvoljno

odlučuju o tome koje elemente Novog zaveta treba prihvatiti kao važne za veru. Ako oni ne vode računa o apokaliptičnima,¹ Isus koga oni pronalaze u spisima ne govori ništa dramatično o kraju doba. Ako oni tragaju za liberalnom figurom, oni će ga pronaći u Isusu. Ako tragaju za društvenim reformatorom, otkriće ga u hrišćanskim dokumentima.

Široko je priznato da je upravo ovo najveća slabost učenjačkog pristupa u prošlosti. Bez obzira na sve, savremeni teolozi nastavljaju da pokazuju svoje neslaganje sa Isusovim mesijanizmom kada ignorišu te njegove izreke koje dokazuju, da on spada u okvire starozavetne i jevrejske apokaliptičke tradicije ili za sve slične „udare mašte” krive novozavetnu crkvu. Mnogo dovitljivosti je primenjeno u pokušaju da se Isusu oprostite njegova učenja koja mi smatramo nelagodnim ili neprihvatljivim.

Međutim, ako pročitamo Novi zavet u njegovom hebrejskom kontekstu i ukoliko sebi dopustimo da nas ponese njegova poruka, otkrićemo hrišćanstvo koje je i koherentno i praktično, mada se po nekim važnim aspektima razlikuje od vere koja je prihvaćena kao religija Isusa i Apostola.

Svaka istraga mora da počne od ključne teme svih Isusovih učenja. Na svu sreću, oni koji se bave proučavanjem Biblije se jednoglasno slažu po pitanju razumevanja toga koja je to tema. Čak i kada se samo površno baci pogled na Jevanđelja po Mateju, Marku i Luki dolazi se do saznanja, da je ta ključna tema bez ikakve sumnje *Carstvo Božije*.

¹ Npr. nešto što ima veze sa budućom kataklizmičkom intervencijom od strane Boga, uz pomoć Njegovog predstavnika, Mesije, kojom uspostavlja novo društvo – Carstvo Božije.

PRVI DEO

Isus i mesijanska budućnost

1. Srce hrišćanstva – Carstvo Božije

Naši hrišćanski dokumenti ukazuju na jednu neprikosnovenu činjenicu: Isus se iznad svega bavio Jevanđeljem o Carstvu Božijem. Njegova misija je usredsređena na Carstvo. To je suština njegovog učenja i njegova parola. On je objavio da je ono „na dohvat ruke”², pokazao svoju moć svojom službom, obećao to Carstvo kao nagradu svojim učenicima,³ i rekao im da se mole za dolazak istog.⁴ Takođe je uverio svoje sledbenike da će jednog dana zauzeti važna mesta u upravi Carstva: „Ostali ste sa mnom kroz sva moja iskušenja; baš kao što je moj Otac meni dao Carstvo zavetom, ja zavetujem to Carstvo vama. Ješćete i piti za mojim stolom u mom Carstvu i sedećete na prestolima sa kojih ćete upravljati izraelskim plemenima” (Luka 22:28-30; vidi Dela 1:6; 3:21).

Ova upečatljiva obećanja biće ispunjena „u Novom dobu, kada Sin Čovečji sedne na svoj veličanstven prestol” (Matej 19:28). Obećano Novo doba stići će sa Drugim dolaskom.⁵

Učenjaci su ubeđeni da Isus ne može istinski biti shvaćen osim ako ne razumemo šta je on podrazumevao pod Carstvom Božijim. Međutim, nisu u mogućnosti da ponude jasnu definiciju Carstva. Teološki rukopisi često izražavaju nesigurnost po pitanju toga da li mi uopšte možemo da povratimo značenje, koje je Isus prikačio frazi „Carstvo Božije”:

² Marko 1:14-15: „otišao je Isus u Galileju i propovijedao evanđelje kraljevstva Božjega, Govoreći: "Vrijeme se je ispunilo, kraljevstvo je Božje blizu. Obratite se i vjerujte u evanđelje!"

³ Luka 12:32: „Ne boj se, malo stado; jer je bila volja Oca vašega, da vam dadne kraljevstvo”.

⁴ Matej 6:10: „ Da dođe carstvo tvoje; da bude volja tvoja i na zemlji kao na nebu;”

⁵ Matej 25:31: „Kad dođe Sin čovječji u slavi svojoj i svi anđeli s njime, onda će sjesti na prijestolje slave svoje.”

Vreme je da neko provali blef onih koji misle da znaju šta je Isus podrazumevao pod Carstvom Božijim.⁶

Uprkos raznim pokušajima, nemoguće je jasnije definisati „Carstvo Božije” upotrebljeno u Jevanđeljima ili igde van istih osim da kažemo da ono predstavlja skup blagoslova koje je Bog dao Hristu i da se sastoji od najvišeg života koji predstavlja istinsko življenje.⁷

Drugi komentatori predosećaju da nešto ozbiljno nije u redu jer se fraza koju je Isus često koristio – zapravo njegovo sopstveno *Jevanđelje* – retko kad čuje u hrišćanskim krugovima. Tom Sine ukazuje na to da je „pobeda budućnosti Božije ključna tema u Isusovoj službi.” Zatim dodaje: „Michael Green je postavio sledeće pitanje na Međunarodnoj konferenciju o svetskoj evangelizaciji u Lozani održanoj 1974. godine: „Koliko ste ovde čuli o Carstvu Božijem? Ne mnogo. *Nije to naš jezik.* Ali time se Isus prvenstveno bavio.”⁸

Iskreno priznanje koje iznosi Peter Wagner je uznemiravajuće. Ono je izuzetno poučno. On priznaje da hrišćani ne koriste Isusov rečnik! U svojoj knjizi pod nazivom *Rast crkve i čitavo jevanđelje*, on citira čoveka pod imenom George Eldon Ladd kako kaže da „savremeno učenjaštvo prilično deli mišljenje da je Carstvo Božije ključna Isusova poruka.” Wagner zatim iznosi sledeći komentar:

Istina je i nemam razloga da sumnjam u to, ali ne mogu da odolim a da se ne zapitam naglas zašto nisam čuo više o tome tokom 30 godina koliko sam dugo hrišćanin. Sigurno je to da sam o tome dovoljno čitao u Bibliji. Matej pominje

⁶ Robert Morgan, in *Theology*, November 1979, str. 458.

⁷ The New Century Bible, *Commentary on James*, ed. E.M. Sidebottom, London: Nelson, 1967, str. 41.

⁸ *The Mustard Seed Conspiracy*, Waco, TX: Word Books, 1981, str. 102-103.

Carstvo 52 puta, Marko 19, Luka 44 a Jovan 4. Ali ja iskreno ne mogu da se setim da je ijedan pastor čijoj službi sam prisustvovao ikada propovedao o Carstvu Božijem. Dok analiziram teme sopstvenih propovedi, shvatam da ni ja nikad nisam propovedao o istom. Gde je bilo Carstvo do sada?⁹

Arthur Glasser, stručnjak po pitanju hrišćanskih misija, postavlja sledeće pitanje:

Kada ste poslednji put čuli propoved o Carstvu Božijem? Iskren da budem, ne mogu da se setim da sam ikada čuo jedno dobro izlaganje o ovoj temi. Kako to da se sada čuti o tome a široko je prihvaćena činjenica da je Carstvo Božije dominiralo mislima i službom našeg Gospoda? Sigurno još neko deli moje iskustvo. Pitao sam i svoje kolege. Naravno, oni se odmah slože sa mnom da su često slušali propovedi o Isusovim događajima. Ali što se tiče dobre propovedi o prirodi Carstva Božijeg onakvog o kakvom je Isus propovedao – i oni su, nakon trenutka razmišljanja, bili iznenađeni jer su uvideli da se retko koji pastor pozabavio tom temom.¹⁰

Ovi učenjaci su uperili prst ka fundamentalnom problemu hrišćanstva onakvog kakvo mi danas poznajemo. Savremeni evangelizam i propovedanje u celini, iako je navodno zasnovano na Bibliji, *ne zvuči kao Isusovo propovedanje*. Dok nastavljaju da koriste njegovo ime, ne osvrću se na njegovu ključnu temu – Carstvo Božije.

⁹ Centralna figura, Carstvo Božije, u Isusovom učenju je naglašeno od strane mnogih savremenih izvora, na primer, u delu pod nazivom *Hrišćansko religijsko obrazovanje* od strane rimokatoličkog pisca pod imenom Thomas Groome, str. 35-55 (Harper and Row, 1980). U fusnoti 16 petog poglavlja, on citira nekoliko vodećih učenjaka koji se slažu oko toga da Carstvo Božije dominira svime što je Isus propovedao.

¹⁰ *Missiology*, April 1980, str. 13.

Ovaj izuzetni propust je priznat od strane nemačkog teologa XIX veka pod imenom Richard Rothe, koji je izrazio svoje neslaganje sa uobičajenim metodama širenja Biblije:

Naš ključ ne otvara – pravi ključ je izgubljen i sve dok ga se ponovo ne dokopamo, naše tumačenje neće biti ispravno. Sistem biblijskih ideja nije sistem naših škola i dokle god pokušavamo da bez njega izvršimo egzegezu, Biblija će ostati polu-otvorena knjiga. Moramo joj prići shvatanjima koja se razlikuju od onih koja smatramo jedinim mogućim.¹¹

Naša namera je da pokažemo da ključ koji nedostaje a koji otključava Isusovu poruku, i čitavu Bibliju, jeste Carstvo Božije. Ključ, međutim, neće biti efikasan, ako je iskrivljen. Kako bismo izvukli pravi smisao iz onoga što je Isus propovedao, mi moramo da razumemo termin „Carstvo Božije” onako kako ga je on razumeo. Ako uklonimo jevrejski, biblijski kontekst iz ove fraze i dodamo novo značenje istoj, stvorićemo verziju hrišćanstva, koja je pogrešna u samoj srži.

Bez shvatanja pravog značenja Carstva, koje predstavlja osovinu oko koje se Isusovo propovedanje i učenje okreće, mi ne možemo da se nadamo da ćemo razumeti njegovu evangelističku poruku. Iskrena priznanja učenjaka, koje smo maločas citirali nalažu da Isusova glavna tema ne zauzima ključno mesto u učenjima crkava koje mi nazivamo hrišćanskim. Zaista, često je u potpunosti izostavljena! To može da znači samo da je njihovim sistemima teologije zaista neophodna radikalna reformacija.¹²

¹¹ Citirano kod G.N.H. Peters, *The Theocratic Kingdom*, rep. Kregel, 1952, str. 21.

¹² U članku pod nazivom „Propovedanje o Carstvu Božijem”, britanski izlagač Dr. I. Howard Marshall sa Univerziteta u Aberdinu kaže: „Tokom prethodnih 16 godina samo sam dve propovedi čuo koje su posebno bile posvećene Carstvu Božijem ... Smatram da je ova tišina iznenađujuća jer se oni koji proučavaju Novi zavet slažu oko toga da je centralna tema Isusovog

Takva reformacija će se dogoditi tek kad se Carstvo Božije:

- 1) postavi u središte poruke o spasenju gde ga je Isus uvek postavljao,
- 2) definiše u svom biblijskom kontekstu kao cilj Božijeg programa spasenja, kao ponovno uspostavljanje čvrste vladavine na zemlji pod nadzorom Mesije i svetaca. To će zavisiti od Isusovog povratka i vaskrsnuća, u to vreme, vernika svih doba.

Ova reformacija Jevanđelja može da se ugleda na izuzetno uviđanje Profesora Burton Scott Easton-a, koje je iskazao u svom članku na temu spasenja u *Međunarodnoj standardnoj biblijskoj enciklopediju (1939)*:

Isusova izjava da je „Carstvo Božije na dohvata ruke” neodvojivo je povezana sa izjavom da je „Sudnji dan na dohvata ruke”, i u ovom kontekstu, „Pokaj se” (Marko 1:14-15) mora da znači „da vam ne bude suđeno”. Samim tim, učenje našeg Gospoda o spasenju se pre svega odnosilo na budućnost: pozitivno, stupanje u Carstvo Božije, i negativno, oslobađanje od suda koje tome prethodi.

Danas, Isusova poruka o spasenju ostaje nejasna u umovima onih koji redovno odlaze u crkvu. Oni koji bi čuli poziv za spasenje, koji je uputio Isus, bili bi izloženi jasnoj i ključnoj poruci o dolazećem Carstvu Božijem na zemlji. Današnji pozivi za spasenje sadrže malo ili nimalo ovih informacija. Poruka koja se svodi na Isusovu smrt za grehove, zamenjena je složenim Jevanđeljem o Carstvu. Čini se da je prvobitna hrišćanska tvrdnja pretrpela užasno pomračenje. Takva situacija ugrožava život samog hrišćanstva, jer je Isus uvek veru ili verovanje u njegovu Poruku smatrao uslovom za spasenje.

učenja Carstvo Božije ... Jasno je, čovek očekuje da savremeni propovednik koji pokušava da prenese svojoj kongregaciji Isusovu poruku ima mnogo više da kaže o ovoj temi. Zapravo, moje iskustvo je sasvih suprotno, retko da sam ikada čuo išta o tome” (*The Expository Times*, Oct. 1977, str. 13).

To što je Carstvo Božije izostavljeno iz savremenih prikaza Jevanđelja zapalo je za oko rimokatoličkom učenjaku pod imenom B.T. Viviano:

Kao neko ko podučava ljude o novozavetnoj literaturi ... odmah mi je za oko zapalo to da je centralna tema propovedanja istorijskog Isusa iz Nazareta bila pristup Carstvu Božijem. Međutim, na moje zaprepašćenje, ova tema jedva da je igrala ikakvu ulogu u sistematičnoj teologiji, koja mi je predstavljena na teologiji. Nakon dodatne istrage, shvatio sam da je na mnogo načina ova tema uglavnom zanemarivana u teologiji i duhovnosti i liturgiji crkve u prethodnih hiljadu godina, a kada nije zanemarena, ona je izmenjena do neprepoznatljivosti. Kako se to desilo?¹³

¹³ *The Kingdom of God in History*, Michael Glazier, 1988, str. 9.

2. Carstvo koje su proroci očekivali

Mora da je značajno to što je Carstvo Božije nešto o čemu je Isus prvo govorio, čak i pre njegovog rođenja: „Gospod Bog će mu dati presto njegovog oca Davida i on će vladati kućom Jakovljevom zauvek; i njegovo Carstvo neće imati kraja” (Luka 1:32-33).

Ova izjava anđela Gavrila ne predstavlja iznenađenje po pitanju opisa Mesijine uloge. Ono što je anđeo obećao bilo je upravo ono čemu su se vernici nadali. Ako se upitamo šta je izazvalo ovu nadu, odgovor je jednostavan: poruka svih proroka. Tema koja se stalno javlja kod hebrejskih proroka jeste ta da će Carstvo Božije biti uspostavljeno kao svet sa sedištem u obnovljenom Jerusalimu i Mesijom kao Božijim predstavnikom, koji na idealan način vlada svetom. Ovim obećanjem savršene vladavine na zemlji do detalja se bave hebrejski proroci iz Starog zaveta. Mi možemo da citiramo brojne pasuse, koji na tipičan način predstavljaju njihovu viziju o budućnosti i koji opisuju vladavinu obećanog Davidovog proroka obnovljenom zemljom. Očekivano svetsko carstvo bi bilo Božije Carstvo uspostavljeno za Njega i Njegovog jedinstvenog predstavnika i zamenika, Mesiju.¹⁴ I utvrdiće se presto milošću, i na njemu će sedeti

¹⁴ Činjenica o budućem Carstvu obećanom od strane proroka je dobro poznata standardnim autoritetima po pitanju biblijske teologije: „Stalna odlika u eshatološkom prikazu Starog zaveta je restauracija Izraela ... Pitanje kako da danas protumačimo takva proročanstva je dvostruko. Pitanje je, pre svega, šta su proroci pod tim podrazumevali. Na ovo pitanje ne postoji samo jedan odgovor – *njihovo značenje je bukvalan smisao reči koje su upotreбили*. Oni su govorili o izraelskom narodu i kananskoj zemlji i predvideli su povratak ljudi na svoju teritoriju... Nema sumnje u vezi zancenja starozavetnih proročanstava; pitanje je do koje mere je ovo značenje sada validno” (“Eschatology,” *Hastings Dictionary of the Bible*, New York: Charles Scribner's Sons, 1911, tom 1, str. 737, naglasak moj). Pravo pitanje je, međutim, da li smo spremni da poverujemo prorocima. Ono što su oni predvideli je jasno. Problem je taj što crkve ne veruju u ono što su oni napisali! U Delima 26:27 Pavle je pitao Agripu: “Da li veruje prorocima?”

sudija (posrednik) jednako u šatoru Davidovom, koji će suditi i tražiti što je pravo i biti brz da čini pravdu” (Isaija 16:5).

Jednostavnost ovog koncepta dobro je prikazan istim stihom, onako kako ga je prevela Biblija: „Onda će jedan od Davidovih potomaka biti Kralj i on će vladati ljudima milostivo i s ljubavlju; brzo će činiti ono što je pravično i postaraće se da se sprovede pravda” (Isaija 16:5).

Ono što su proroci videli, bila je vizija o utopijskim uslovima na zemlji, prateći osvajanje sveta od strane Jahve (Gospoda Boga) i delovanje kroz zastupnika kog je On odabrao, obećanog Kralja: „Gospod nad vojskama će vladati Sionskom gorom i Jerusalimom” (Isaija 24:23). „On (Mesija) će o miru govoriti nacijama i njegova vladavina biće od mora do mora i od Reke (Eufrata) do krajeva zemlje” (Zaharija 9:10).

Avdej opisuje vrhovni položaj Izraela u dolazećoj Mesijinoj vladavini:

Dom će Jakovljevi naslediti nasledstvo svoje... I naslediće jug, goru Isavovu, i ravnice, Filisteje; i naslediće polje Jefremovo i polje Samarijsko i Venijaminovo i Galad; I zarobljena vojska sinova Izrailjevih naslediće šta je bilo hananejsko do Sarepte; a roblje jerusalimsko, što je u Sefaradu, naslediće južne gradove. I izbavitelji će izaći na goru Sion da sude gori Isavovoj, i carstvo će biti Gospodnje. (Avdija 1,17-21).¹⁵

Očigledno da će Carstvo Božije biti novi politički i teritorijalni poredak sa svojim sedištem u obećanoj zemlji, Izraelu. Oko ovoga se slažu svi proroci. Jeremija je takođe zabeležio reči

¹⁵ Prevod bazira na *New International Commentary on the Old Testament* od J.C. Allen, Grand Rapids: Eerdmans, 1976.

Gospodove kojima je on obećao da će Izrael pod vladavinom Mesije biti obnovljen:

Gle, idu dani, govori Gospod, u koje ću podignuti Davidu Klicu pravednu, koja će carovati i biti srećna i činiti sud i pravdu na zemlji.

U Njegove dane spašće se Juda, i Izrailj će stanovati u miru (Jeremija 23:5-6).

Isajjina i Mihejina vizija isto toliko jasno je definisana uz dodatnu garanciju multilateralnog razoružanja pod vladavinom Mesije:

Jer nam se rodi Dete, Sin nam se daje, kome je vlast na ramenu njegovim (obećanog iskupljenika, Mesije) ... Bez kraja će rasti vlast i mir na prestolu Davidovom i u carstvu njegovom da se uredi i utvrdi sudom i pravdom od sada doveka... I ići će mnogi narodi govoreći: Hodite da idemo na goru Gospodnju, u dom Boga Jakovljevog, i učiće nas svojim putevima, i hodićemo stazama Njegovim. Jer će iz Siona izaći zakon, i reč Gospodnja iz Jerusalima. I sudiće među narodima, i karaće mnoge narode, te će raskovati mačeve svoje na raonike, i koplja svoja na srpove, neće dizati mača narod na narod, niti će se više učiti boju. I ići će mnogi narodi govoreći: Hodite, da idemo na goru Gospodnju i u dom Boga Jakovljevog, i učiće nas svojim putevima i hodićemo Njegovim stazama; jer će iz Siona izaći zakon i reč Gospodnja iz Jerusalima. I sudiće među mnogim narodima, i pokaraće jake narode nadaleko, i oni će raskovati mačeve svoje na raonike, i koplja svoja na srpove; neće dizati mača narod na narod, niti će se više učiti ratu (Isaija 9:6-7; 2:3-4; Mihej 4:2-3).

Jedna od najjasnijih opisa Carstva Božijeg se javlja u stihu 2:44 Knjige o Danilu. Nakon uništenja neprijateljski nastrojenih svetskih snaga, „Bog raja će postaviti Carstvo (jasno je da je u pitanju svetsko carstvo), koje nikada neće biti uništeno, i to Carstvo neće biti ostavljeno drugim ljudima; slomiće i okončaće sva ova carstva, ali

samo će doveka trajati.” U sedmom poglavlju Knjige o Danilu isto obećano Carstvo biće pod rukovodstvom Sina Čovečjeg (reči koje Isus najradije koristi da bi sebe opisao) i njegovih sledbenika, ljudi koje je odabrao Bog:

I dade Mu se vlast i slava i carstvo da Mu služe svi narodi i plemena i jezici; vlast je Njegova vlast večna, koja neće proći, i carstvo se Njegovo neće rasuti... A carstvo i vlast i veličanstvo carsko pod svim nebom daće se narodu svetaca vrhovnog Boga; Njihovo će carstvo biti večno carstvo, i sve će vlasti njima služiti i slušati ih (Danilo 7:14, 27).

Revolucija povezana sa postavljanjem Mesije na čelo Carstva opisana je od strane Zaharija:

Jer će Gospod izaći, i vojevaće na narode ... I Gospod će biti car nad svom zemljom... I ko god ostane od svih naroda koji dođu na Jerusalim, svak će dolaziti od godine do godine da se pokloni caru Gospodu nad vojskama (Zaharija 14:3, 9, 16).

Ovi i mnogi drugi pasusi kod proroka demonstriraju van svake sumnje da će Carstvo Božije biti nova vladavina svetom, kojom će upravljati Mesija, Božiji odabrani Kralj, kome pomaže grupa saradnika koji su u knjizi o Danilu nazvani „svecima Svevišnjeg” (7:27). Ovaj prikaz obnovljene zemlje pružaju svi proroci. To je osnova mesijanske nade sumirana terminom „Carstvo Božije.”

Nacionalna nada Izraela, koju je hrišćanski apostol Pavle u potpunosti podržavao (Dela 24:14-15; 26:5-8), živopisno i brilijantno je otkrivena od strane proroka Isaije iz osmog veka pre n.e., pre dolaska Hrista, prorocima Izraela (Rimljanima 1:1-2; 16:25-26; Gal. 3:8; Titu 1:2). Bilo kakvo odvajanje Jevanđelja od svog otkrivenja u starozavetnim spisima vodi do katastrofalnog pogrešnog tumačenja. Kada Pavle piše o Jevanđelju on pretpostavlja da njegovi čitaoci poznaju starozavetnu pozadinu Jevanđelja. Danas, međutim, većina

čitalaca pristupa Pavlovim pismima a da ne znaju šta su proroci podrazumevali pod Jevanđeljem.

Brojni ključni pasusi kod proroka su bili priznati kao svedočenja o tome da će Izrael ponovo dobiti čvrstu vladavinu, da će u vidu obećanog Davidovog naslednika ponovo biti uspostavljena monarhija u Izraelu. Ako se Davidov presto na kome će sedeti Mesija kao Kralj neće ponovo pojaviti u Izraelu, čitav Stari zavet će se pretvoriti u legendu o veri, ako ne i u prevaru.

Isaija uvodi glagol „propovedati Jevanđelje” u brojne pasuse:

Izađi na visoku goru, Sione, *koji javljaš dobre glasove*; podigni silno glas svoj, Jerusalime, *koji javljaš dobre glasove*; podigni, ne boj se. Kaži gradovima Judinim: Evo Boga vašeg. Evo, Gospod Bog ide na jakog, i mišica će Njegova ovladati njim; evo plata je njegova kod Njega i delo njegovo pred Njim. Kao pastir pašće stado svoje; u naručje svoje sabraće jaganjce... Zato će poznati narod moj ime moje, zato će poznati u onaj dan da sam ja koji govorim: Evo me. Kako su krasne na gorama noge onog koji nosi dobre glase, koji oglašuje mir, koji javlja dobro, oglašuje spasenje, govori Sionu: Bog tvoj caruje. Stražari će tvoji podignuti glas, podignuće glas, i svi će zapevati, jer će očima videti gde Gospod vodi natrag Sion. Klikujte i pevajte, razvaline jerusalimske, jer Gospod uteši narod svoj, izbavi Jerusalim. Zagali Gospod svetu mišicu svoju pred svim narodima, da vide svi krajevi zemaljski spasenje Boga našeg (Isaija 40:9-11; 52:6-10).

Isus je sebe video u ulozi propovednika dobrih vesti. U svom inauguracionom govoru u stihovima 4:18-19 Jevanđelja po Luki, on je citirao stihove 61:1-2 Knjige Isaijine: „Duh je Gospodnji na meni; zato me pomaza da *javim jevanđelje siromasima*; posla me da iscelim skrušene u srcu; da propovedim zarobljenima da će se otpustiti, i slepima da će progledati; da otpustim sužnje; I da propovedam prijatnu godinu (krajnji Jubilej) Gospodnju.” Isus je prikladno završio

citat, ali se Isajino predviđenje sadrži buduće i krajnje ispunjenje ovih reči, „dan oslobođenja od strane našeg Boga.”

Hrišćanstvo onakvo kakvo je propovedano od strane Isusa je potvrda ove uzvišene vizije o budućnosti našeg sveta. Isusu je samo u maloj meri data moć iscelitelja i popravitelja. Velika većina sveta ostaje u tami. Pri svom drugom dolasku on će izvršiti restauraciju čitavog sveta kao što je to Petar i objavio (Dela 3:21). Nažalost, crkva, koja je pod uticajem paganske grčke filozofije, postepeno gubi dodir sa proročanskom velikom objavom da će doći Carstvo kao svetska vladavina pod nadzorom Mesije koji je učinjen besmrtnim. To obećanje o dobrom vremenu koje dolazi je zamenjeno bledom, nejasnom i mističnom idejom o postojanju duše van tela u „raju”. Pad prvobitne hrišćanske nade, zasnovane na učenju Hrista i Izraelskih proroka, vodi poreklo od tehnika interpretacije (termin je previše učtiv!) koje su primenjivali crkveni oci poput Origena i Avgustina, koji su se prekomernim objašnjenjima udaljili od jednostavnog značenja biblijskog teksta. Biblija je u Otkrivenju pružila krajnje proročanstvo o Carstvu, koji je opisan u čitavoj Bibliji.

Avgustin je međutim odabrao da: pretvori izjave o Otkrivenju u alegorije i da ih primeni na istoriju crkve (samim tim uništavajući budućnost i prebacujući se u sadašnjost) ... Hiljadu godina ne treba tumačiti bukvalno, već treba predstaviti čitavu istoriju crkve od inkarnacije do krajnjeg konflikta. Vladavina svetaca je proročanstvo o crkvenoj vladavini svetom (sada!). Vaskrsnuće je metafora i jednostavno se odnosi na duhovno vaskrsnuće onog ko veruje u Hrista (sada!). Ali ovakva egzegeza je *neiskrena i beznačajna* ... Tako protumačiti frazu „prvo vaskrsnuće” (Otkrivenje 20:6) jednostavno predstavlja igru terminima. Ako se prekomernim objašnjenjima udaljimo od stvarnog značenja reči, onda, kao što Alford kaže: „Tu je kraj svom jezičkom značaju i Biblija prestaje da bude konačno svedočenje o nečemu.”¹⁶

¹⁶ *Peake's Commentary on the Bible*, str. 941, moj akcentat

3. Tradicionalna jevrejska i hrišćanska objašnjenja

Oslanjajući se na zajednički prikaz koji su dali proroci, jevrejski rabini su iz svojih Biblija sakupili sledeće informacije o Mesiji i njegovom budućem Carstvu:

1. Mesija treba da bude naslednik iz Davidove kuće, njegova svrha je da u Izraelu postavi Carstvo i proširi svoj uticaj nad svetom.
2. U poslednjoj strašnoj bici za dominacijom svetom, neprijatelji Božiji, objedinjeni jednim Antihristom, biće poraženi i uništeni.
3. Osnivanje Mesijinog Carstva, nakon poraza Antihrista, rezultovaće duhovnom i političkom superiornošću Izraela, kada će sve nacije biti naučene da prihvate jedinoga Boga, priznaju vladavinu Njegovog predstavnika, Mesije, i da traže uputstva u zakonu.

Van svake sumnje je to da je izvor ovih informacija upravo hebrejski Stari zavet. Ništa manje nije jasno to da je nada koju su delili proroci u potpunosti potvrđena od strane Gavrila, kada je odredio Isusa kao obećanog vladara, kojim će odavno očekivana svetska vladavina biti ostvarena: „Gospod Bog će mu dati presto njegovog oca Davida i on će zauvek vladati Jakovljevom kućom” (Luka 1:32-33).

Luka nam je u ovim stihovima dao konačnu hrišćansku izjavu, o najvišem autoritetu, o sudbini Isusa. On treba da vrati bogatstva ljudima i da vlada Jerusalimom kao kralj koga je postavio Bog. Nada je bila društvena, duhovna i politička – i odnosila se na *zemlju!* Verovanje u Carstvo, koje će doći, predstavljalo je srž novozavetnog hrišćanstva, jer je o tome Luka, pratilac Pavla, propovedao Teofilu (Luka 1:1-4).

U smislu jednoglasne poruke hebrejskih proroka, jevrejski narod je uglavnom došao do zaključka da Isusovo pravo na mesijanstvo treba odbiti. Oni zastupaju sledeće mišljenje: Pošto ako neko tvrdi da je Mesija, podrazumeva da je zbacio ostale sa vlasti, a Isus nije zbacio Rimljane sa vlasti u Izraelu niti uspostavio Carstvo Božije, Isus i njegovi učenici nisu bili u pravu kada su verovali da je on obećani Mesija. Novozavetna dokumenta samim tim predstavljaju pogrešnu tvrdnju.

Suočeno sa istim podacima, tradicionalno hrišćanstvo je to shvatilo ovako: Pošto je Isus tvrdio da je zaista Mesija, i pošto rimska vladavina u Izraelu nije zbačena i Mesijino Carstvo nije ustanovljeno na zemlji, Isus nikako nije mogao da planira da sprovede mesijanski program onako kako su to Jevreji očekivali. On mora da je stoga ponovo protumačio mesijansku nadu proroka i da je isključio ideju o političkoj revoluciji i uspostavljanju mesijanske vladavine na zemlji.

Kako bi podržali ovakvo razmišljanje, teolozi su potrošili dosta energije u pokušaju da nas ubede da se jevrejsko shvatanje Carstva i Isusovo shvatanje istog suprotstavljaju jedno drugom. Pre svega, mi ne treba da mislimo da je Isus imao ikakvu političku ambiciju. Njegovi ciljevi, kako se to dugo tvrdilo, bili su u potpunosti „duhovni”. Smisao ovog dugotrajnog i davno usađenog ubeđenja može da bude sažet na sledeći način: Mnogi su u Izraelu očekivali spasenje kroz Mesiju, pomazanog, kog će Bog poslati da vlada carstvom na zemlji. Ovaj Mesija će doneti slavu Izraelu, uništiti zlo i uspostaviti pravičnost i nepokolebljivu moć. Ono što je Isus učinio, bilo je nešto sasvim drugačije. On je usadio Carstvo u srca njegovih sledbenika.

Standardna dela se stalno osvrću na isto viđenje Isusa i Carstva. Ono što je svima njima zajedničko jeste, ako ništa drugo, to što priznaju da je Carstvo Božije osnova čitave Isusove misli. Ali Carstvo, daleko od toga da je vladavina svetom, svedeno je na etičku vladavinu Boga u srcima ljudi:

Teret Isusove poruke je sledeći: Carstvo Božije je volja nebeskog Oca usađena u srca ljudi. On je naučio da će vera u Boga doneti novi poredak u kome životne brige i strahovi neće postojati ... Molitvom iz srca, koja su pročišćena pokajanjem i iskrenom željom za boljim životom, prisustvo Boga će biti dostignuto, Njegovo Carstvo će doći i nagrada za ljude će biti družina Božija.¹⁷

Ono što je neverovatno, jeste to da je ova vrsta opisa Carstva Božijeg prihvaćena od strane onih koji redovno posećuju crkvu kao dovoljno dobar odraz Carstva, koje se javlja u hrišćanskim dokumentima. Međutim, savremeno viđenje ne podrazumeva nikakvo pominjanje *drugog* dolaska Isusa i naknadno uspostavljanje Mesijinog Carstva na zemlji. Štaviše, standardna definicija Carstva je podložna velikim protivljenjima: potpuno je samo-kontradiktorno to što neko tvrdi da je Mesija a u isto vreme dobija celokupnu *političku* ulogu, koju su hebrejski spisi dodelili Mesiji i koja je glavna poenta mesijanstva! Kada bi rekli da Isus može da govori o Carstvu Božijem (i o sebi kao o Mesiji) a u isto vreme da poriče značenje te fraze, da je u pitanju ponovno uspostavljanje teokratske vladavine širom sveta sa Jerusalimom kao metropolom novog društva, kao što su to svi hebrejski proroci zamišljali, to ne bi imalo nikakvog smisla. Odbijanje spoljašnjeg, političkog Carstva je nemoguće ako neko stalno tvrdi, kao što je Isus tvrdio, da su jevrejski spisi produhovljeni i autoritativni izvori celokupne religijske istine. Pošto se ni jedan novi politički poredak na zemlji ne javlja kao rezultat Jevrejske službe, kritičari su napravili izbor na osnovu dve alternative: Ili Isus nije zapravo tvrdio da je Mesija, u tom slučaju njegovi učenici mora da su pogrešno pripisali njemu tu titulu; ili je on zaista tvrdio da je Mesija, ali je tu titulu kao i frazu „Carstvo Božije” koristio na radikalni i novi način kojim je iste zauvek udaljio od starozavetnih korena i oduzeo im svaki politički značaj.

¹⁷ *New Age Encyclopedia*, London: Simpkin, Marshall, Hamilton, 1925, Tom. 6, str. 176-177.

4. Treće rešenje

Nijedno od ovih rešenja ne uzima u obzir dokaze koje pružaju biblijski dokumenti. U oba slučaja veliki delovi dostupnih podataka jednostavno nisu uzeti u obzir. Predlog da Isus nije zapravo tvrdio da je Mesija, bi čitav Novi zavet proglasio prevarom. Ali ništa manje nije problematično zastupati mišljenje da je Isus napustio jevrejsku, starozavetnu nacionalnu nadu za mesijanskom vladavinom širom sveta, koju su predvideli svi proroci. Dosta podataka u Novom zavetu dokazuju da on tako nešto nije uradio. Onda ostaje treća opcija. Kao i njegovi savremenici, i Isus je koristio frazu „Carstvo Božije” kako bi opisao novi politički poredak širom sveta obećan u Svetoj Bibliji, ali on i njegovi apostoli su ponekad širili značenje ovog termina, kako bi uključili preliminarni i pripremni stadijum u božanskom planu, koji se tiče Carstva:

1. Njegova objava Mesijinog Carstva Božijeg pre nego što je ono uspostavljeno širom sveta pri povratku Isusa na zemlju u moći i slavi.
2. Demonstracija snage Carstva dodeljene Isusu i njegovim odabranim sledbenicima, izražena njihovim isceljivanjem i egzorcizmom.
3. Rekrutovanje učenika putem Isusove službe i njihova priprema za rukovodstvo dolazećem Mesijinom Carstvu kao i učestvovanje u objavi Carstva pre njegovog dolaska.
4. Smrt Mesije za grehove sveta.
5. Njegovo vaznesenje i postavljanje sa desne strane Oca (kao što je to predviđeno u stihu 110:1 Psalma)¹⁸ dok čeka

¹⁸ Ovaj stih je citiran ili se na njega aludira u Novom zavetu više nego ijedan drugi stih Starog zaveta. Očigledno je da on nosi veliki značaj kada je u pitanju naše shvatanje apostolskog hrišćanstva.

svoj povratak, kako bi ozvaničio Carstvo i obnovio društveni i politički poredak na zemlji.

Važno je obratiti pažnju na to da proroci Starog zaveta ne prave jasnu razliku između ovih preliminarnih razvoja u pripremi za Carstvo i potpunog osnivanja Carstva širom sveta, mada, kada pogledamo unazad, možemo da vidimo da u božanskom programu, razbacanom po čitavom Starom zavetu, postoje jasne indikacije te dve faze. U tradicionalnom hrišćanstvu, priča o carstvu Božijem kao o nekakvom opisu hrišćanskog života *sada* je prikrla do te mere da je skoro eliminisala Carstvo kao *budući* poredak božanske vladavine širom sveta, koje za Isusa i čitav Novi zavet, kao i za proroke, *treba da bude veliki događaj inaugurisan njegovim Drugim dolaskom*.¹⁹

Carstvo o kome je propovedao Isus je pre svega novi poredak na zemlji povezan sa velikim budućim događajem u istoriji a koji će biti obeležen njegovim povratkom na vlast. Za Isusa Carstvo još uvek nije došlo. Treba se moliti za njegov dolazak.²⁰ Svakako, snaga Carstva je prikazana tokom njegove službe, ali to je samo naznaka dolazećeg Carstva, koje je još uvek deo budućnosti i koje u potpunosti zavisi od povratka Isusa, Kralja, koji će ga uspostaviti.

¹⁹ Vidi *The Century Bible, Introduction to Thessalonians* (London: Caxton Publishing Co., n.d.), str. 29: „Nedavno je rečeno da je Carstvo Božije glavna tema Isusovog učenja, koji, kad god je govorio o Carstvu Božijem, pod istim je podrazumevao pobedonosni novi poredak budućnosti koji će biti uspostavljen pri njegovom povratku na ovaj svet u slavi i sa anđelima.” Aludira se na Johannes Weiss' Predigt Jesu vom Reiche Gottes (*Jesus' Proclamation of the Kingdom*, Philadelphia: Fortress Press, 1971, first pub. 1892). Weiss je bio u pravu kada je rekao da je Isus govorio o stvarnom carstvu budućnosti. On je zatim nastavio i rekao nam da je takvo učenje nebitno za nas sada!

²⁰ Matej 6:10: „Tvoje Carstvo koje će doći.” Josif iz Arimateje ga je čekao (Marko 15:43).

Da se Novi zavet čita iz perspektive koja dozvoljava i trenutno preliminarno manifestovanje duha i snage Carstva kao i njegovu buduću inauguraciju i postavljanje pri Drugom dolasku, postaje jasno da Isus nikada, ni na trenutak, nije Carstvo Božije uskratio za politički ili teritorijalni značaj, koji su mu pripisali proroci i koji je usađen u jevrejsku religiju, kao velika nada nacije. Isus, pri svom prvom dolasku, nije trebalo da predstavi Mesijino Carstvo kao političku vladavinu celim svetom. Ipak, celokupno njegovo učenje je bilo usmereno ka pripremi sledbenika za budući dolazak Mesijinog Carstva. Na kraju svoje službe on se predao rukama Rimljana i jevrejskih autoriteta koji su ga razapeli. On je obećao da će se vratiti nakon vaskrsnuća u neprecizirano vreme kako bi politički inaugurisao Carstvo, kao u Izraelu tako i u celom svetu. Ovaj završetak božanske drame će ispuniti do samih detalja predviđanja data u Starozavetnom proročanstvu i potvrditi Isusovo pravo na mesijanstvo.²¹

²¹ Vidi *The Century Bible, Introduction to Thessalonians*, str. 30: „Ono čemu su Jevreji tražili pri prvom dolasku Hrista, Hrišćani su tražili pri Drugom dolasku.”

5. Ne-politički Mesija tradicionalnog hrišćanstva

Zanimljivo je to što su tradicionalne verzije hrišćanstva odbijale da priznaju političku dimenziju Isusovog učenja. Kritičari su se trudili da je izostave i koristili se različitim sredstvima, kako bi je prekomernim objašnjavanjem odbacili. Ovaj proces je podrazumevao samo *tour de force*, čime se i najjasnije biblijske izjave lišavaju svog očiglednog značenja.

Ove tehnike nisu izbegle kritike onih izlagača, koji su shvatili da je izvršeno nasilje nad svetim tekstovima. Zapažanje koje daje Albert Schweitzer zasluđuje da bude citirano u ovom kontekstu: „Mnoge velike izjave (Isusove) mogu se pronaći kako leže po ćoškovima poput eksplozivnih granata sa kojih su uklonjeni fitilji ... Naveli smo Isusa da govori drugačijim jezikom od onog kojim je on zapravo govorio.”²² Isusove reči su pretrpele pomračenje.

Schweitzer je ubeđen da Isusov utisak o lošem stanju i kraju sveta, predstavlja samu srž njegovog uma i poruku da naši spisi nemaju nikakav smisao, osim ako se ne posmatraju u ovom svetlu.

Još jedan učenjak pod imenom David Baron, požalio se da su reči proroka pogrešno protumačene tako da eliminišu stvarnost budućeg Carstva Božijeg. Ono što Baron kaže o tumačima proroka Zaharija jednako se odnosi i na dosta tradicionalno ophođenje prema Carstvu Božijem u Isusovom učenju:

Skoro sva postojeća dela, koja se bave ovom proročanskom knjigom su na neki način falična, a neka čak navode i na sasvim pogrešan put. Starije kritike, mada hvaljene zbog svog duhovnog tona i praktičnog učenja, i neke koje sadrže

²² *Quest of the historical Jesus*, New York, MacMillan, 1968, prvo izdanje 1910, str. 400.

dobru količinu čvrstog filološkog i istorijskog materijala, više ili manje su poništene alegorijskim principima tumačenja, kojima su *svako pominjanje Carstva Božijeg na zemlji, bukvalne restauracije Izraela, vidljivog javljanja i vladavine Mesije, izgubljeni usled silnih objašnjenja.*²³

Pošto je Carstvo Božije bilo srž svega što je Isus propovedao, i pošto je on u potpunosti podržavao nade proroka,²⁴ uklanjanje Mesijinog Carstva će ugroziti suštinu Isusove hrišćanske poruke. Neizreciva šteta, koja je učinjena „alegorijskim principom tumačenja” (sofisticirana fraza koja ima isto značenje kao prekomerno objašnjavanje do gubljenja smisla), nije ograničeno na Knjigu proroka Zaharija. Skoro sve standardne kritike Novog zaveta su falicne, iz istog razloga koji je naveo David Baron. Učenje Isusovo je pretrpelo katastrofalan udarac, onda kada izlagači nisu više priznavali da Carstvo Božije, pre svega i iznad svega znači ono što su proroci oduvek podrazumevali pod istim: „konkretno” Carstvo Božije na zemlji koje će biti započeto događajem poznatim u Starom zavetu kao Dan gospodnji i u Novom kao Drugi dolazak Isusa.²⁵

Uobičajeno značenje termina „Carstva Božijeg” na Isusovim usnama, predstavlja novi poredak, koji će biti inaugurisan njegovim povratkom. To se tačno poklapa sa starozavetnim opisom Božije vladavine (tj. u liku Njegovog odabranog Kralja, Mesije).²⁶ Tradicionalna teologija izgleda da je zaboravila da je Isus došao da

²³ *The Prophecies of Zechariah*, London: Marshall, Morgan & Scott, 1962, str. viii, ix,

²⁴ Matej 5:17: „Nemojte misliti da sam došao da uništım zakon ili proroke”. Rimljanima 15:8: „Isus Hristos bio sluga obrezanja istine radi Božije, da utvrdi obećanje očevima.”

²⁵ Vidi na primer 1. Solunjanima. 5:2; 2. Solunjanima. 2:2; 1. Korinćanima 1:8; 2. Korinćanima. 1:14. Dan Gospodnji i Dan budućeg Hristovog povratka su isti.

²⁶ Pored mnogih drugih pasusa vidi i Isa. 52:7-10; 32:1; Psalam 2; Zaharija 14:9ff.; Otkrivenje 11:15-18; Psalam 96-101, stihove koji opisuju dan na koji je „Gospod *postao* Kralj” – počeo da vlada.

„potvrdi obećanja data ocima” (Rimljanima 15:8) i oci, počevši od Avrama, su trebalo da „naslede svet” (Rimljanima 4:13). Obećanja data Avramu, koja Novi zavet podržava, bila su zasnovana na nadi da će se preuzeti vladavina zemljom. Isusovo obećanje, da će njegovi sledbenici dobiti nagradu, opisano je u smislu uređenja vlasti:

„Preuzmi vlast nad deset gradova” (Luka 19:17). Nada, koju je rasplamsao Isus, nije ništa drugačija. On je obećao poslušnima da će jednoga dana „naslediti zemlju” (Matej 5:5), i da će im Bog onda dati Carstvo (Luka 12:32). *Novozavetno hrišćanstvo obećava svojim pristalicama mesta u rukovodstvu u novoj vladavini, koja će biti uspostavljena na zemlji pri Isusovom povratku* (Otkrivenje 5:10).

Mesija, koji ne uspeva da dođe do svoje pozicije svetskog vladara sa središtem u Jerusalimu nije Mesija, koga su očekivali proroci i koga je Gavrilo obećao Mariji (Luka 1:32-33). Pametno je upitati se da li Isus iz tradicionalne teologije, o kome se malo šta kaže u vezi sa carstvom koje će vladati čitavom zemljom i koje će biti inaugurisano budućim kritičnim događajem, može da bude Isus Mesija iz Biblije.

6. Buduće političko carstvo u Isusovom učenju

Brojne Isusove izjave, koje su od ključne važnosti, nisu pridobile pažnju kakvu zaslužuju. Ovo su stihovi koji pokazuju da je Isus bio veoma svestan političke prirode Carstva kojim je njemu, Mesiji, bilo suđeno da vlada nakon svog povratka na kraju doba.

Neko ko je tvrdio da je obećani Sin Davidov, nije mogao da ne bude impresioniran fundamentalnom važnošću saveza kog je David imao, a koji je opisan u sedmom poglavlju 2. Samuilove poslanice (paralela 1. Dnevnika 17 poglavlje).²⁷ Kao što je dobro poznato, to je stvorilo osnovu Božijeg obećanja da će doneti mir na zemlji kroz svog odabranog Kralja.²⁸ Daleko je priznato to da se na osnovu čitanja hebrejske Biblije dolazi do zaključka da će slava Davidovog carstva na kraju biti vraćena Izraelu, od čega će imati koristi čitav svet, onda kada Mesija dođe na vlast. Samim tim, istaknuti Isusovi učenici su željno iščekivali „utehu za Izrael” ali ne samo pre Isusovog rođenja, nego nakon što je završio svoju kratku službu u Izraelu. To što nacija očekuje vladavinu Mesije ostaje središte hrišćanskih spisa: pravični i posvećeni Simeon „tražio je utehu za Izrael, a Sveti duh je bio nad njim” (Luka 2:25). Proročica Ana, kojoj je Luka odao počast za izuzetnu posvećenost Bogu, „tražila je iskupljenje Jerusalima” (Luka 2:38). Josif iz Arimateje, koga Matej opisuje kao Isusovog učenika (Matej 27:57) bio je „dobar i časan čovek ... koji je čekao Carstvo Božije” (Luka 23:50-51). To je bilo nakon Isusove smrti. On očigledno nije verovao da je Carstvo došlo

²⁷ Važnost ovog zakona se vidi kada se on pominje u Psalam 72 i 89 i Luka 1:32-33.

²⁸ Ova božanska intervencija je živopisno opisana u Psalmima, posebno poglavlje 2 i 10. Kumranska zajednica i hrišćani su videli da se stih 7:14 Druge Samuilove poslanice odnosi na obećanog oslobodioca (vidi Jevrejima 1:5, Luka 1:32-33).

sa Isusovom službom, mada se sa sigurnošću može reći da spisi opisuju njegovu službu kao iščekivanje Carstva (Matej 11:5).

Isto tako, lopov razapet na krstu je uvideo da je neminovni budući dolazak Carstva, kada je zamolio Isusa da učestvuje u istom: „Isuse, seti me se kada dođeš (inaugurišeš) u svoje Carstvo” (Luka 23:42).

Upravo isti taj entuzijazam za Carstvo i Jevanđelje podstakao je zahtev Jakovljeve i Jovanove majke u ime njene dece. Njena molba otkriva biblijsku hrišćansku ideju o Mesijinom Carstvu, a Isus ništa nije učinio kako bi poremetio njeno razumevanje toga kakvog tipa će biti ovo Carstvo. „Zapovedi da sedu ova moja dva sina, jedan s desne strane Tebi, a jedan s leve strane Tebi, u carstvu Tvom” (Matej 20:21).

Carstvo koje je ona imala na umu sigurno nije bilo ograničeno na carstvo „u srcu”. Isusov odgovor je potvrdio da je čast da sedi na ključnom mestu u budućem Carstvu rezervisano „za one za koje je to mesto pripremljeno” (Marko 10:40). Štaviše, dodao je da veličina u dolazećem Carstvu Božijem pripada onima koji prvi prihvate ulogu sluge, kao što je on sam to učinio (Marko 10:42-45; vidi Filipljanima 2:5-8). Ali nema sumnje u Isusovom umu u vezi sa prirodom budućeg Carstva a ni u vezi statusa u njemu. Učenici bi bili ispravljeni da su pogrešno shvatili činjenice o budućem Carstvu u kome neko može da dođe na visok položaj. Oni su samo morali da nauče da put do visokog položaja prolazi kroz poniznost, patnju i služenje.

Pitanje hrišćanskog cilja je veoma važno u spisima o Isusovom učenju. Apostoli su dobili instrukcije od strane Isusa da priznaju obećano Mesijansko Carstvo, kao srce Novog zakona. Za njih, vrhovni cilj hrišćanskog života je pomoći Mesiji u rukovođenju Carstvom. Na poslednjoj večeri, on im je rekao: „I ja ostavljam vama carstvo kao što je Otac moj meni ostavio: Da jedete i pijete za trpezom mojom u carstvu mom, i da sedite na prestolima i sudite nad dvanaest plemena Izraela” (Luka 22:29-30).

Samo nekoliko trenutaka ranije Isus je rekao da neće piti vino na Pashu sa njima ponovo, sve dok se Pasha ne „ispuni u Carstvu Božijem”, tj. „sve dok Carstvo Božije ne dođe” (Luka 22:16-18). Onda bi oni jeli i pili u njegovom prisustvu, sjedinili se sa njim, kao izvršne vlasti Carstva. Ova veličanstvena prilika treba da se desi u „Novom dobu (bukvalno, „kada se svet preporodi”), kada Sin Čovečji sedne na svoj prestol slave” (Matej 25:31).

Implikacije svega ovoga su jasne svakom. Doći će Carstvo koje će biti inaugurisano povratkom Hrista, što će biti i početak Novog doba. Postojeće prestoli i vladavina nad dvanaest plemena ponovo sjedinjenih na zemlji. Postojeće prijateljstvo sa Isusom u Novom dobu, prijateljstvo koje neće biti obnovljeno sve „dok Carstvo ne dođe” (Luka 22:18).

Dok ove informacije o Carstvu Božijem formiraju okvire svega što je Isus propovedao, koliku ulogu zapravo ono igra u onome što danas nazivamo hrišćanstvom?

7. Plemić koji odlazi i koji se vraća

Jednom prilikom Isus je pomenuo Carstvo Božije, kada je uporedio sebe sa plemićem, kome je suđeno da ode i da se kasnije vrati kako bi preuzeo vlast nad Očevim carstvom. Isus je ispričao ovu priču kako bi razjasnio, najjednostavnijim rečima, stadijume božanskog plana u istoriji. Pošto su on i njegovi učenici bili u blizini Jerusalima, prilazivši gradu, za kog su svi priznavali da će jednog dana postati glavni grad Carstva, njegova publika - od kojih su mnogi prihvatili njegovu tvrdnju da je Mesija - vrlo razumno su očekivali da će se „Carstvo Božije pojaviti odmah” (Luka 19:11).

Lukin prikaz nas ne ostavlja da sumnjamo da je Carstvo Božije o kome je reč zapravo carstvo bazirano u Jerusalimu a geografska blizina cara glavnom gradu je probudila uzbuđenje, jer će nade proroka i nacije konačno biti ostvarene. Priča koja je usledila je trebalo da nauči ljude da se Carstvo neće javiti *momentalno*. Nema sumnje, ono će se na kraju javiti. Štaviše, pojava istog bi značila uništenje Isusovih neprijatelja: „Ovi moji neprijatelji, koji nisu prihvatili to da ja vladam njima, dovedite mi ih i pobijte u mom prisustvu” (Luka 19:27).

Ni u jednom trenutku Isus nije predložio da su ljudi pogrešno shvatili prirodu Carstva, niti da oni treba samo da tragaju za carstvom „u srcu”. Jednostavnom pričom o plemiću, on je učinio jasnim činjenicu da Carstvo Božije neće biti javno inaugurisano sve dok se on ne vrati iz raja, nakon što od Oca primi svoj kraljevski autoritet. Kada se vrati, on će pokazivati svoju vlast time što će ubijati svoje neprijatelje, ukoliko ne žele da pristanu na njegov suverenitet (Luka 19:27). U isto vreme, njegovi verni sledbenici treba da budu nagrađeni za njihove korisne usluge za vreme odsustva gospodara, time što će biti postavljeni na čelo urbanih populacija u Carstvu (Luka 19:17).

Ova priča ima savršen smisao, jer potvrđuje ono što se u proslavljenom drugom poglavlju Psalma predvidelo za Mesiju, Gospodnjeg pomazanog. Prema ovom Psalmu, Bog je obećao da će svom Mesiji dati „nacije u nasleđe i same krajeve zemlje u njegovo posedovanje” (stih 8). Kralj će ih udariti gvozdenom palicom; razbiti kao lončarski sud (stih 9). U istom Psalmu, svetske vođe koji će se Mesiji suprotstaviti pri svom povratku, primorani su da se „poklone Sinu, da se ne bi razljutio i uništio ih” (stih 12). I Jevreji i Isus su u drugom poglavlju Psalma prepoznali predviđanje Mesijinog osvajanja sveta nakon dolaska na visoku poziciju. Hrišćanska zajednica je u Isusu videla „muško dete koje treba da vlada nacijama gvozdenom palicom” (Otkrivenje 12:5). Zaista, Isus je došao na ideju da izazove vernike da se bore za poziciju „autoriteta nad nacijama” i time ih usmeri ka kraju (Otkrivenje 2:26).²⁹

²⁹ Vidi takođe Otkrivenje 11:15; 12:5; 12:10; 19:15 za primenu drugog poglavlja Psalma na Isusa; takođe Dela apostolska 4:25-26; 13:33, poslednje pominjanje istog se odnosi na začecje/ovaploćenje Isusa kada ga je Bog doneo u život (vidi Matej 1:20, „začet“; Luka 1:35). Stih 13:34 u suprotnosti sa stihom 33, govori o njegovome vaskrsenju. Stih 13:33 Dela apostolskih govori o začecu Sina Božijeg u materici njegove majke.

8. Isus, jevrejsko-hrišćanski Mesija

Podaci koje smo ispitali otkrivaju Isusa koji je u potpunosti politička figura, iako svoj politički autoritet nije pokazivao pri svom *prvom dolasku* i držao je sebe i svoje sledbenike daleko od politike tog vremena.³⁰ On je u svojoj službi pokazao kvalitete nežnosti i saosećanja koji opravdavaju njegovu tvrdnju da oslikava karakter svog Oca. Kontrast, koji vidimo kod napaćenog sluga, koji kasnije postaje kralj i osvajač, pokazuje izuzetan opseg Isusove ličnosti. U prvom veku on „Neće se svađati ni vikati, niti će čuti ko po raspucicama glas Njegov. Trsku stučenu neće prelomiti i sveštilo zapaljeno neće ugasiti dok pravda ne održi pobedu” (Matej 12:19-20). Niti je on onda sudio o sekularnim pitanjima; ali kada se vrati u slavu, suđeno mu je da se bori i sudi nacijama i da vlada njima gvozdenom šipkom (Otkrivenje 19:15). Bilo kakav prikaz, koji ne podrazumeva oba aspekta Mesijine aktivnosti je beznadežno pogrešan. Verovanje u istorijskog Isusa, koji je takođe i Isus vere, mora da bude zasnovano na punom sklopu otkrivene istine o njemu.

Tradicionalno hrišćansko učenje je skoro u potpunosti odbacilo politički element Isusovog učenja, bilo zanemarivanjem izreka o vladavini, kakvu je očekivao da će sprovesti on i njegovi učenici ili tvrdnjama, uprkos brojnim jasnim dokazima u Novom zavetu, da će izvršne pozicije obećane učenicima oni zauzeti *sada*, pre Drugog dolaska. Teorija da je apostolima ponuđeno da vladaju *crkvom* se sudara sa jasnim učenjem Novog zaveta da će u Novom dobu Isus doći u svojoj slavi” (Matej 19:28; 25:31), i nikako pre, i da

³⁰ Postoji novi smisao u kom je Isusova misija u potpunosti političke prirode od samog početka. Novi zavet ga opisuje kako se bori sa natprirodnim silama Satane. Bilo bi prikladno nazvati njegovu politiku „kosmičkom politikom”. Za biblijsko hrišćanstvo borba između Isusa i Satane je stvaran problem. I borba za dominaciju svetom tek treba da bude razrešena, mada je sigurno da je Isus obećao da će na kraju pobediti. Bog, u Hristu, izbavlja pobunjenu zemlju iz Đavolovih šaka. Zbog ljudske tvrdoglavosti i zaslepljenosti, Satana je još uvek „bog ovog doba” (2. Korinćanima 4:4; 1. Jov. 5:19; Otkr. 12:9).

će sledbenici Mesije sa njim deliti vlast. Plemić u ovoj priči je morao da se vrati *iz* raja, pre nego što je dobio odobrenje da se izbori sa njegovim neprijateljima i sa verom vlada svojim carstvom. Sve dok se Isus ne vrati, učenici će uporno govoriti „Tvoje buduće Carstvo”, i sve dok Carstvo ne dođe (Luka 22:18), Isus neće sestiti sa svojim učenicima u Carstvu, koje je obećao da će deliti sa njima.

Rasprostranjeno je mišljenje da se obećanje o vladavini odnosi na period *pre* Drugog dolaska i ono predstavlja fatalnu promenu biblijske šeme, i imalo je tragičan efekat, jer promovise u potpunosti nebiblijsko viđenje budućnosti i velom prikriva realnost o Carstvu Božijem, koje će vladati kad se Isus vrati. Isusov um je u potpunosti prikazan u Otkrivenju, koje je on prosledio voljenom učeniku Jovanu. Pronalazimo kako govori Jovanu da bude istrajan sve do Velikog dana:

Čvrsto se držite dok ne dođem. Onima koji pobede, koji nastave do kraja da rade ono što ja želim, njima ću dati autoritet koji sam od Oca primio: Daću im autoritet nad nacijama, da vladaju njima gvozdenom šipkom, i da ih pretvore u parčiće poput glinenih ćupova .. Onima koji pobede ću dati pravo da sede pored mene na mom prestolu baš kao što sam ja pobedio i sedim pored svog Oca na Njegovom prestolu (Otkrivenje 2:25-27; 3:21).

Ovo su reči samog Spasitelja („Sin Božiji ... kaže ovo”, Otkrivenje 2:18), i crkve treba da čuju šta im „Duh govori”. Teško da prosečni čovek, koji redovno posećuje crkvu, vidi budućnost onakvom kakvu je Isus objasnio ovim stihovima. Tradicionalno hrišćanstvo izgleda da nema dodira sa ovim dramatičnim hrišćanskim učenjima. Reči koje smo citirali u Otkrivenju su, ipak, samo potvrda onoga što je Isus već postavio pred Apostole kao njihov cilj – da mu se pridruže u upravljanju obnovljenim Izraelom i svetom.³¹

³¹ Matej 19:28; Luka 22:28-30; Otk. 2:26; 3:21; 5:10; 20:1-6.

Uprkos činjenici da je ova punokrvna Mesijina nada usađena u Isusa, kritičari su izrazili svoju antipatiju prema njegovom mesijanizmu,

time što su obeležili aktivnost Mesije, opisanu u drugom poglavlju Psalma i izrečenu Isusovim rečima u Otkrivenju, kao „nehrišćansku”. Oni ne vide kako kraljeva aktivnost opisana u drugom poglavlju Psalma ima ikakve veze sa Isusom. Uprkos njegovom citatu drugog poglavlja Psalma i tome što je pomenuo sebe i crkvu, sledeći komentar nije neuobičajen:

Psalm 2 može da se ne odnosi na Isusa, delom zbog toga što proglašenje Kralja na svetoj Sionskoj gori nema nikakve veze sa njegovim slučajem, a delimično zbog toga što je koncepcija njegove funkcije kao nekog ko poražava neprijatelje nehrišćanska.³²

Teolozi koji zastupaju ovakvo viđenje su suočeni sa tragičnom kontradikcijom. Mada kažu da prihvataju Isusa kao Hrista, oni pokušavaju da promene njegove aktivnosti na način koji bi isključio veliki deo biblijskog mesijanstva. Isus ne deli sumnje teologa u vezi sa drugim poglavljem Psalma, jer u Otkrivenju koje je dodelio Jovanu i kroz njega crkvi, on zapravo moli vernike da nastave do cilja, tj. da dele mesijanski „autoritet nad nacijama”. Obećanje o kraljevskoj privilegiji je jasno i dato van ikakve sumnje u stihu 2:26, 3:21, 5:10 i 20:1-6 kao što je dato u stihovima 19:28 Jevanđelja po Mateju i 22:28-30 Jevanđelja po Luki (citiranim ranije). U stihu 3:21 Otkrivenja Isus pažljivo pravi razliku između svoje sadašnje koordinacije sa Ocem na Očevom prestolu i njegove buduće vladavine na njegovom sopstvenom Davidovom prestolu u Mesijinom Carstvu: „Daću mu pravo da sedi pored mene na mom prestolu, baš kao što

³² *Dictionary of Christ and the Gospels*, New York: Charles Scribner's Sons, tom 2 str. 452. Pri Drugom dolasku Isus će se ponašati kao neko ko sprovodi Božiji gnev protiv neprijateljskog sveta. U međuvremenu, hrišćani moraju da se nenasilno ophode prema neprijateljima (Matej 5:39-40).

sam ja odneo pobjedu i sedim pored mog Oca na Njegovom prestolu.” Sve ovo je upravo ono što smo predvideli na osnovu Isusovog učenja u Jevanđelju i Starog zaveta, kog je Isus prihvatio kao autoritativnu reč Božiju.

Priznavanje i prihvatanje mesijanskog tona Isusovog propovedanja o Carstvu će baciti potpuno novu svetlost na njegovu ličnost i službu. Široko je priznato da naše shvatanje „poslednjih stvari” (eshatologije) nekako je dospelo u stanje konfuzije³³, jer najbrilijantniji kritičari očigledno rade sve što je u njihovoj moći da se otarase čitavog problema budućnosti. Važno je shvatiti da konfuzija oko budućnosti podrazumeva konfuziju oko Jevanđelja Isusovog, koje je neodvojivo od istorijskog apokaliptičkog viđenja, koje vidi čitav izazov ljudskog postojanja u stremljenju ka učestvovanju u Carstvu Božijem, koje će se manifestovati u Novom dobu inaugurisano pri Drugom dolasku. Čim se uvidi da starozavetna apokaliptička nada za konačnom božanskom intervencijom u politici našeg sveta isto toliki značaj ima i u Novom zavetu, teologija će se vratiti širenju Isusove poruke o Carstvu Božijem, umesto da se služi izuzetnim naoružanjem, kritičkim sredstvima očigledno namenjenim kako bi se iz Isusovog učenja odbacilo sve što nije u skladu sa „našim savremenim naučnim viđenjem.”

³³ Ramm govori o „beznađežnoj podeli evanđelijskog hrišćanstva po proročanskim i eshatološkim pitanjima“ (*Protestant Biblical Interpretation*, Baker, 1970, str. 244).

9. Nedefinisano buduće Carstvo tradicionalnog hrišćanstva

U Isusovom učenju budućnost je uvek istaknuta a sadašnjost je značajna, kao priprema za krajnje doba, kada će se Isus vratiti. Svaka teologija, koja se ne uklapa u ove okvire je izgubila svoje osnove u Bibliji.

Oni koji se bave proučavanjem Biblije, priznaju da je Isus govorio o Carstvu Božijem kao budućnosti a opet u nekom smislu kao o sadašnjosti. Međutim, dalje od toga izgleda da ne idu. Nije definisano šta se podrazumeva pod *budućim* Carstvom. Ova nejasnoća u vezi sa Carstvom automatski vodi do nejasnoća u vezi sa Jevandeljem – koje je Jevandelje o Carstvu – i preti da će zanemariti čitavu hrišćansku poruku.

Novi zavet ne čuti, kao što smo videli, o budućem Carstvu. Ako on samo iznosi detalje o budućoj teokratiji Mesiji u kojoj crkva treba da učestvuje kao Hristov izvršni organ, to je zato što on pretpostavlja da će doktrina Carstva biti shvaćena na osnovu Starog zaveta. Nikada ne daje ni nagoveštaj toga da je daleko veći broj detalja pruženih od strane proroka prevaziđen. Sve što su proroci otkrili o budućem Carstvu i Mesijinoj vladavini, čeka ispunjenje pri dolasku Isusa u slavi. Nada da će se obnoviti Izrael (Dela 1:6) se svuda podrazumeva kao deo hrišćanskog nasleđa, koje Isus nikada nije stavljao pod znak pitanja. To se jasno videlo u Isusovom obećanju apostolima da će oni predsedati nad dvanaest plemena u Novom dobu (Matej 19:28). Ova ideja ne potiče iz Novog zaveta. Psalmista je predvideo vreme kada će ponovno okupljeni Izrael živeti u miru pod rukovodstvom „prestola kuće Davidove” (Psalam 122:5). Isaija je govorio o tome kako će Jerusalim biti obnovljen do savršenstva, a njegova uprava pročišćena „kao prva” (Isaija 1:26), i kako će imati idealnog Kralja, koji vlada sa svojim prinčevima (Isaija 32:1). U Novom zavetu, Knjiga Otkrivenja prilično namerno i precizno spaja krajeve Mesijinog proročanstva i povezuje ih sa Drugim dolaskom.

To je hrišćanska apokalipsa. Kako može da bude išta drugo ako je Isus Hrist dobio otkrivenje od nebeskoga Oca? (Otkrivenje 1:1). Govoriti o apokalipsi kao o „jevrejskoj“, kao da to znači da nije hrišćanska, je fundamentalno zbnunjujuće. Samo hrišćanstvo je u potpunosti jevrejsko. Isus je Jevrejin, čije učenje je ukorenjeno u izraelskom nasleđu. U Knjizi Otkrivenja on potvrđuje dosta toga što je već zabeleženo u Jevanđeljima. Isusovo podsticanje crkava u drugom i trećem poglavlju Otkrivenja, pokazuju da je svesrdno bio posvećen tradicionalnom mesijanstvu Starog zaveta. Ova činjenica ne može biti izbegnuta osim ako se ne pribegne drastičnim merama i porekne to da je vaskrsli Isus autor Otkrivenja i da postoji gomila apokaliptičkih izreka u Jevanđelju.

Tragedija kritički nastrojenih učenjaka je ta da su u očaju da stvore Isusa, koji se uklapa u *njihovo* viđenje onoga kakav Spasitelj treba da bude, pokušali da predstave hrišćanstvo, koje jednostavno ignoriše ili eliminiše obimne hrišćanske spise. Samim tim su predložili radikalnu rekonstrukciju doktrine Starog i Novog zaveta i zatim pripisali sopstvenu kreaciju Isusu!

10. Eliminisanje budućeg Carstva iz teologije

Današnji teološki radovi su puni dokaza koji pokazuju, koliko su se ljudi nepravedno poneli prema Isusovom učenju o Carstvu. Neki od najistaknutijih kritičara izgleda da su bili odlučni da unište eshatološko Carstvo o kome je Isus često govorio. Protesti protiv takvog celokupnog iskorenjivanja Isusovog učenja često se javljaju u fusnotama. Oni zaslužuju veću pažnju.

Na primer, Leo Morris govori o C.H. Dodd-ovoj „realizovanoj eshatologiji” – teoriji da je Carstvo stiglo sa Isusovom službom i da se ne treba nadati da će se dogoditi u budućnosti – što „mnoge neće usrećiti”. Neće usrećiti! To efektivno briše nadu o Carstvu kome čitav Novi zavet a i čitava Biblija teži. Leon Morris objašnjava teoriju koju je dao Profesor Dodd: „Eschaton (kraj doba) je prešao iz budućnosti u sadašnjost, iz svere očekivanja do ostvarenog iskustva.”³⁴

Prema Doddu, u Isusovom učenju nema mesta za njegov stvarni povratak. Običan čitalac Biblije će biti užasno zaprepašćen ovakvim zaključkom ovog profesora u vezi Novog zaveta. Morris nastavlja i kaže da je teorija ostvarene eshatologije „odlučno odbijena od strane mnogih savremenih učenjaka.” On citira J.E. Fisona kako kaže da je „ostvorena eshatologija iskreno i jednostavno jeretička prema standardima značajnog obima novozavetnih dokaza.” Emil Brunner je isto tako rekao:

Jasno je da je budućí dolazak ništa drugo do deo mitologije, koja može da bude odbačena. Kakav god događaj to bio, čitava poenta leži u činjenici

³⁴ *New International Commentary on 1 and 2 Thessalonians*, Grand Rapids: Eerdmans, 1959, str. 147.

da će se on desiti. Petljati oko istog znači petljati osnovama vere, lomiti kamen temeljac koji sve drži i bez kog sve puca u param parčad. Verovati u Isusa Hrista a ne očekivati njegov Drugi dolazak, predstavlja obećanje koje nikada nije ozbiljno dato, vaučer koji nikada nije ostvaren. Hrišćanska vera bez očekivanja Drugog dolaska je poput merdevina koje ne vode nigde sem u prazninu.”³⁵

Ovo su brilijantno izgovorene i sasvim istinite reči. Činjenica da milioni onih koji odlaze u crkvu nemaju predstavu o budućem dolasku Isusa na zemlju a kamoli o Carstvu koje je on obećao da će inaugurisati *na zemlji* u tom trenutku. Međutim, Carstvo Božije i Drugi dolazak, koji će dovesti to Carstvo, predstavljaju središte i srž hrišćanskog Jevanđelja! U odsustvu jasne ekspozicije Carstva, jasno je da ne može postojati autentično hrišćanstvo.

To što J. E. Fison i Emil Brunner insistiraju na velikom budućem događaju treba pozdraviti sa entuzijazmom, ali je poprilično neispunjavajuće govoriti o Carstvu na tako nejasan način - „ma kakav god vid događaja to bio” – kada Novi i Stari zavet, u kojima je Carstvo duboko ukorenjeno, jasno govore o istom. Proroci su do živopisnih detalja opisali obnovljenu teokratiju. Dovoljno toga je rečeno u Novom zavetu kako bi se dokazalo da će veliki Dan Gospodnji, koji će prema Starom zavetu predstaviti početak Carstva, biti povezan sa povratkom Isusa u sili i slavi. Brojni stihovi Starog zaveta opisuju svetske događaje koji će prethoditi Danu Gospodnjem, koji dolazi. Opis istih mora da čeka naredno poglavlje.

Trenutnu diskusiju završavamo zaključkom ove fundamentalne teze. Bilo kakva tvrdnja da je Isus obećani Mesija je nekoherentna ako termin „Mesija” nije shvaćen u svom biblijskom

³⁵ *Isto*. Pametno je osvrnuti se na uznemiravajuću činjenicu da je jedan istaknuti čovek koji se bavio proučavanjem Novog zaveta mogao da „slomi temelj” novozavetne vere. To bi moglo da nam nagovesti šta smeru neko „učenjaštvo”!

kontekstu. Ne postoje dokazi u Novom zavetu da je Isus odbio ikakvu ulogu, koja je u Starom zavetu predviđena za Mesiju. Međutim, on nije, pri svom prvom dolasku, tražio da zauzme mesto Mesije kao vladara svetom. Kolosalna je greška držati se mišljenja da on *nikada* nije ni trebalo da vlada svetom kao Mesija, Kralj, sa prestolom u Jerusalimu. Pri njegovom prvom dolasku, on je pozvao i pripremio sve učenike za njihovu ulogu u budućem Carstvu a zatim se predao smrti od strane neprijateljski nastrojenih jevrejskih i rimskih zvaničnika. Vaskrsenje Isusovo, koje je usledilo, predstavlja garanciju da je on prevazišao smrt i da je stoga u mogućnosti da se jednog dana vrati na zemlju kako bi ispunio ostatak Mesijine misije i ostvari viziju proroka o miru na zemlji.

Nakon što je tri dana bio mrtav, Isus se vratio u život. „Brojnim neoborivim dokazima” (Dela 1:3), njegovo vaskrsnuće je ustanovljeno kao istorijska činjenica. On je bio u direktnom kontaktu sa apostolima koji su ga dobro poznavali. Kao što je Petar zabeležio, „oni su jeli i pili sa njim nakon što se vratio iz mrtvih” (Dela 10:41). Isus je pokazao („Ja, sam” Luka 24:39) da je postao besmrtno ljudsko biće i da je kao takav vidljiv, opipljiv i telesni („Duh nema meso i kosti, a ja, kao što vidite, imam”, Luka 24:39). Nekih šest nedelja besmrtno ljudsko biće, prvi član novog stvaranja, družio se sa smrtnicima – prikaz istog fenomena, koji će se dogoditi u većem obimu u dolazećem Carstvu. Nakon 40 dana Isus je konačno otišao (Dela 1:9-11).

Mesija nastavlja da sa desne strane Oca rukovodi svojom crkvom, koju poziva da propoveda o Mesijinoj slavi u Dobu koje dolazi. Nemogućnost „teologije” da se na pravi način pozabavi ovom jednostavnom biblijskom šemom, leži u antipatiji iste prema stvarima koje se odnose na mesijanstvo (a samim tim i na samog Mesiju), i samim tim je izgubilo iz vida ključnu biblijsku činjenicu da je Isus Mesija predodređen ne samo da umre za grehe čovečanstva već i da vlada zemljom u budućoj teokratiji, koja će otpočeti njegovim Drugim dolaskom. Primarni zadatak crkava, ako žele da budu istinske crkve, jeste da šire ove čudesne Dobre vesti.

DRUGI DEO

Mesijanski okvir
biblijskog hrišćanstva i
njegov nestanak iz crkve

1. Spasenje kroz Mesiju

Stari i Novi zavet su u potpunosti mesijanski dokumenti. John Bright ističe da je mesijansko carstvo objedinjujuća tema celog Svetog Pisma:

Koncept Carstva Božjeg obuhvata, u stvarnom smislu, ukupnu poruku Biblije. Ne samo da se u velikoj meri nalazi u Isusovim učenjima, već se pronalazi, u jednom ili drugom obliku, u celoj Bibliji ... Stari i Novi Zavet na taj način predstavljaju dva čina iste drame. Čin I ukazuje na zaključak iz Čina II, i bez toga je predstava nepotpuna i nezadovoljavajuća. Ali Čin II se mora čitati na svetlu Čina I, ili će u suprotnom njegovo značenje biti pogrešno shvaćeno. Predstava je organski jedna. Biblija je jedna knjiga. Kada bi toj knjizi trebalo da damo ime, mogli bismo je sa pravom nazvati „Knjiga o budućem Carstvu Božjem.“³⁶

Od suštinske važnosti je da se setimo da, budući da je Hrist samo prevod hebrejske reči za Mesiju (= kralj koga je pomazao Bog), reč „hrišćanstvo“ zapravo znači „mesijanstvo“. Hrišćani su, u biblijskom smislu, stoga, „mesijanisti“, sledbenici Mesije. Na svetlu ovih definicija, pomalo je uznemirujuće kada vodeći Novozavetni naučnik kaže:

Danas je mesijanstvo mrtvo, osim u sektama. Praktično niko ne izražava svoja najdublja ubeđenja ili nade o univerzumu u tim kategorijama...Niko ozbiljno ne traži Mesiju, koji će biti jedinstveno rešenje za sve svetske probleme, duhovne ili političke.³⁷

³⁶ *Kingdom of God*, New York: Abingdon Press, 1953, str. 7, 197.

³⁷ J.A.T. Robinson, *The Human Face of God*, SCM, 1973, str. 9.

Poenta je u tome što Novi Zavet, od početka do kraja, *zaista* traži rešenje za sve boljke sveta u povratku Mesije.³⁸ Za Novozavetne hrišćane spasenjem, koje je donela Isusova smrt, se ne završava Mesijanska drama.

Svet je ostao pod dominacijom i obmanom Satane, koji je njihov „bog“ (2. Korinćanima 4:4), i ta strašna situacija će biti ispravljena tek dolaskom Mesije na kraju epohe. To je autentično hrišćansko gledište zasnovano na prorocima, apostolima i samom Isusu.

Ali ako niko osim sekta danas ne očekuje mesijasno rešenje naših problema, mora biti da je biblijska hrišćanska nada zamenjena nečim drugim. Ukoliko je to istina, nije iznenađujuće što je većini savremenih vernika teško da se povežu sa većim delom Isusovih učenja. Ukoliko im je mesijanstvo strano – a Isus je Mesija – njima će neizbežno i Isus biti stran, kao i oni njemu.

Novi Zavet Isusovu tvrdnju da je Mesija, predstavlja kao samu srž hrišćanstva. Sve titule, koje Novi Zavet pripisuje Isusu, direktno potiču iz njegove tvrdnje da je Mesija. Spasenje, sveštenstvo i carstvo su tri osnovna sastojka Mesijine službe. Štaviše, tvrdnja da je on Mesija je ekskluzivna tvrdnja. Može biti samo jedan koji je istiniti Mesija, a svrha biblijskog hrišćanstva je da pokaže da je Isus, i samo Isus, istiniti Mesija. Ukoliko se zapitamo kako se može prosuditi Isusova autentičnost, odgovor je da se on jednostavno uklapa u kalup koji je za Mesiju postavio Stari Zavet. Novi Zavet insistira na tome da je Isus bio u stanju da uradi ono što Sveto Pismo kaže da Mesija, u božanskom planu, mora postići. Ali priča nije kompletna dok se Mesija ne uspostavi za vladara Sveta, obnavljajući time pravedno upravljanje njime. Novi Zavet, svakim stihom, teži upravo toj

³⁸ Naš citat *zaista* može pokrenuti pitanje u kojoj meri su neki naučnici posvećeni Novom zavetu.

mesijanskoj budućnosti. Sve je usmereno ka velikoj krizi prilikom njegovog dolaska, kada će moć na svetu preći iz Sataninih u Isusove ruke.

Proučavanje Pavlovog i Petrovog rada u knjizi Dela nam pokazuje da su oni svoje napore usmerili na dokazivanje da je Isus obećani kralj Izraela i Spasitelj sveta. I ne samo to, oni su razjasnili da su vaskrsenje Mesije i njegov trenutni boravak kod Oca, predstavljaju uvod za sledeći veliki događaj u spasenju: povratak Isusa na zemlju. Na pitanje zašto je Isus, ako je zaista Mesija kome je suđeno da vlada na Davidovom prestolu, napustio zemlju, Petar odgovara: „Hrista Isusa, Kog valja dakle nebo da primi do onog vremena kad se sve popravi, što Bog govori ustima svih svetih proroka svojih od postanja sveta“ (Dela 3:20-21).

Za Petra je veoma očigledno da je mesijanski program nedovršen dok se ne dogodi obnova, koju su predvideli svi proroci. Tada će Bog poslati Mesiju (Dela 3:20). Do tada će on ostati na nebu. Petrovo pisanje odražava gledište njegovog učitelja, koji je obećao apostolima: „Zaista vam kažem da ćete vi, koji pođoste za mnom, u novome svetu, kada Sin čovečiji sedne na presto slave svoje, i sami sestati na dvanaest prestola i suditi nad dvanaest plemena Izrailjevih.“ (Matej 19:28).

Poenta Novog Zaveta je bazirana na dobro poznatom i sjajnom delu Psalma 110, koji je postao tema zanimljivog dijaloga između Isusa i fariseja:

„A kad se sabraše fariseji, upita ih Isus govoreći: Šta mislite za Hrista, čiji je sin? Rekoše Mu: Davidov. Reče im: Kako dakle David Njega duhom naziva Gospodom govoreći: Reče Gospod Gospodu mom: Sedi meni s desne strane, dok

položim neprijatelje Tvoje podnožje nogama Tvojim? Kad dakle David naziva Njega Gospodom, kako mu je sin?“ (Matej 22:41-45).

Odgovor je, naravno, da Mesija mora biti Davidov potomak – njegov sin³⁹ – a u isto vreme, paradoksalno, i njegov gospod. Bitna tačka Isusovog ispitivanja je da je David priznao Isusa kao Gospoda Mesiju čak i pre nego što se on rodio. Fariseji, međutim, nisu bili voljni da priznaju da je Isus Gospod Mesija, iako su mogli znati da je on Davidov potomak i prisustvovali su čudima koja su pratila njegove tvrdnje.

Napredak mesijanske službe je toliko koncizno opisan u Psalmu 110:1 da se taj stih citira ili se na njega poziva nekih 25 puta u Novom Zavetu. To je klasično Starozavetno otkrivenje budućnosti Mesije, pa je stoga nezamenljivo za proučavanje okvira vere. U dve kratke rečenice je predstavljen božanski plan. Jedan Bog Izraela govori Davidovom gospodu, budućem Mesiji: „Reče Gospod Gospodu mom [Mesiji]: Sedi meni s desne strane, dok položim neprijatelje Tvoje za podnožje nogama Tvojim.“⁴⁰

³⁹ Matej utvrđuje da je Isus Davidov potomak kroz Solomona (Matej 1:6), a Luka preko Natana (Luka 3:31). Kraljevska loza koja potiče od Solomona se završava sa Joakimom (Honija, Jeremija 22:24-30), a novi naslednik je Salatil, sin Neri, potomak Davida preko Natana (Matej 1:12; Luka 3:27). Najverovatnije su i Josif i Marija bili potomci Davida preko Natana. Lako se može dogoditi da su Josif i Marija bili bliski rođaci. Za više detalja videte "Genealogy of Jesus Christ," *Smith's Concise Dictionary of the Bible* (1865).

⁴⁰ Na osnovu ovog pasusa mi treba da razumemo da je Isus proglašen „gospodom“, odnosno „Gospodom Mesijom“ (videti Dela 2:34-36). Petar ovde polaže temelj za Novozavetnu hristologiju definišući Isusov odnos sa njegovim Ocem. Apostolska izjava o Isus se ne sme odbaciti kao „jevrejska“, niti se sme zameniti „neprednijim“ gledištem kada Jovan piše svoje jevanđelje. Jovan je, kao i Petar, posao sa jednim ciljem na umu – da dokaže da je Isus Mesija, Sin Božji (Jovan 20:31). Postbiblijska gledišta o Isusu zanemaruju te najvažnije činjenice i počinju da predstavljaju Isusa

To Petru daje informaciju da: „Hrista valja dakle nebo da primi do onog vremena kad se sve popravi“ (Dela 3:21).

Očekivano potčinjavanje Mesijinih neprijatelja pod njegove noge je tema još jedne klasične izjave o Mesiji u Psalmima:

Ja sam [Jahve] pomazao cara svog [Mesiju] na Sionu, na Svetoj Gori svojoj. Iđi u mene, i daću ti narode u nasledstvo, i krajeve zemaljske tebi u državu. Udarićeš ih gvozdenom palicom; razbićeš ih kao lončarski sud (Psalmi 2:6, 8, 9). Priča je koherentna i jasna i od ključnog je značaja za Isusa i Novozavetnu crkvu, koja je očekivala srećan rasplet mesijanske drame i povratak Isusa, Kao što smo videli, vaskrsli Hrist svojim sledbenicima daje obećanje u vezi vladavine svetom, ukoliko ostanu verni do kraja: „I koji pobedi i održi dela moja do kraja, daću mu vlast nad neznabošcima“ (Otkrivenje 2:26).

Vaskrsli Isus ponavlja svoje obećanje pod Novim Zavetom da će apostolima dati kraljevsku službu. Njima je na poslednjoj večeri rekao: „I ja ostavljam vama carstvo kao što je Otac moj meni ostavio: Da jedete i pijete za trpezom mojom u carstvu mom, i da sedite na prestolima i sudite nad dvanaest koljena Izrailjevih“ (Luka 22:29, 30).

Kasnije je u Otkrivenju ta privilegija proširena na crkvu kao celinu: „Koji pobedi daću mu da sedne sa mnom na prestolu mom, kao i ja što pobedih i sedoh s Ocem svojim na prestolu Njegovom“ (Otkrivenje 3:21).

koji nije Isus, Mesija – Isusa koji nije potpuno čovek. Neznabožačka hristologija poseduje antisemitku tendenciju iz koje proizilazi gubitak Novozavetnog mesijanstva i posledična konfuzija oko mesijanskog Carstva.

Na svetlu tih obećanja pobede pri dolasku Mesije na vlast nije teško shvatiti entuzijazam, koje su apostoli izrazili u vezi mesijanskog Carstva po završetku šest nedelja predavanja o Carstvu od strane vaskrslog Isusa:

Pred kojima i po stradanju svom pokaza sebe živa mnogim i istinitim znacima, i javlja im se četrdeset dana, i govori o carstvu Božjem. A oni onda koji zajedno behu, pitahu Ga govoreći: Gospode! Hoćeš li sad načiniti carstvo Izrailjevo? (Dela 1:3, 6).

Pitanje je, naravno, bilo prirodno i ispravno za svakoga koga je Isus učio o verovanju da je on Mesija, koji će doneti Carstvo Božje. Isus nije učinio ništa što bi poljuljalo njihovu veru u uspostavljanje Carstva. *Kada će se taj veliki događaj desiti on, međutim, nije otkrio: „A On im reče: Nije vaše znati vremena i leta koje Otac zadržu u svojoj vlasti“* (Dela 1:7). Isus je već ranije priznao da ne zna dan i čas svog povratka (Marko 13:32). Ovlašćenje za službu božanskim izlivanjem duha je trebalo da se dogodi „ne dugo posle ovih dana“ (Dela 1:5), ali će vreme dolaska *Carstva* ostati nepoznato (Dela 1:6, 7). To su, dakle, dva razdvojena događaja, što dokazuje da Carstvo Božje nije uspostavljeno na dan Pentekosta.

Pitanje o uspostavljanju Carstva, koje su apostoli postavili u Delima 1:6 je dokaz mesijanskih očekivanja ,koja su u njih usadile tri i po godine učenja u društvu Isusa, plus četrdeset dana posle vaskrsnuća, tokom kojih su, po Lukinim rečima, učili o „o Carstvu Božjem“ (Dela 1:3). Upravo se u komentarima o Delima 1:6 najbolje vidi sukob biblijskog mesijanskog hrišćanstva i tradicionalne nemesijanske verzije vere. Gledište apostola je nedvosmisleno. Njihovo pitanje o uspostavljanju Carstva u Izraelu, pokazuje da su oni očekivali konačno uspostavljanje teokratije na zemlji. Kao što komentari ispravno kažu, to bi značilo duhovnu obnovu čovečanstva

„što predstavlja vrhunac proročkih i apokaliptičnih očekivanja među Jevrejima.“⁴¹ Pa bi to trebalo da bude slučaj i sa hrišćanima.

Ovaj komentar dalje kaže da je interesovanje sledbenika za uspostavljanje Carstva „izraženo jezikom stare jevrejske mesijanske nade.“ Ali to ne treba da iznenadi. Oni su upotrebili jezik jevrejske mesijanske nade zato što je to bila njihova nada! Isus nije učinio apsolutno ništa kako bi podrio njihova Starozavetna mesijanska očekivanja. Njegovo propovedanje se bavilo najavljuvanjem mesijanskog Carstva, demonstriranjem njegove moći i usađivanjem najvišeg duhovnog karaktera u učenike, kako bi bili dostojni da zauzmu svoje mesto u Carstvu kada ono dođe. „Jevrejsko mesijansko Carstvo“, pod uslovom da nije odvojeno od etičkih ideala koji su potrebni da bi se u njemu učestvovalo, nije ništa drugo nego nada svih proroka, kojih se Isus u potpunosti pridržavao. Stoga je pogrešno sa ponižavanjem govoriti o nadi učenika o uspostavljanju Carstva, kao o „Jevrejskom“. Ona je, zapravo, takođe hrišćanska i apostolska u najstrožem smislu. Ona potiče od samog Isusa, koji je došao da „utvrdi obećanje očevima“ (Rimljanima 15:8).

Tragično je to što skoro svi komentatori posreću u pogledu biblijskog hrišćanstva na ovom ključnom stihu u Delima 1:6. Budući da nisu razumeli jevanđelje o Carstvu Božjem, koje predstavlja srž Isusove misije (Luka 4:43, itd.), oni pretpostavljaju da apostoli nisu bili u pravu kada su o Carstvu razmišljani na jevrejski mesijanski način.⁴² Oni su, stoga, uzeli za shodno da napadnu apostole (a samim tim i Isusa koji ih je učio o Carstvu) zbog pridržavanja jevrejskim

⁴¹ *The Clarendon Bible, Acts of the Apostles*, Oxford: Clarendon Press, 1923, str. 132.

⁴² Upečatljiv primer suprotstavljanja biblijskom hrišćanstvu predstavlja Kalvinov komentar o ovom stihu: „U pitanju apostola postoji više grešaka nego što ima reči.“ Pravi problem leži u Kalvinovoj antipatiji prema mesijanskom Carstvu koje je srce Isusovog jevanđelja.

shvatanjima o Carstvu. Ono što oni ne vide je da je to jevrejsko gledište o Carstvu zapravo Starozavetno gledište, koje je Isus prihvatio. Svakako da Carstvo Božje nije samo politički događaj, koji nije povezan sa novom duhovnom dimenzijom u ljudskim srcima. Mi takođe ne smatramo da duh carstva nije manifestovan u Isusovom propovedanju. I, zaista, duhovna transformacija koju hrišćani moraju proći se, naravno, mora desiti sada. Ali motivacija za trud i izdržljivost hrišćanske rase je obećanje učestvovanja u budućem mesijanskom Carstvu. To je okvir u kome je izgrađena cela Novozavetna šema. Za Isusa, za razliku od mnogih komentatora, koji ga nisu razumeli, nema ničeg „sirovog“ ili „jevrejskog“ u novom političkom poretku na zemlji sa Mesijom ustoličenim kao Carem. To je najviši ideal otkriven u čovečanstvu i ne predstavlja ništa manje od otkrivanja Božje namere za ljudski rod.

Konstantna namera izlagača da osude sledbenike zbog interesovanja za uspostavljanje Carstva pokazuje neprijateljstvo tradicionalnog hrišćanstva prema Isusovim mesijanskim stavovima. Problem je akutan, budući da pogađa srce Novozavetne nade kao i jevanđelje o Carstvu. Potreban je potpuno novi pristup Novom Zavetu. Dokazi za to će se pojaviti kada komentatori napuste svoj kritički stav prema apostolima u Delima 1:6 i prihvate njihovo interesovanje za mesijansko Carstvo, koje predstavlja životvornu krv svega što je Isus propoveda.

2. Sadašnje i buduće doba

Okvir u kome je postavljen Novi Zavet je jevrejski i mesijanski. Apostolski hrišćani imaju zajednički jasno definisani pogled na svet, a taj pogled je imao i sam Isus. U skladu sa tim pogledom, sadašnji poredak stvari je u potpunosti loš. Čovečanstvo se nalazi u raljama zlih kosmičkih sila, od kojih će se konačno spasti samo intervencijom samog Boga, koji će poslati svoga Sina Mesiju kako bi porazio Satanu i njegove demone. Dok je pojedinačnim vernicima moguće da se oslobode od Satanine tiranije čak i sad, ceo svet nastavlja da „leži u zlu“ (1. Jovanova 5:19), „koje vara sav vasioni svet“ (Otkrivenje 12:9).

Za Pavla istorijska era u kojoj živimo do dolaska Mesije predstavlja „sadašnji svet zao“ (Galatima 1:4), kojim dominira Satana (2. Korinćanima 4:4). Sve što je stvoreno stenje dok očekuje otkrovenje rase besmrtnika, koje će javno biti manifestovano vaskrsnućem (Rimljanima 8:22-23). Tačno je da hrišćani već mogu da iskuse deo spasenja, koje će doći na svet, kada Isus uspostavi svoje Carstvo. Oni već sada mogu biti „premešteni u carstvo Sina“ (Kološanima 1:13). Oni su sada sinovi i kćeri Boga, rođeni u duhu (Jovan 3:3, 5; Jakov 1:18; 2. Korinćanima 6:18). Ali to nas ne sme obmanuti da mislimo da je mesijansko Carstvo Božje već stiglo, jer to se ne može dogoditi, dok se Mesija ne spusti kroz oblake i preuzme vlast nad svetom.⁴³ Do tog slavnog dana hrišćani treba da se mole za „buduće Carstvo“, a po Isusovim rečima, kada počnu da se događaju kataklizmički događaji povezani sa krajem epohe vernici će znati da „je blizu carstvo Božije“ (Luka 21:31).

⁴³ Nasleđe Carstva se nalazi u budućnosti što Pavle kaže u istoj poslanici (Kološanima 3:24). Nijedan tekst ne kaže da su hrišćani već „nasledili Carstvo.“

I Isus i apostoli su smatrali da je sadašnje doba pod uticajem Satanine dominacije i očekivali su buduće doba Carstva Božjeg, koje će doći kada se Isus vrati. Upravo taj jednostavni vremenski poredak daje koherentnost Novom Zavetu. Postoji dobro definisani božanski program na delu u ljudskim delima i to omogućava hrišćanima da savladaju oluje progona i suđenja dok sa radošću očekuju radosti budućeg doba Carstva Božjeg, kada će se zemlja oporaviti, a vernici će primiti nagradu besmrtnosti. Ne samo da će zemlja biti oslobođena Sataninog prokletstva, već će hrišćaninu koji izdrži do kraja biti povereno aktivno učešće u uspostavljanju društva pod Mesijinom vladavinom, koju će uspostaviti Isus. U Novom Zavetu postoji jasno definisan cilj koji treba postići pri drugom dolasku, a patnja, čak i do stepena mučeništva, se može radosno istrpeti zbog vrhovne nagrade koja čeka u budućnosti.

Cilj hrišćana u celom Novom Zavetu je postizanje „večnog života“ – ili je to ono što nam govore naši prevodi. Međutim, naučnici se slažu u tome da grčki izraz glasi „život u budućem dobu“⁴⁴ – odnosno besmrtnosti i mesta u dobu budućeg Carstva. Prevodeći grčku reč „aion“ (doba) kao „svet“, stariji prevodi su doprineli skrivanju tipično jevrejskog kontrasta između „ovog doba“ i „budućeg doba“ Carstva, što je fundamentalno za biblijsko hrišćanstvo.⁴⁵ Ta dva doba i poznati hrišćanski izraz „večni život“, doslovno „život u budućem dobu“, govore o mesijanizmu, koji predstavlja koren celog Novog Zaveta.

⁴⁴ Videti, na primer, C.K. Barrett, *The Gospel According to St. John* (London: SPCK, 1972): „Značenje 'večnog života' (Danilo 12:2) rabini tumače kao 'život u budućem dobu'“ (str. 179).

⁴⁵ Videti Matej 12:32; Marko 10:30; Luka 16:8; 18:30; Efežanima 1:21; Jevrejima 6:5.

3. Sukob u kosmosu

Kao što smo videli, Isus zlo našeg sadašnjeg sistema pripisuje vrhovno zlo kosmičkoj ličnosti, Satani, Đavolu. Đavolovu aktivnost, koja prožima svaku poru društva, sprovode horde demonskih snaga, koje rade na suptilne i subverzivne načine, kako bi iskrivili sliku spasenja, zaslepljujući srca ljudi i udaljavajući ih od istine, koja bi ih mogla spasiti od Satanine obmane.

Kontrolišući uticaj Satane je univerzumska činjenica po shvatanju pisaca Novog Zaveta. Budući da je Isus Mesija kome je suđeno da pobedi Satanu i njegove agente, očigledno je da on mora podneti tešku borbu sa snagama zla. To je ono što Novi Zavet detaljno opisuje, pokazujući nam stalno neprijateljstvo sa kojim se Isus susreće u obliku demona, bolesti ili neprijateljskih religija ili političkih autoriteta. Dok se osvrće na Isusovu službu, Jovan sažima Mesijinu misiju kao obavljanje radova suprotnim Đavolovim radovima: „Sin Božiji se javio iz ovog razloga, da uništi dela Đavola” (1. Jovanova 3:8).⁴⁶

Pobeda Mesije nad zakletim neprijateljem čovečanstva, koštalo ga je života. Međutim, to je pobeda koja je daleko od potpune, pa Jovan može da kaže da je svet u potpunosti u šaci onog zlog (1. Jovanova 5:19). Dobre vesti su te da „bog ovog sveta”, Satana (2. Korinćanima 4:4), ima vrlo malo vremena da izvrši svoje zlokobne radove. Mesijin dan će sigurno doći onda kada Đavo bude odlučno proteran sa vlasti (Rimljanima 16:20; Otkrivenje 20:1-6). Onda će Carstvo Božije preovladati zemljom.

⁴⁶ Petar sažima Isusova dela na isti način: „Bog je pomazao Isusa iz Nazareta, koji je išao činaći dobro, isceljivao one koji su ungnjetavani od strane đavola, jer je Bog bio sa njim” (Dela 10:38).

To je jednostavna Mesijina priča, koja se zasniva na celokupnim novozavetnim beleškama, svaka knjiga na svoj način doprinosi razvoju nekog aspekta Mesijine drame. I zaista jeste drama, jer tenzija ne prestaje dok svet postaje sve više zao („zli ljudi će postati gori i gori, varati i biti prevareni” 2. Timotiju 3:13), sve dok se na kraju Mesija ne smiluje nad bezbožnim i beznadežnim društvom i preuzme carstva ovoga sveta nepokolebljivom moći: „Gospod Isus s neba s anđelima sile svoje u ognju plamenom, koji će dati osvetu onima koji ne poznaju Boga i ne slušaju jevanđelja Gospoda našeg Isusa Hrista” (2. Solunjanima 1:7:8; Matej 24:37-39).

Zaista nema sumnje da su ovo činjenice iz Novog zaveta. Interesantno pitanje koje se javlja je to zašto crkve koje sebe nazivaju hrišćanskim, izgleda da funkcionišu u sasvim drugim okvirima, očigledno odbacivši viđenje sveta Novog zaveta i njegovu karakterističnu filozofiju istorije kao i veliku nadu za ponovnim pojavljivanjem Mesije na kraju doba. Pitanje sa kojim se moramo suočiti jeste zašto je još uvek prikladno nazivati „hrišćanskim” sistem verovanja, koji je izgleda odbacio mesijanstvo u koje je Isus, Hrist, verovao i koje je propovedao.

4. Antimesijanske tendencije savremene teologije

Čitajući radove savremenih „liberalnih” teologa, čovek shvati da je veliki deo novozavetne mesijanske poruke ili zanemaren ili potcenjen. Kada govori o Isusovom pitanju, o Mesiji upućenom Farisejima, „Šta mislite o Hristu, čiji je on sin?”, J.A.T. Robinson ukazuje na to da je to jevrejsko pitanje, koje zahteva jevrejski odgovor. NEB je to pitanje pravilno prevela kao „Kakvo je vaše mišljenje o Mesiji?” Ali to nije samo jevrejsko pitanje. Ako ga je postavio Isus Hrist, to po definiciji nije hrišćansko pitanje, i ako je osmišljeno da nauči Fariseje vrednom lekcijom, zar ne bi isto tako trebalo da uputi nas hrišćane o onome što je bilo blisko srcu Isusovom? Robinson misli da je „Hrist teško uslovljen kako istorijski tako i geografski. On je jevrejski i po tome kasno jevrejski.”⁴⁷ Međutim, hrišćanski pisac Poslanice Jevrejima pronalazi da mesijanska ideja vodi poreklo od zaveta sklopljenog sa Davidom, pretpostavljajući da će njegovi čitaoci znati za proroka Natana i obećanje Davidu, da će njegov čuveni naslednik naslediti prestol njegovog Oca (Jevrejima 1:5; Psalm 2:7, 2. Samuilova 7:14).

Psalm 110:1 na sličan način predstavlja u potpunosti mesijanski stih i stalno ga citiraju autori Novog zaveta, jer jasno i sažeto citira mesijanski program – to što Mesija sada sedi kraj Oca i čeka veliki trenutak svog povratka kada će inaugurisati Carstvo Božije kada „sve stvari budu obnovljene” (Dela 2:34, 35; 3:21). Prema piscima Novog zaveta, Bog je govorio o Hristu, kog oni poistovećuju sa Isusom, daleko pre njegovog rođenja u Vitlejemu. Mojsije je direktno predvideo rođenje Mesije kada je napisao: „Gospod će za vas podići proroka poput mene među vašim sunarodnicima” (5. Mojsijeva 18:15, citirana u Delima 3:22, 7:37).

⁴⁷ *The Human Face of God*, str. 1, 8.

Jedna od tehnika, kojom teolozi najčešće pribegavaju kako bi umanjili značaj novozavetnog mesijanizma, jeste teorija da je termin „Hrist” „korišćen i van judaizma, ali ne kao titula već kao lično ime.”⁴⁸ To bi možda i mogao da bude tragičan slučaj ako čovek smatra da je hrišćanstvo razvijeno (ili degenerisano) *nakon perioda Novog zaveta*, ali tvrditi da u Novom zavetu „Hrist” nema izuzetno istaknuto jevrejsko značenje znači umanjiti čitav potisak apostolskog hrišćanstva – pre svega to da je Isus taj Hrist, koji je očekivan u jevrejskim spisima i da je on delovao u skladu sa tim i da je predodređen da deluje tako.

Teolozi se čak i usuđuju da nam kažu da je „Hrist” imenovanje kojim „sam Isus nije bio zadovoljan”,⁴⁹ ali to se suprotstavlja očiglednoj činjenici da je Isus video to što je on priznat kao taj *Mesija* velikim ključnim otkrivenjem vere:

Reče im Isus: A vi šta mislite ko sam ja? A Simon Petar odgovori i reče: Ti si Hristos, Sin Boga Živoga. I odgovarajući Isus reče mu: Blago tebi, Simone sine Jonin! Jer telo i krv nisu to tebi javili, nego Otac moj koji je na nebesima.” (Matej 16:15-17).

Ono što je Isus zamerio Petru nije priznanje da je on Mesija (što je bilo blagosloveno otkrivenje od Boga!), već Petrova nevoljnost da prihvati da se kroz patnju i smrt dolazi do Mesijine slave.

Izgleda da oni koji proučavaju Bibliju ponekad pokušavaju da usmere našu pažnju što dalje od titule Mesije, kako bi nas uverili da je Isus više voleo da ga smatraju „gospodom” ili „Sinom Božijim”: „Kao teološka kategorija, koja nosi težinu i značenje koje je crkva videla u Isusu, reč „Mesija” , sa svojim političkim i eshatološkim

⁴⁸ *Isto*, str. 9.

⁴⁹ *Isto*.

značenjem, ubrzo je prevaziđena ... Hrist je preživio kao ime koje znači isto što i Isus.”⁵⁰

Međutim, političke i eshatološke asocijacije „Mesije” su vidljive u onom što sinoptička Jevanđelja beleže o Isusu. Jovanovo Jevanđelje ima svrhu da predstavi Isusa kao Mesiju, Kralja Izraela (Jovan 20:31; 1:41, 49). U Otkrivenju, jevrejski mesijanizam Isusa koji se obraća crkvama kao Mesija potpuno mesijanskim terminima, empatički je jasan, kao i ceo opis njegovog spektakularnog povratka u sili da vlada zemljom zasnovan na starozavetnom proročanstvu. (Otkrivenje 5:10; 20:1-6; Jeremija 23:5, 6, itd).

Mi moramo priznati da nejevreji, koji su se u velikom broju pridružili crkvenim redovima, nisu lako shvatali šta znači verovati u Isusa kao Mesiju. Međutim, oni su bili spremni da prihvate nekakvu figuru Boga. Dok su Apostoli bili živi, prijem nejevreja u crkvu ne bi bio odobren bez potpunih uputstava vezanih za mesijanska Isusova učenja. Međutim, u periodu posle Apostola, reč „Mesija” je polako gubila značenje i samim tim se identitet centralne figure vere prikrio i postao pogrešno shvaćen.⁵¹ Upravo ovaj gubitak Isusovog mesijanizma je prouzrokovao udaljavanje od biblijskog hrišćanstva i predstavlja razlog toga što mesijanski zvuči čudno onima koji nisu učili o hrišćanstvu Biblije. Prilično je nepravedno pripisati gubitak Isusovog mesijanstva hrišćanima Novog zaveta, za koje je shvatanje Isusa kao jednog i jedinog Mesije jevrejskih očekivanja predstavljalo veliko ključno priznanje vere. Bilo kakav gubitak ovakvog srca vere

⁵⁰ *Isto.*

⁵¹ Ridderbos beleži da Pavlova upotreba termina „Hrist” nikada ne gubi svoje prvobitno značenje Božijeg obećanog kralja: „Koliko god ime Hrist kod Pavla izgleda da je dobilo značenje ličnog imena, to ne znači da je ova titula izgubila svoj zvanični istorijsko-izraelski značaj” (*Paul, An Outline of His Theology*, London: SPCK, 1977, str. 51). Činjenica je da nama nejevrejima, „Hrist” zvuči kao vlastito ime. Ali, kako bismo razumeli Novi zavet, mi moramo da naučimo da je „Hrist” titula koja pripada obećanom Davidovom sinu, kome je suđeno da vlada svetom u Dolazećem dobu. Mesijanski prizvuk Novog zaveta može se dobiti ako se umesto reči „Hrist” čita reč „Mesija”.

viđen je kao antihrišćanski: „Ko god da veruje da je Isus Mesija, rođen je od Boga” (1. Jovanova 5:1). „Ko je lažov osim onog ko poriče da je Isus Mesija? To je antihrist” (1. Jovanova 2:22).

Jasno je da je verovanje u Isusa, kao obećanog Mesiju, oformilo osnovu čitave apostolske misije. To je tema koja ujedinjuje čitav Novi zavet. Priznati da je nejevrejima bilo dozvoljeno da postanu članovi crkve bez razumevanja Isusovog mesijanstva, jednostavno znači priznati da je crkva izgubila dodir sa čitavom prvobitnom poentom centralne figure hrišćanstva.⁵²

Kada nam teolozi danas govore da je „Hrist” postao samo beznačajno prezime i da je izgubilo svoje zvanično hebrejsko značenje, oni opisuju *gubitak* prvobitne vere a ne legitimni razvoj iste. Činjenica je da većina teologa ne smatra Isusa Mesijom Izraela i samim tim bez imalo tuge govore da je „mesijanstvo mrtvo osim u sektaškoj upotrebi”.⁵³

Ovo je možda samo još jedan od načina da se kaže da je novozavetno hrišćanstvo pretrpelo pomračenje, osim u umovima manjine, koja i dalje veruje u Isusa kao Mesiju starozavetnog proročanstva i Kralja Mesijanskog Carstva, koje još uvek čeka svoju inauguraciju na zemlji kada Mesija dođe na vlast. Toj manjini je teško da shvati šta se pod peticijom „tvoje Carstvo koje će doći” podrazumeva, ako ona nije molba da se osnuje mesijanska vladavina širom sveta a samim tim i molba da se Isus vrati.

⁵² J.Y. Campbell u knjizi pod nazivom *Teološki rečnik Novog zaveta* (ed. Alan Richardson, SCM Press, I 979, str. 46) kaže: „U hrišćanskoj upotrebi reč „Hrist” je prvi put primila novo i drugačije značenje i postala jednostavno ime poput imena „Isus”. On priznaje da Isus nije mogao da bude shvaćen da je reči „Mesija” dao sasvim drugo značenje. Naša poenta se sastoji u tome da gubitak značenja reči „Mesija” podrazumeva gubitak Isusovog identiteta. Ovo je utrlo put nemesijanskom spasitelju koji je stran Novom zavetu.

⁵³ *The Human Face of God*, str. 9.

Pošto se uglavnom smatra da je Carstvo Božije ključna ideja celokupnog Isusovog učenja, mi možemo da zamislimo, koliko bi fatalan bio gubitak mesijanskih ideja vezanih za Carstvo. To bi neizbežno dovelo do ponovne interpretacije Isusovog učenja, koje će isto lišiti njegovog mesijanskog karaktera. Može li takva ponovna interpretacija biti išta drugo do ponovno pisanje hrišćanstva upotrebom nemesijanskih termina? I kako bi ovo moglo da izbegne besmislene kontradikcije, koje se javljaju kada se Mesija odvoji od svog mesijanskog učenja?

Da li bi hrišćanstvo lišeno suštinskih mesijanskih karakteristika i dalje predstavljalo veru, koju bi mogli da prepoznamo kao apostolsku?

5. Uticaj gnosticizma

Nije teško uočiti da se dogodio radikalni pomak od verovanja u Isusa kao Mesiju, u punom biblijskom smislu te reči. To je isto uticaj gnosticizma, koji je „govorio o nečemu kosmičkom u čoveku, što je prvi faktor u podizanju „Hrista” iz uskih okvira jevrejskog mesijanizma.”⁵⁴ Apostoli su se stalno borili protiv pretnja gnosticizmom, jer su pokušavali da sačuvaju jevrejski mesijanski okvir u koji je postavljeno biblijsko hrišćanstvo.⁵⁵ Prva meta gnostika bila je vaskrsnuće mrtvih, koja je za apostole značila poziv u život vernih preminulih kako bi dostigli besmrtnost. To je bio veliki događaj povezan sa povratkom Mesije kako bi postavio svoje Carstvo. „U Hristu ćemo svi biti oživljeni. Ali svako čeka svoj red: Hrist prvi a posle njega oni koji su njegovi pri njegovom dolasku” (1. Korinćanima 15:22-23).

Borba da se očuva čista novozavetna doktrina o vaskrsnuću je nažalost izgubljena tokom vekova, koji su usledili nakon smrti Apostola. Iako je sigurno to da je crkva tvrdila da je pobedila u bici, ono što se zapravo dogodilo bilo je da se ona delimično predala gnosticima. Ono što je preživelo kao „hrišćansko” učenje o životu nakon smrti, duguje toliko toga gnosticizmu koliko duguje i učenju, koje su propovedali Isus i Apostoli. Prema Novom zavetu, mrtvi trenutno „spavaju” (1. Korinćanima 15:18, 20; 1. Solunjanima 5:10) u grobovima i čekaju da budu ponovo pozvani u život kada se Isus vrati.⁵⁶ Tada će svi oni koji su u grobovima čuti njegov glasi i istupiti; oni koji su činili dobra dela biće vaskrsnuti ...” (Jovan 5:28, 29).

⁵⁴ J.A.T. Robinson, *The Human Face of God*, str. 7.

⁵⁵ Vidi na primer 1. Timoteju 6:20; 2. Timoteju 2:18 ; 1. Korinćanima 15:12: „Zašto neki od vas kažu da ne postoji vaskrsnuće mrtvih?”

⁵⁶ Zanimljivo je obratiti pažnju na upozorenje koje je uputio Justin Mučenik 150. godine nove ere: „Ako ste se pripojili onima koji sebe nazivaju hrišćanima a ne priznaju istinu o vaskrsnuću i ako hule na Avramovog, Isakovog i Jakovljevog Boga, i ako kažu da ne postoji vaskrsnuće mrtvih već da duše onih koji umru dolaze u raj, ne smatrajte ih hrišćanima” (*Dijalog sa Trifonom*, poglavlje 80).

Jednostavna slika mrtvih, koji se vraćaju u život putem vaskrsnuća zasnovana je na hebrejskom shvatanju čoveka, kao psihosomatske jedinice. Čitav čovek umire i čitav čovek dolazi ponovo u život. Samim tim, predviđanje vaskrsnuća u stihu 12:2 Knjige proroka Danila govori da će se „mnogi koji spavaju u prašini zemlje probuditi, neki će doći u večni život” („večni život” znači „život u Dolazećem dobu Carstva”).

Ono što se naziva vaskrsnućem u mnogim crkvama danas podrazumeva nešto sasvim drugačije. Popularno verovanje, podržano službama sahranjivanja i indoktrinacijom od ranog detinjstva, vidi mrtve kao sasvim žive u raju kao duše odvojene od tela, što je ideja koja bi bila odbojna i neshvatljiva hebrejskim piscima Novog zaveta, kako su to mnogi kompetentni učenjaci svih opredeljenja već ukazali. Luka, jedini nejevrejski autor je u potpunosti prihvatio hebrejske načine razmišljanja. Bez sumnje, cilj tradicionalnog učenja je da ožalošćene uteši verovanjem da njihova draga osoba nije zaista mrtva, ali je to imalo katastrofalan efekat na poimanje budućeg vaskrsnuća mrtvih (kao čitava novozavetna šema budućnosti), jer je suvišan dodatak prikačen na sam završetak vere. Kao što je William Tyndale rekao rimokatoličkoj crkvi, koja je poenta budućeg vaskrsnuća mrtvih, ako su oni već dostigli svoju slavu u raju? Moramo dodati, čemu će onda služiti Mesijansko Carstvo na zemlji kada se Mesija vrati? Čim se hrišćanski cilj pomeri sa svoje biblijske ključne tačke, povratka Isusa da bi vladao, gubitak novozavetnog cilja je neizostavan. Neće biti teško videti zašto novozavetna šema za budućnost ima toliko malo uticaja na one koji redovno odlaze u crkvu. Jednostavno se neće uklopiti sa onim što su oni naučili da smatraju hrišćanskim učenjem o životu nakon smrti. Povratak na biblijsko hrišćanstvo bi podrazumevalo ponovno postavljanje stubova hrišćanske nade za budućnost – vaskrsnuće mrtvih (ne samo mrtva tela) pri dolasku Isusa. Oni koji vode službe na sahranama treba da razmotre ono što je rekao J.A.T. Robinson:

Čitava naša zapadnjačka tradicija daje smrti izuzetno uveličan značaj. Prekomeran fokus je usmeren na smrt i na trenutak umiranja. To je počelo i pre nego što se mastilo u Novom zavetu osušilo, i to je jedna od najizuzetnijih tihih revolucija u istoriji hrišćanske misli ... Čitavo naše učenje i naša himnologija pretpostavlja da idete u raj – ili, naravno, pakao – kada umrete ... Ovaj predlog se jasno sukobljava sa onim što Biblija kaže ... Biblija nigde ne kaže da idemo u raj kada umremo, niti ikada opisuje smrt u smislu odlaska u raj ... Reči koje je izgovorio Wesley: „Neka se uski tok reke Jordan podeli i bezbedno nas odvede do raja” nema biblijsku osnovu.⁵⁷

Oporavak apostolskog hrišćanstva biće onemogućen sve dok propovednici i učitelji ne priznaju da postoji jaz koji deli naše viđenje budućnosti od viđenja koje su imali Apostoli. Novozavetno hrišćanstvo je postavljeno u okvire koje je tradicija srušila. Ponovna izgradnja okvira Novog zaveta počinje postavljanjem Drugog dolaska i Carstva Božijeg na zemlji u središte našeg hrišćanskog razmišljanja. Bez ove jasne vizije Carstva (koja je i vizija svih proroka, kao što je to dobro poznato), mi ne možemo da damo pravi odgovor na ono što su Isus i Apostoli propovedali.

Zadatak evangelističke teologije mora da bude eliminisanje paganskog grčkog filozofskog elementa, koji je uzurpirao mesto prvobitnog hebrejskog učenja Biblije. Mi moramo da definišemo Carstvo Božije onako kako su ga definisali Isus i proroci, i da napustimo našu nejevrejsku averziju prema mesijanskoj nadi za budućim mirom na zemlji, koji počinje dolaskom Mesije u slavi.

⁵⁷ *On Being the Church in the World*, SCM Press, 1960, str. 129, 130, 131.

6. Demitologizacija

Mogućnost napuštanja tradicije i vraćanje na jednostavna učenja rane crkve mora da zvuči zanimljivo. Postoji uzbuđenje, koje treba iskusiti ponovnim otkrivanjem i osećaj poistovećivanja sa ranim pratiocima Mesije. Međutim, do sada je teologija pokušavala da nas odvede u drugom smeru. Neki smatraju da ono što treba da uradimo je da iz Novog zaveta uklonimo one aspekte njegovog učenja, koji se ne uklapaju u naše savremeno naučno viđenje sveta. Preciznije, „mitovi” Novog zaveta, poput devičanskog rođenja, čuda, bukvalnog vaskrsnuća Isusa i Drugi dolazak, treba da budu ponovo protumačeni u savremenim okvirima, tako da oni ne budu trn u oku onima koji su osetljivi po pitanju nauke.

Obim procesa „demitologizacije” razlikovaće se od jednog do drugog pisca, ali zajedničko svima njima biće ubeđenje da mi, u našoj mudrosti, jednostavno ne možemo da prihvatimo ono u šta su Isus i rana crkva verovali. Sigurno je to da čuda moraju da budu uklonjena, bar neka od njih. Ostatak može biti objašnjen „psihološkim” putem. Vaskrsnuće, kao pravo ponovno pojavljivanje Isusa nakon njegove smrti, i prazan grob moraju da budu dovedeni u pitanje, kako bi se pronašlo „jednostavnije” objašnjenje. Što se tiče rođenja od strane device, to je samo način da se kaže da je Isus jedinstven. Ne sme se uzeti kao biološki tačan prikaz činjenica, niti Drugi dolazak treba smatrati pravim događajem budućnosti.

Iznenadjuće je to da iko može da zamisli da je ono što preživi ovakav sofisticirani napad na hrišćanska dokumenta prepoznatljivo hrišćansko, kada se uklone stubovi novozavetne vere. Možda je, kao što je Oskar Vajld cynično rekao, „istina po pitanjima religije samo mišljenje koje preživljava.” Istina, zapravo, je ono u šta su Isus i Apostoli verovali i šta su propovedali.

7. Evangelističko Jevanđelje bez Carstva

Evangelistički deo javnosti, koja odlazi u crkvu, je video da napustiti Bibliju kao autoritativan i konačan izvor hrišćanske vere znači otvoriti vrata religijskoj anarhiji. Međutim, evangelisti nevoljno kao biblijsku istinu prihvataju veliki deo, koji nije pažljivo ispitan u svetlosti Biblije. Reformacijski slogan „sola Scriptura” često može da znači samo *tradicionalno* objašnjenje Biblije. Luter i Kalvin su Bibliji nametnuli sopstvene dogme.

To posebno važi za evangelističku definiciju Jevanđelja.⁵⁸ Da ponovimo, mesijanizam Novog zaveta je taj koji je napušten. Jevanđelje koje su Isus i Apostoli propovedali je oduvek *Jevanđelje Carstva Božijeg*.⁵⁹ Izuzetno važna i skoro u potpunosti zanemarena formula, koja opisuje Jevanđelje, kaže da je pre krštenja neophodno verovati u Carstvo Božije i stvari koje se tiču Isusa (Dela 8:12; 19:8; 28:23, 31). Propovedanje tog Jevanđelja je Isus smatrao suštinskom osnovom svoje misije (Luka 4:43). Ali to što tradicionalno hrišćanstvo nije uspeo da definiše Carstvo biblijskim mesijanskim terminima, dovelo je do zamene delimičnim Jevanđeljem, „veruj u Isusa”. Carstvo je izgleda nestalo iz Dobrih vesti. Problem je taj što Jevanđelje lišeno svojih jakih eshatoloških i mesijanskih asocijacija, zapravo i nije Jevanđelje, koje su propovedali Isus i Apostoli. Postoji jasna razlika između tradicionalnog „odlaska u raj nakon smrti” i novozavetnog iščekivanja vaskrsnuća u Carstvu nakon Drugog dolaska. U Novom zavetu, Dobre vesti o Carstvu Božijem se prvo stavljaju pred potencijalnog preobraćenika: „Pokaj se i veruj u Dobre vesti” (o Carstvu Božijem, Marko 1:14-15). Nakon ove poruke, on je

⁵⁸ Obično se aludira na 1. Korinćanima 15:1-4 a da se ne pomenu dodatni dokazi iz Dela 8:12; 28:23, 31; 19:8; 20:25, koji pokazuju da je Carstvo Božije uvek središte apostolskog Jevanđelja. U 1. Korinćanima 15:1-4 Pavle se bavi ključnim informacijama o smrti i vaskrsnućem Isusa o kojem je propovedao kao o „stvari od prvog značaja” (*en protois, stih 3*)

⁵⁹ Matej 4:23; 24:14; Luka 4:43; Dela 8:12; 28:23, 31.

izazvan da kaže nešto o Božijem planu za budućnost našeg sveta. Bog planira da pošalje svog Sina da osnuje Carstvo Božije na zemlji. On ga je već poslao da objavi te Dobre vesti i da primeni moć Carstva za izlečenje i egzorcizam. Isus je privremeno prebačen, da kao Prvosveštenik crkve, prisustvuje kod svog Oca.

Svi mi smo grešnici kojima je potreban oprost i iskupljenje. Božiji Sin, Mesija, prorečeni propaćeni sluga iz 53. poglavlja Isaijine knjige, umro je za naše grehe. U njemu mi možemo naći oprost. Mesija pruža pravičnost i kroz svoje znanje (Isaija 53:11).

Isus je propovedao da pokajanje i opraštanje greha dolazi kao rezultat prihvatanja njegovog Jevanđelja o Carstvu Božijem (Marko 4:11-12). U priči o sejaču, u kojoj Isus pruža svoju kvintesencijalnu prezentaciju Jevanđelja o spasenju, Mesija je izjavio da je ono što ometa istinsko pokajanje i naknadno opraštanje greha upravo greh zaslepljenosti ili neprihvatanje Isusovog jevanđelijskog propovedanja („Reči Carstva”, Matej 13:19) ili „reči doba koje će doći” (Jovan 6:68). Isto tako, greh je definisan u stihu 16:9 Jevanđelja po Jovanu kao neverovanje u Isusa. Verovanje u Isusa, ne sme se zaboraviti, znači verovanje u sve što je on propovedao kao Jevanđelje, počevši od njegove sopstvene sažimajuće izjave u stihovima 1:14-15 Jevanđelja po Marku. Novi zavet od početka do kraja predstavlja veru u Isusovu poruku kao nezamenljiv uslov za spasenje. Ta ista tema – pre svega to da biti s milim Bogom (opravdan) zavisi od shvatanja i primanja Jevanđelja onakvog kakvog ga je Isus propovedao – takođe se može pronaći u stihu 12:3 Knjige Danilove: „Oni koji učine mnoge pravičnim će sijati kao zvezde za sva vremena.” Ovaj tekst koji se jako dopao Isusu koji ga citira u stihu 13:43 Jevanđelja po Mateju, gde su instruktori, koji mnoge čine pravičnim” (Danilo 12:3) „pravični” koji se javljaju u budućem Carstvu.

Inicijacija u hrišćansku zajednicu vrši se krštenjem, čim se „suštinske činjenice o Jevanđelju o carstvu i stvari, koje se tiču Isusovog imena” shvate (Dela 8:12; 28:23, 31). Nakon krštenja kao dokaza naše posvećenosti Bogu i Njegovom Sinu, mi treba da

provedemo ostatak svojih života u „milosti i znanju” (2. Petrova 3:18) spremajući se za veliki događaj, koji nas u budućnosti čeka a to je postavljanje novog poretka stvari.

U Jevanđelju Novog zaveta, Drugi dolazak i Carstvo koje će doći predstavljaju srž poruke, *pored* ključne činjenice o smrti i vaskrsnuću Mesije. Ne samo da je Carstvo postavljeno pred potencijalnog preobraćenika uz izazov da veruje u Dobre vesti (Marko 1:14-15), već i budući učenik je pozvan da se spremi za aktivnu i izvršnu ulogu u ponovnom uspostavljanju mira na zemlji, kada Mesija dođe na vlast. Odjednom je postavljen cilj, koji daje koherentnost čitavom hrišćanskom poduhvatu:

„Eto mi smo ostavili sve i za Tobom idemo; šta će dakle biti nama? A Isus reče im: Zaista vam kažem da ćete vi koji idete za mnom, u drugom rođenju, kad sede Sin čovečiji na prestolu slave svoje, sešćete i vi na dvanaest prestola i suditi nad dvanaest kolena Izrailjevih” (Matej 19:27-28).

„A kad dođe Sin čovečiji ... onda će sesti na prestolu slave svoje” (Matej 25:31).

„A vi ste oni koji ste se održali sa mnom u mojim napastima. I ja ostavljam vama carstvo kao što je Otac moj meni ostavio: Da jedete i pijete za trpezom mojom u carstvu mom, i da sedite na prestolima i sudite nad dvanaest koljena Izrailjevih” (Luka 22:28-30).

„Ne boj se malo stado! Jer bi volja vašeg Oca da vam da carstvo” (Luka 12:32).

„I kad se on vrati, pošto primi carstvo...I reče mu: Dobro, dobri slugo; kad si mi u malom bio veran evo ti vlast nad deset gradova” (Luka 19:15, 17).

„Ne znate li da će sveti suditi svetu? Kad ćete dakle vi svetu suditi niste li vredni suditi manjim stvarima? Ili ne znate da

nepravедnici neće naslediti carstvo Božije?" (1. Korinćanima 6:2, 9).

„Ako izdržimo, vladaćemo sa njim” (2. Timotiju 2:12).

„Koji pobedi daću mu da sedne sa mnom na prestolu mom, kao i ja što pobedih i sedoh s Ocem svojim na prestolu Njegovom” (Otkrivenje 3:21).

„I učinio si nas Bogu našem careve i sveštenike, i carovaćemo na zemlji” (Otkrivenje 5:10).

„I oživeše i carovaše s Hristom hiljadu godina” (Otkrivenje 20:4).

Veliki deo ovog akcenta na budućem Carstvu i ulozi vernika u istom nedostaje u evangelizmu današnjice. Značajnu razliku, koja razdvaja novozavetni prikaz Jevanđelja od onog savremenog, predstavili su vodeći evangelisti (ranije citirani) svojim priznanjem da ih interesuje kako je došlo do totalnog odsustva reči „Carstvo” u njihovim diskusijama i propovedima o Jevanđelju. Razlog za to je taj što su bili zarobljeni od strane nejevrejske verzije vere, koja je suštinski nemesijanska i koja je izgubila svoj dodir sa Dobrim vestima o Carstvu Božijem.

Evangelisti su možda iznenađeni predlogom da njihovo Jevanđelje nije u potpunosti zasnovano na Bibliji. Možda se okreću stihovima 1. Korinćanima 15:1-4, kako bi pokazali da se Pavlov sažetak u tri tačke Jevanđelja sastoji od Isusove smrti, njegove sahrane i njegovog vaskrsnuća. To je istina ali oni nisu pažnju obratili na to da je Pavle propovedao ove činjenice „među stvarima od prvog značaja” (1. Korinćanima 15:3). Nije samo o tome Pavle propovedao kao o Jevanđelju, jer Dela apostolska insistiraju na tome da je Pavle propovedao o „Carstvu Božijem i stvarima koje se tiču Isusa” (Dela 28:23, 31) i kao što ovi stihovi pokazuju, ova poruka je prenesena kako Jevrejima tako i nejevrejima kao poruka o spasenju. Upravo ista formula opisuje Filipovo propovedanje u stihu 8:12 Dela apostolskih:

„Kada su poverovali Filipu, dok je on propovedao Dobre vesti o Carstvu Božijem i o imenu Isusovom, bili su kršteni, kako žene tako i muškarci.”

Očigledno je da su Isusova smrt i njegovo vaskrsnuće apsolutno neophodni elementi Jevanđelja. Ali oni ne čine čitavo Jevanđelje. Ono što nas navodi na pogrešan put u vezi sa savremenim evangelističkim traktatima i tekstovima sistematične teologije, jeste to što je spasenje objašnjeno *samo* terminima smrti i vaskrsnuća Isusovog, a njegovo sopstveno propovedanje o Carstvu je izuzeto. Kada se evangelizam razmotri, u njemu je Isus odvojen od sopstvenog propovedanja. On je odstranjen iz ukupne slike o njegovoj istorijskoj propovedničkoj službi, tokom koje je Isus propovedao spasenje spasiteljskim rečima mnogo pre nego što je umro kao deo Jevanđelja. Fundamentalno je pogrešno reći da je polovina Jevanđelja usredsređena na Isusovu smrt a druga polovina na njegovo vaskrsnuće. Takva analiza jednostavno izostavlja ključno spasiteljsko Jevanđelje o Carstvu, koje je propovedano od strane Mesije. Ako je Isus rekao jednu stvar u vezi sa zaključkom svega što se trudio da postigne, to je da su *njegove reči* kriterijum, koji određuje naše sudbine (Jovan 12:44-50; Matej 7:21-27).

U stihovima 8:35-38 Jevanđelja po Marku, Isus predstavlja veru i uzda se u svoje Jevanđelje i reči kao jedini kriterijum za spasenje. Spasenje se zaista postiže verom, ali to mora da bude vera u sve ono što je Isus izjavio kao Jevanđelje. Mesija stalno moli svoju publiku da „čuje” *ono što je on morao da kaže*, ne samo da ga gleda kako umire.

Jasno je da je Carstvo Božije *prva* stvar na dnevnom redu u agendi apostolskih prezentacija Jevanđelja. To teško da nas iznenađuje, jer je Isus uvek govorio o Jevanđelju Carstva – a to je bilo davno pre nego što je išta rečeno o njegovom umiranju za naše grehe, što učenici nisu još uvek shvatali! (Luka 18:31-34). Izuzetno je poučno obratiti pažnju na to da tema Carstva nije mogla od početka da podrazumeva Isusovu smrt i njegovo vaskrsnuće. Apostoli su

govorili o Jevanđelju Carstva pre nego što su išta znali o krstu. Upravo nam zato Luka u Delima apostolskim pažljivo govori da apostolska tvrdnja *nakon vaskrsnuća* pre svega naglašava Carstvo Božije i *odaje* nove informacije o smrti Isusa kao „stvari koje se tiču njegovog imena” (Dela 8:12; 28:23, 31). Veoma je važno uvideti to da je Pavle mogao da opiše njegovu čitavu službu kao „propoved o Carstvu” (Dela 20:25), baš kao što je Isus video Jevanđelje o Carstvu kao osnovu svoje misije (Luka 4:43). Ali da li savremeni evangelisti mogu da pokažu svoju veru u apostolske prakse kada, na međunarodnoj konferenciji o evangelizmu, oni priznaju da Carstvo Božije „nije naš jezik”?⁶⁰ Ako Carstvo nije njihov jezik, onda oni ne propovedaju čitavo Jevanđelje.

Odsustvo Carstva u savremenim izjavama o Jevanđelju predstavlja ozbiljni propust, koji se jedino može nadomestiti ponovnim otkrivanjem mesijanske poruke o Božijoj budućoj vladavini na zemlji uz pomoć Mesije i njegovih sledbenika. Ne samo Carstvo, već i Isusovo mesijanstvo, mora da bude vraćeno nazad u središte hrišćanske vere. Petrova ispoved u antičkom gradu Filipi ne sme pretrpeti ni najmanju promenu, jer ona predstavlja kamen temeljac vere; niti titula „sin Božiji” sme biti uklonjena iz svog biblijskog konteksta, niti ikako sme preuzeti nebiblijsko značenje. U Bibliji, jasno i jednostavno predstavlja mesijansku titulu zasnovanu na stihu 2:7 Psalma i Davidov zakon u stihu 7:14 Druge Samuilove. Dati nekome titulu „Sin Božiji” u Bibliji je isto kao nazvati ga Mesijom, jedinstvenim i posebno pomazanim predstavnikom Boga. Evangelisti moraju da zatvore jaz između dve titule, Hrist i Sin Božiji, koji se javio u poslebiblijskom dobu pod uticajem nemesijanskog hrišćanstva. Podsticaj za vraćanje pravom shvatanju Sina Božijeg je dat u stihu 1:35 Jevanđelja po Luki: Sin Božiji dolazi na svet čudotvornim začecem u Marijinoj materici.

⁶⁰ Michael Green, Lausanne International Conference on World Evangelization, 1974.

Mudro je rečeno da „klanjati se Hristu pogrešnim verovanjima o njemu znači klanjati se pogrešnom Hristu, kako god ga nazivali mi, jer mi, čineći to, pogrešno zamišljamo njega da je neko ko on nije i da je neko ko nije otkriven u budućoj Bibliji.”⁶¹ Mora biti jasno da Jevanđelje, kome je oduzeta centralna tema, Carstvo (kao što očigledno jeste u savremenom evangelizmu), i Isus koji se ne poklapa u potpunosti sa Biblijom, kako po pitanju identiteta tako i po pitanju svoje uloge, preti čitavom sklopu novozavetne vere. Primljeni sistemi verovanja i propovedanja stoga moraju biti podvrgnuti kritičkim ispitivanjima od strane onih koji žele da se klanjaju Bogu putem Njegovog Sina Mesije, u duhu i u istini (Jovan 4:24).

Našu poentu su na silu izneli trojica vodećih stručnjaka po pitanju Biblije. Ovi pisci pozivaju da se vratimo Carstvu Božijem, rukovodećem središtu celokupnog evangelizma.

Tom Wright, jedan od svetski poznatih pisaca, koji trenutno pišu o hrišćanstvu, kaže:

Crkvena upotreba Jevanđelja je pridobila jako malo pažnje što se tiče onoga što sama Jevanđelja govore o stvarnim događajima iz Isusovog života i *njegovog objavljivanja Carstva* [Jevanđelje spasenja] ... Stoga, crkva je zapravo postavljena na ključnom delu sopstvene tradicije, ali ne obraća pažnju na njega, koji bi mogao, možda, da revitalizuje ili reformiše crkvu u značajnoj meri kada bi se ispitao ... Ovo mora da uključuje shvatanje o tome šta Jevanđelja govore o Isusu *u okvirima sveta judaizma prvog veka*, a ne u okviru mašte naknadnih pobožnih (ili nepobožnih) ljudi ... Zadovoljiti se neistorijskim Hristom mi izgleda kao izuzetno nepravednim po novozavetno hrišćanstvo.⁶²

⁶¹ R.A. Cole, *Tyndale N.T. Commentary on Mark*, Intervarsity Press, 1961, str. 199.

⁶² *Jesus and the Restoration of Israel*, str. 251.

Dr. Charles Taber, profesor Emeritus Svetske Misije, Emanuilove škole evangelizma, u Tenesiju, napisao je za *Hrišćanstvo danas*:

Sa izuzetnim interesovanjem sam pročitao devet izjava u časopisu *Hrišćanstvo danas* u pokušaju da odgovore na pitanje: „Šta su Dobre vesti?” Bio sam zaprepašćen i uznemiren kada sam otkrio da se tema koja je činila srž Isusovog jevanđelja – *Carstvo Božije* - tek usput pominje na tri ili četiri mesta. Svaka od ovih izjava na svoj način oslikava umanjivanje Jevanđelja koje truje američki evangelizam. Pored toga što je u pitanju biblijska tema, pronalaženje shvatanja Jevanđelja o Carstvu Božijem zaobilazi dve pogrešne dileme koje bespotrebno muče teologe već nekoliko vekova: 1) ili-ili između pojedinačnog i sistematskog spasenja, i 2) ili-ili između milosti i dela. Sa jedne strane, Bog namerava da spasi čitav kosmos od obaveznog raspada; a sa druge kako neko može da tvrdi da je spasen ako se ne potruži da čini što je Bogu po volji?

Gary Burge, citiran u *NIV Kritici primene* („revidiranje evangelističke teologije”), deli ovu zabrinutost zbog odsustva Isusovog ličnog Jevanđelja u sadašnjim ponudama spasenja:

„Stanley Grenz je razmotrio neuspele pokušaje evangelističke teologije da zapali maštu savremenog sveta. On smatra da je Carstvo Božije upravni centar onoga što mi kažemo i uradimo.”

Ovaj komentar može da bude i odgovor koji nam je potreban dati na žalosne i razočaravajuće trenutne pokušaje da se „prošire” crkve. Činjenica je da se retko kad javljaju novi preobraćenici. Takozvani „Rast crkve” je u velikoj meri prelazak sa jedne crkve na drugu od strane onih koji tvrde da su vernici. Ako ne želimo da budemo optuženi da svoju osnovnu tezu ponavljamo iznova i iznova, pozvaćemo se na Vinstona Čerčila, čiji je savet po pitanju efektivne komunikacije sledeći: „Ako imaš nešto važno da kažeš, ne pokušavaj da budeš suptilan ili pametan. Koristi čekić. Jednom udari u datu tačku. Onda se vrati i udari ponovo. Onda je udari i treći put – užasno jako.”

8. Pristanak na religiju misterije

Istoričari nam govore da hrišćanstvo i paganske sekte, usredsređene na misterije, imaju dosta sličnosti: „Kao prvo, kod oba postoji nekakva ceremonija inicijacije. U slučaju Mitraizma, ona je bila ista kao u hrišćanstvu, pre svega krštenje.”⁶³ U kultu mladog ljubavnika Kibele, po imenu Atis, postojala je proslava smrti spasitelja (Atisa) i njegovog vaskrsnuća tri dana kasnije. To nisu samo tačke dodira između paganskih i tradicionalnih hrišćanskih kalendara:

Ako Isus dosta toga duguje Kibeli, Božić je u velikoj meri preuzet od Mitraizma (plus stari rimski festival Saturnalije, vesela prilika prilikom koje se razmenjuju pokloni). Mitra, povezan sa suncem, dao je hrišćanstvu 25. decembar kao datum za hrišćane ... Štaviše, za Mitru se, kao i za Isusa, verovalo da je čudotvornim putem rođen i da je kao odojče privlačio pažnju susednih pastira. Kao dodatak tome, Mitraizam, poput hrišćanstva, ima žrtveni obrok kao deo svoje ceremonije. Ali, možda je najvažniji element zajednički hrišćanstvu i paganske sekte misterije upravo koncept spasenja. U jednom smislu ili u drugom, Izida, Kibela i Mitra su viđeni kao spasitelji.⁶⁴ Nije teško videti kako nepravilno edukovani nejevrejski vernici mešaju hrišćanstvo i sekte usredsređene na misterije. Tendencija da se ponovo protumači Mesija nejevrejskim terminima i bajkovitim znacima gnosticizma u tradicionalnom hrišćanstvu, govori o tome da je došlo do značajnog prilagođavanja paganizmu. Mišljenje široko priznatog Luteranskog učenjaka bi trebalo da bude pažljivo pročitano:

Nada rane crkve je usredsređena na vaskrsnuće na Poslednji dan. Upravo je ovo ono što *prvo* poziva mrtve u večni život (1. Korinćanima 15, Filipljanima 3:20 ff). Ovo vaskrsnuće se *događa čoveku a ne samo telu*. Pavle ne govori o vaskrsnuću „tela” već

⁶³ Michael Arnheim, *Is Christianity True?* Duckworth, 1984, str. 127.

⁶⁴ Isto, str. 27.

„mrtvih”. Ovo shvatanje vaskrsnuća implicitno smatra *smrt kao nešto što utiče na čitavog čoveka ... Samim tim, prvobitni biblijski koncepti su bili zamenjeni idejama iz helenističkog gnostičkog dualizma*. Novozavetna ideja o vaskrsnuću koje utiče na *čitavog čoveka* morala je da utaba put besmrtnosti duše. Poslednji dan takođe gubi svoj značaj, jer su duše primile sve što je od odlučujućeg značaja dugo pre tog dana. Eshatološka tenzija više nije čvrsto usmerena na dan Isusovog dolaska. Razlika između ovoga i nade iz Novog zaveta je ogromna.⁶⁵

Norman H. Snaith, Magistar, u velikoj meri doprinosi našoj diskusiji. On izdaje upozorenje da nešto nije u redu sa „zvaničnim” hrišćanstvom kada kaže:

Čitava Biblija, Novi zavet i Stari zavet, zasnovana je na hebrejskom stavu i pristupu. Mi čvrsto verujemo da to mora da bude uvek uzeto u obzir i to u velikoj meri. Jasno nam je ... da se često javlja *velika razlika između hrišćanske teologije i biblijske teologije*. Vekovima je Biblija tumačena u grčkom kontekstu, pa je čak i Novi zavet tumačen na osnovu Platona i Aristotela ... Naš stav je taj da se tumačenje biblijske teologije u smislu ideja grčkih filozofa vekovima odvija i da takvo tumačenje ima poguban uticaj na hrišćansku veru ... Ako su ove optužbe osnovane, i ako verujemo da jesu, onda *ni katolička i protestantska teologija nije zasnovana na biblijskoj teologiji*. U svakom slučaju imamo dominantnost grčke misli u hrišćanskoj teologiji.⁶⁶ Pored toga, čitavo komplikovano pitanje o kome se danas naširoko priča, jeste odnosi Isusa sa Jednim Bogom strogog monoteizma i ono mora da se dobro ispita od strane onih koji tragaju za čistom apostolskom verom.

⁶⁵ Paul Althaus, *The Theology of Martin Luther*, Philadelphia: Fortress Press, 1966, str. 413, 414, akcenat moj.

⁶⁶ *The Distinctive Ideas of the Old Testament*, New York: Schocken, 1964, str. 185, 187, 188, akcenat moj.

Neverovatno je to da za Pavla (kao i za Isusa) nisu postojale teoretičke teškoće u vezi monoteizma i toga da je Isus Sin Božiji, Mesija. Tek kada je uvedena suptilno promenjena titula „Bog Sin”, čitavo trijadološko pitanje je pokrenuto. Trenutna prosvetljujuća rasprava o prisustvu ili odsustvu razvijene doktrine inkarnacije drugog člana tročlanog Boga u Bibliji, treba da bude pažljivo istražena od strane evangelista, pre nego što oni prerano donesu svoj sud o biblijskoj osnovi tradicionalnih veroispovesti.⁶⁷

Za one koji ne žele da se detaljno bave tim pitanjem, dovoljno je da ispituju prosvetljujuću Isusovu jevrejsko hrišćansku ispovest zabeleženu u stihovima 12:28-34 Jevanđelja po Marku kao i Pavlove klasične verske izjave o tome u šta hrišćani veruju date stihovima 8:4-6 Prve Korinćanima. Njegova definicija Jednog Boga, koji se razlikuje od Isusa, jednog Gospoda Mesije, treba biti pažljivo razmotrena: „Ne postoji nijedan drugi Bog osim jednog. Čak iako postoje takozvani bogovi na nebesima i na zemlji (kao što je zaista postojalo mnogo bogova i mnogo gospoda), za nas postoji samo jedan Bog, Otac ... jedan Gospod Isus Mesija.” Na kraju svoje službe, Pavle je ponovo objavio u šta on, kao Apostol, veruje: Postoji jedan Bog, jedan posrednik između Boga i čoveka, čovek Mesija Isus” (1. Timotiju 2:5). Ovi otkrivajući stihovi pokazuju da Pavle nikada ni na trenutak nije napustio strogi monoteizam svog jevrejskog nasleđa kog je delio sa Isusom. Jedan Bog hrišćanskog monoteizma je *Otac*. Ovo je unitarijanski a ne trijadološki monoteizam, kao što to mnogi savremeni učenjaci prepoznaju, a Jovan je neprikosnoveni svedok ovog oblika monoteizma, kao i svaki drugi pisac Novog zaveta (Jovan 5:44; 17:3). Njegova jedina svrha je da nas natera da verujemo u Isusa kao *Mesiju* (Jovan 20:31).

⁶⁷ Vidi: *Christology in the Making*, James Dunn (Eerdmans, 1996); *The Human Face of God*, J.A.T. Robinson (SCM Press, 1973), posebno peto poglavlje; *God as Spirit*, Geoffrey Lampe (SCM Press, 1977), poglavlje 5; i posebno *The Christian Experience of God as Trinity*, James P. Mackey (SCM Press, 1983), poglavlje 6: "Problem preegzistencije Sina."

9. Poziv za povratak novozavetnom hrišćanstvu

Novi zavet nam predstavlja suštinski jednostavnu doktrinu crkve. To je nastavak verne kongregacije Izraela, koju sada sačinjavaju Jevreji i nejevreji, koji su sada jednaki učesnici u duhovnom „Izraelu Božijem” (Galatima 6:16; Filipljanima 3:3). Građani ove zajednice ne treba da budu, kako je to Isus rekao, „*deo ovog sveta*” (Jovan 15:19). Oni treba da budu odvojeni i da se razlikuju od sveta, kao ambasadori Carstva Božijeg (2. Korinćanima 5:20) i samim tim da ispoljavaju svetost Božiju, kojom su nadahnuti putem Njegovog duha.

Jedan od najkomplikovanijih i najuznemirujućih aspekata tradicionalnog hrišćanstva je nemogućnost da u praksu sprovede ideale o ponašanju, koje je Isus zahtevao od svojih sledbenika. Oni su postavljeni na vrlo jasan način putem Službe na Sinajskoj gori, gde je propovedano o uslovima učenjaštva. Hrišćanima je naređeno da vole svoje protivnike i da se ne opiru zlim osobama. Time se oni povinuju novom standardu: vole svoje neprijatelje (Matej 5:38-48). Kako je Isus istakao, u prošlosti je bilo uobičajeno da se mrze nacionalni neprijatelji Izraela (nikada nije bilo dopustivo da se mrzi neprijatelj sunarodnika). Hrišćanska etika je da sve neprijatelje treba voleti i da im se ne treba opirati. To koliko je ovo učenje nekompatibilno sa učestvovanjem u ratovima je sasvim očigledno. Danas kada nuklearno oružje preti životima onih koji se bore u ratovima isto koliko i onima koji se ne bore, uključujući i vernike sunarodnike, moderni uslovi ratovanja se nikako ne poklapaju sa onim tradicionalnim, čak i kada bi ti tradicionalni mogli da se dovedu u sklad sa Biblijom.

Svet treba da prihvati sve hrišćane kao učenike Isusove, koje ujedinjuje ljubav, jer je to glavna odlika hrišćanstva: „Ovim će vas svi ljudi prepoznati, ako volite jedni druge” (Jovan 13:35).

U ovoj zajednici koju vezuje ljubav, ne treba da bude razlike između Grka i Jevreja, obrezanih i neobrezanih, varvara, Skita, robova i slobodnih” (Kološanima 3:11) i možemo dodati „američkih, ruskih i francuskih hrišćana”, „nego sve i u svemu Hristos”. Prva očigledna implikacija učenja je ta da hrišćani ne mogu da budu umešani u pokolje svoje braće u drugim zemljama i stoga je za njih imperativ da se udalje od korišćenja sile, koja ih neizbežno označava kao krive za krv, koju su prolili oni koji su isto tako hrišćani samo druge nacionalnosti, kao i njihovi neprijatelji. Zaista je užasno to što hrišćani misle da mogu da se bave masovnim uništenjem njihove duhovne braće, kao što se na primer dogodilo tokom Drugog svetskog rata, kada su bezbroj luteranskih hrišćana u Nemačkoj i britanskih hrišćana u Engleskoj jedni drugima oduzimali živote.⁶⁸ Jedino što je u skladu sa Isusovim uputstvima je da treba „izaći i biti zaseban”, održavati ljubav kojom će „svi ljudi prepoznati vas kao moje učenike”.

Prilikom održavanja novozavetnog primera odvajanja od države, hrišćani će biti istiniti po pitanju svog statusa kao ambasadori koji stanuju u „stranom” i neprijateljski nastrojenom svetu, i kao kolonija Carstva Božijeg biće svedoci mira širom sveta koji će doći na zemlju kada se Isus vrati da vlada.

Povratak hrišćana na status „stanovnika stranaca” u zlom svetu će obasjati veliku biblijsku istinu da su vernici pravo „seme

⁶⁸ Onaj koji je video nekonzistentnost toga što hrišćani jedni drugima oduzimaju živote bio je Arhidakon Crkve Engleske: „Unutar hrišćanskog udruženja, svako treba da bude povezan sa drugima ljubavlju koja je poput ljubavi Hrista. To je nova zapovest; poštovanje iste predstavlja pravi dokaz svetu da postoji pravo učenjaštvo ... Takav je kvalitet ljubavi namenjen uniji njegove crkve. Ali može li se išta više sukobiti tom idealu od toga što hrišćani idu u rat protiv hrišćana? Može li iko, van ludnice, da predloži da kada su, na primer, britanski i američki hrišćani prihvatili odgovornost za ispuštanje atomske bombe koja je ubila i osakatila tela i duše hrišćanskih vernika u Nagasakiju, takav čin može da bude „dokaz” svetu da su u okviru hrišćanskog udruženja oni bili povezani ljubavlju poput Hristove?” (Percy Harthill, *War, Communism and the Christian Faith*, James Clarke and Co., n.d., str. 47-49).

Avramovo” (Galatima 3:29). Avramu je obećana zemlja i istaknuto seme, koje je Isus (Galatima 3:16). Jedno seme, Mesija, obuhvata sve prave vernike. Samim tim, obećanje o zemlji u večnosti (1. Mojsijeva 13:15; 17:8), Avramovo nasleđe, je takođe nasleđe Hristovo i nasleđe svetaca: „Neka su blagosloveni krotki, jer će oni naslediti zemlju/svet” (Matej 5:5).

Zemaljsko obećanje, koje se kao zlatna nit provlači kroz Stari zavet, dolazi u Novi zavet kao obećano nasleđe budućeg Carstva Božijeg na zemlji ili na zemljištu (vidi Otk. 5:10; Ps. 37:11).

Patrijarsi su živeli kao „stranci” na zemlji obećanja (Jevrejima 11:9) i umrli su a da nisu dobili obećano zemljište (Jevrejima 11:13, 39). Tek nakon što vaskrsnu onda kada se Isus vrati, vernici svih doba, oni koji su „vere Avramove” (Rimljanima 4:16), dobiće obećano nasleđe na zemlji, tj. Carstvo Božije.

10. Tradicija – Velika prepreka ka napretku

Teško je pridobiti podršku onoga što mi predlažemo ne zbog kompleksnosti predmeta o kojima se diskutuje već zbog toga što je um iskrenih posetilaca crkve čvrsto zaokupljen „načinom na koji smo oduvek verovali”. Biblijsko hrišćanstvo, koje ne može da cveta ako um „malog deteta” ne može da ga prihvati, nije ništa drugo do verovanje i predaja verovanju da je Otac „jedini pravi Bog” (Jovan 17:3), i Isusu kao Mesiji, koji je propovedajući spasiteljsko Jevanđelje o Carstvu, umro zbog grehova sveta i sada je Prvosveštenik nad svojim ljudima svih nacionalnosti. On će se vratiti da okupi svoje sledbenike u Carstvo, koje će biti inaugurisano na zemlji. To je dugopostojeća „demesijanizacijska” verzija vere, široko i nekritički prihvaćena, koja čini da nam bude teško da se odrekemo dragocenih shvatanja. Ali, za evangeliste posebno treba da postoji potreba da se vrate Bibliji i da počnu da govore o prvom i najvažnijem „Jevanđelju Carstva i stvarima koje se tiču Isusovog imena” (Dela 8:12; 28:23, 31; Luka 4:43).

Teza, koja stoji iza ovog izazova, da se treba bezuslovno predati apostolskim učenjima Biblije je ta da su oni koji redovno posećuju crkvu nevoljno prihvatili veliki deo poslebiblijske grčke teologije, koja je strana i nekompatibilna sa učenjima Apostola. Ova primedba svakako nije originalna, ali je do sad pridobila dosta publike. Proslavljeni student sa Oksfordskog univerziteta, koji se bavio proučavanjem Biblije, napisao je 1889. godine sledeće:

Usuđujem se da kažem da sam pokazao da je veliki deo onog što mi ponekad nazivamo hrišćanskim doktrinama i mnoge upotrebe koje su preovladale i nastavljaju da preovlađuju u hrišćanskoj crkvi zapravo grčke teorije i grčke upotrebe promenjenog oblika i prizvuka usled uticaja primitivnog hrišćanstva, ali *u suštini grčke još uvek ...*

Pitanje koje nam se nameće kao fenomen jeste pitanje odnosa ovih grčkih elemenata sa prirodom samog hrišćanstva. Pitanje je od ključne važnosti; njegova važnost teško da može da bude precenjena.⁶⁹

Ako je, kao što je rečeno, grčki um iskrivio naše shvatanje značenja „Hrista” i njegovog Jevandelja o Carstvu, ništa ne bi moglo da prevaziđe važnost potrebe za detaljnim ponovnim ispitivanjem ovog ključnog temelja vere, kako na ličnom tako i na porodičnom i crkvenom nivou. Kao podstrek da se iz našeg sistema verovanja iskoreni sve ono što nije istinski hrišćansko, trebalo bi da nam posluži upozorenje koje je napisao jedan britanski teolog:

Kada grčki i rimski um, umesto hebrejskog uma, na smenu dominiraju crkvenim izgledima, dešava se katastrofa od koje je nemoguće oporaviti se, bilo po pitanju prakse bilo po pitanju doktrine. Ako danas veliko doba evangelizacije treba da osvane, nama su Jevreji ponovo potrebni.⁷⁰

Preciznije, nama je potreban Isus Jevrejin, Mesija Izraela i Spasitelja sveta koji je, kako sumnjamo, u senci nejevrejskog „Isusa” ili je potpuno zamenjen istim.

Istu poentu je iznela i Olga Levertoff:

Crkva mora da se vrati proročanskom duhu revolucionarnih vođa drevnog Izraela. Ona mora da bude spremna da slomi sve ono što je vremenom posvećeno ili privilegijama učinjeno bliskim. „Povratak na crkvu prvog veka” mora da

⁶⁹ Edwin Hatch, *The Influence of Greek Ideas on Christianity*, Peabody, MA: Henderson, 1995, str. 350-1.

⁷⁰ Canon H. Goudge in *Collected Essays on Judaism and Christianity*, Shears and Sons, 1939.

bude njen slogan – koji praktično podrazumeva povratak na jevrejsko hrišćanstvo.⁷¹

To naravno ne znači da se treba vratiti judaizmu već iskrenom hrišćanstvu Isusa i Pavla, hrišćanstvu koje je usredsređeno na verovanje u Isusa kao Gospoda Mesiju hebrejskih očekivanja i Mesijino Carstvo, kojim će on i njegovi sledbenici upravljati na zemlji kada se on vrati.

U čitavom Novom zavetu se pretpostavlja da će hrišćani postati upoznati sa Starim zavetom, posebno porukom i predviđanjima proroka, i da će autoritet istog kao i autoritet Isusa i apostola biti neprikosnoven. Rasprostranjeno dezerterstvo od ove hrišćanske perspektive brzo vodi ka duhovnoj anarhiji.

Iako je Novi zavet napisan na grčkom jeziku, njegove glavne ideje su hebrejske, izvedene iz Starog zaveta i njegova velika glavna tema su Dobre vesti o Carstvu Božijem, koje će se ostvariti delima Isusa, obećanog Mesije. Ako ovi principi ne predstavljaju osnovu systemske teologije, ta teologija ne može da tvrdi da je apostolska. Čim se Carstvo Božije ponovo protumači terminima „društvenog jevanđelja“, ili samo carstvom „u srcu“ ili „rajem“ nakon smrti, i njegova apokaliptička povezanost sa budućom istorijskom prekretnicom zanemari, mi nemamo pravo da ga nazovemo Isusovim i apostolskim učenjem. Drugim rečima, osim ako Drugi dolazak Isusa i Carstvo na zemlji, koje će potom biti osnovano, ne ostanu u samom središtu hrišćanskog razmišljanja kao njegovo vaskršnuće, mi moramo da priznamo da smo izgubili suštinski element mesijanskog plana. Nada da će se Mesija vratiti kako bi obnovio svet mora da bude vraćena i održana uprkos raznim i suštinski gnostičkim pokušajima da se ista ukoni ili da bude lišena svog biblijskog značenja. Kao što je dobro poznato, teolozi su primenili svako moguće sredstvo kako bi eliminisali Drugi dolazak i Carstvo koje sledi. Odbačeni su kao „poezija“ a tekstovi, koji ih do detalja opisuju, su pretvoreni u prašinu

⁷¹ *The Jews in a Christian Social Order*, New York: Macmillan, 1942.

rečima da oni ne mogu biti shvaćeni za ozbiljno. Ovo je oblik teološkog kukavičluka. Vreme je da prestanemo da se udaljavamo od konkretnih mesijanskih izreka o Isusu i da ih prigrlimo, zahvalni za nadu, koju oni nude da će jednog dana biti mir na zemlji.

Invanzivni tretman jednostavnog rečnika svodi se samo na to da ljudi odbijaju da čuju „reč Božiju”, Jevanđelje (Luka 5:1, 8:11) i seme novog rođenja (Matej 13:19; 1. Petrova 1:23-25). Mi se ne usuđujemo da ponovo ispišemo hrišćansku veru i da je prilagodimo sebi. Ono što stoji napisano kao „vera koja je jednom za svagda dostavljena svecima” (Judina 3) sadrži beleške ne samo o jedinstvenom poreklu Sina Božijeg (Matej 1:18, 20; Luka 1:35; Dela 13:33) i o njegovom povratku u život nakon smrti, već i o obećanju da ćemo vaskrsnuti onda kada se Isus vrati da inauguriše novu eru u istoriji iz koje će Satana biti prognan. Da li išta može biti od veće važnosti za ovaj naš grehom oboleli svet? I da li postoji veća privilegija od te da će hrišćani imati ulogu u ponovnoj organizaciji čovečanstva u Novom društvu budućeg Carstva Božijeg na zemlji?

11. Predviđanje u Novom zavetu

Nijedan aspekt Novog zaveta ne trpi toliko od strane kritičara nego onaj koji ima veze sa predviđanjima o budućnosti. Konfuzija i konflikti, koji su posledica toga, stalno se javljaju u delima kritičara. U 24. poglavlju Jevanđelja po Mateju (Paralelnom 13. Jevanđelja po Marku i 21. Jevanđelja po Luki), Isus je dao suštinski direktan prikaz događaja, koji će dovesti do njegovog povratka da inauguriše Carstvo. To je prikaz, kako Isus kaže, zasnovan na predviđanjima i otkrovenjima datim Danilu i predstavlja koherentan opis krajnjih stadijuma sadašnjeg zlog doba, baš pred Isusovo ponovno pojavljivanje. Očigledno je to da je Isus verovao da Knjiga o Danilu sadrži informacije o dalekoj budućnosti, i stoga je naveo svoje sledbenike da se konsultuju sa Danilovim rečima, kako bi došli do značenja njegovog sopstvenog viđenja budućnosti: „Kad dakle ugledate mrzost upustošenja, o kojoj govori prorok Danilo, gde stoji na mestu svetom⁷² (koji čita da razume): Tada koji budu u Judeji neka beže u gore” (Matej 24:15, 16).

Sam pojam iz predviđanja izgleda da je neprihvatljiv za većinu učenjaka.⁷³ Fraze poput „morbidne znatiželje”, koje koriste

⁷² Marko (13:14) beleži izjavu „stajao tamo gde nije trebalo da stoji“, ukazujući na ličnog antihrista.

⁷³ Vidi Joyce Baldwin-ovo mišljenje je da „u vezi proročanstva kao predviđanja, crkva je izgubila strpljenje. Prizemno i racionalno čovečanstvo je toliko doprelo do hrišćanskog mišljenja da skoro sa blagim ismevanjem svi tvrde da je Biblija ništa drugo do bleđ prikaz budućih događaja” (*Tyndale Commentary on Daniel*, Intervarsity Press, 1978, st. 184-185). Teško je videti kako može postojati ikakav napredak u shvatanju starozavetnih pasusa koji predviđaju kada kritičari odbijaju da prate Pavlovu jasnu primenu stiha 11:36 Knjige o Danilu na budućeg antihrista u stihu 2. Soluljanima 2:4. Komentar koji iznosi Norman Porteous o Danilu, u Starozavetnoj bibliotekarskoj seriji (SCM Press 1965, str. 169), govori da je „teološko bezvredno videti antihrista u stihu 11:36 Knjige o Danilu. Ali Pavle je to očigledno uradio. I Isus je video u stihu Danilo 11:31 događaj na kraju vremena (Matej 24:15). Tragično je kada učenjaci sebe smatraju mudrijim od Isusa i Pavla.

Bibliju kao „horoskop” za predviđanje budućnosti, bacaju se pred svakoga ko je toliko naivan, da pomisli da bi Isus mogao da govori o događajima, koji će se desiti najmanje 1900 godina nakon njegovog vremena. Može se smatrati da je on predvideo uništenje Jerusalima 70. godine nove ere (iako su možda njegovi učenici napisali „proročanstvo” nakon događaja!) ali kritičarima izgleda neshvatljivo to, da je Isus mogao da zna budućnost nakon prvog veka. Čitava studija proročanstva je upropašćena tendencijom kritičara da nametnu biblijska predviđanja već ispunjenoj istoriji, umesto da dozvole mogućnost da su ona još uvek neispunjena.

Zašto Bog ne bi otkrio tajne o budućnosti svom Sinu, a putem njega svojoj vernoj crkvi? Očigledno je to da je Isus nameravao da njegovi sledbenici dobiju uvid u buduće događaje, jer je direktno odgovarao na njihova pitanja o naznakama njegovog dolaska i kraja doba (Matej 24:3). U istom razgovoru, on jednostavno kaže: „Slušaj, rekao sam ti unapred” (Matej 25:25).

Odgovor koji je Isus dao pretpostavlja da čitalac zna za Danilovo predviđanje o krajnjem neprijatelju hrišćanstva – Antihristu – koji će sebe postaviti kao božanskog autoriteta Jerusalima. Isus je opisao plan za budućnost na vrlo jednostavan način. Biće „Grozota pustoši” (Marko 13:14), koju je prethodno predvideo Danilo (Matej 24:15), kako stoji na Svetom mestu u Jerusalimu. To je znak za hrišćane koji žive u Judeji da „pobegnu u planine” jer će uslediti vreme neprikosnovene patnje, koju je Isus opisao kao „veliko iskušenje” (Matej 24:21). Isus daje određene detalje i upozorenja u vezi sa pokušajem crkve da izbegne užasno vreme patnje prouzrokovano pojavom „Grozote pustoši”.

Odmah nakon ovog vremena ekstremne muke (Matej 24:29), desiće se pometnje u kosmosu, Mesija će se pojaviti u oblacima i sakupiti svoje odabrane ljude u Carstvo Božije (Matej 24:30, 31). Kao što to Luka formuliše, „Lada vodote (kataklizmičke događaje koji vode do Drugog dolaska), znajte da je Carstvo Božije blizu” (Luka 21:31). Ovaj tekst od ključne važnosti nam daje brojne dokaze o

dolasku Carstva Božijeg kao događaja koji *sledi* nakon budućeg dolaska Isusa. Trebalo bi da bude očigledno to da Isus nije govorio o događajima iz 70. godine nove ere, odmah nakon čega se Drugi dolazak nije dogodio!

Isusov proročanski monolog je, kako on kaže, zasnovan na otkrivenjima datim u šestom veku pre nove ere Danilu. Kada se sakupe svi podaci, zajedno sa velikim zapostavljenim paralelnim materijalom koji pruža Isaija, oni formiraju ujedinjenu celinu i daju koherentnu sliku o budućnosti na Bliskom Istoku odmah pre Drugog dolaska. Istim predmetom se bavi i Pavle u 2. poglavlju 2. Solunjanima, kada naglašava, uprkos šteti koju su nanele kontradiktorne šeme namenjene da dovedu crkvu u zabunu, usled događaja koji je dao Isus. Pavle predviđa udaljavanje od Boga – apostaziju – što vodi do dolaska i vladavine Antihrista, nakon koje dolazi pojavljivanje Hrista u slavi, kako bi uništio krajnjeg neprijatelja, sakupio vernike i ustanovio Carstvo (vidi 2. Solunjanima 2:1-12).

Materijal koji je za nas sačuvan u vidu Isusovog govora na Maslinovoj gori, deo je njegovog mesijanskog viđenja. On se ne može odvojiti od ostatka njegovog učenja a da se u velikoj meri ne poremeti njegovo (hrišćansko) jevrejsko verovanje, koje vuče korene iz Starog zaveta. To uključuje shvatanje, koje je prikazao Danilo kao posrednik božanskog otkrivenja u vezi budućnosti pred Drugi dolazak.⁷⁴ Danilova knjiga predstavlja u velikoj meri opis krajnjeg Antihrista, u odnosu na koga je Antiohije Epifan iz drugog veka pre nove ere samo senka. Isus je očigledno verovao da je starozavetni „antihrist“, Antiohije, pružio samo „tipični“ okvir za još zlokobniju figuru koja će jednog dana naneti zlo svecima i lažno se predstaviti kao Mesija. I Isusovi sledbenici su u to morali da veruju. Kao i Isus, Pavle je ovo

⁷⁴ Važnost shvatanja poruke koju otkriva Danilova knjiga kao osnovu za shvatanje Isusovog učenja teško da može da bude prenaglašena. „Knjiga Danilova među svim knjigama Starog zaveta je od najvećeg značaja za Novi zavet kao celinu“ (H.C. Kee, *The Community of the New Age*, Mercer University Press, 1983, str. 45).

najozbiljnije shvatio i stalno je o tome govorio crkvama („Zar se ne sećate da kada sam bio sa vama ja sam vama o ovome govorio?” 2. Solunjanima 2:5).

Pavle je video u Antihristu, Čovek Greha, groznu karikaturu i parodiju samog Mesije, koji se vraća. Prema viđenju Apostola, jedini način da se odupremo lažnom Mesiji, jeste da u potpunosti poznajemo Istinu božanskog otkrovenja u Isusu i Bibliji (2. Solunjanima 2:7-10). Apostol ide toliko daleko da kaže da će sam Antihrist imati spektakularan dolazak, „parusiju” (2. Solunjanima 2:9). Satanini pokušaji zavaravanja će biti suptilni. Na neki očaravajući način, ovaj lažni Drugi dolazak zakloniće veličanstveno otkrovenje samog Mesije. To će biti slučaj suprostavljanja zastrašivanjem i dovešće do tragedije one, koji ne znaju da naprave razliku između istinitog i lažnog (2. Solunjanima 2:10-12).

Sve ovo predstavlja osnovu novozavetnog prikaza budućnosti, ali je prilično zanemaren od strane crkava pored opšteg zanemarivanja novozavetnog mesijanizma. Vraćanje na suštinsko hrišćansko učenje o budućnosti, koje se može pronaći svuda u Novom zavetu, doprinelo bi obnavljanju interesovanja za biblijsko hrišćanstvo.

Ne preterujem kada kažem da je Antihrist tema od najvećeg značaja za Isusa, Pavla i Jovana koji su pored Luke glavni svedoci apostolske vere. Kao što smo videli, Isus je svojim učenicima govorio o predviđanjima Danila, koji je u poglavljima 7, 8, 9, 11 i 12 predvideo ustanak i vladavinu užasnog tiranina, zakletog progonitelja vernika čija će strašna karijera dominirati u periodu od 7 godina (krajnja „heptada” Gavrilovog otkrivenja od sedamdeset „heptada”, Danilo 9:24-27), pred dolazak Isusa u slavi. To da je Isus shvatio ovaj poslednji sedmo-godišnji period kao budućnost, vidi se na osnovu toga što je Danilovu „Grozotu”, koja je na delu tokom tih sedam godina (Danilo 9:26, 27), u budućnost *neposredno* pred Drugi dolazak (Matej 24:15, 29, 30).

Informacija na koju nas Isus upućuje, može se pronaći u stihovima Danilo 8:13; 9:26, 27; 11:31; 12:11 i kontekstima istih. U ovim stihovima grozna figura, koja predvodi rat uništenja i koja narušava ponovno postavljenu ekonomiju hrama, dolazi do svog kraja „potopom” (Danilo 9:26; 11:45) ili kataklizmom koja je uzrok dolaska Isusa „u gorućoj vatri kako deli kazne onima koji ne znaju Boga i koji ne prate Jevanđelje” (2. Solunjanima 1:7-8). Ovaj događaj se poklapa sa Pavlovim opisom Antihristovog sudnjeg dana u 2. Sol. 2:8. Od trenutka kada ovaj zlosrdni tiranin postaje ustanovljen na svetom mestu, proći će period od tri i po godine (Danilo 12:7, 11), druga polovina konačne heptade godina, koju je objavio Gavrilo u stihovima Danilo 9:26-27. Knjiga Otkrivenja povezuje isti period od tri i po godine sa eshatološkom vladavinom „Zveri” (Otkrivenje 13:5; vidi i 11:2, 3; 12:6, 14).

Ispitivanje značajnih pasusa iz Knjige Danilove, na koje nas je uputio Isus u stihu 24:15 Jevanđelja po Mateju, pokazuje da će se „osoba vredna prezira” (Danilo 11:21 ff) dići na Bliskom Istoku, možda na području Sirije ili Iraka (opisane kao Asirija u 11:4, vidi 2. Sol. 2:8; Mihej 5:6; Isaija 30:27-33), dodvoriće se Izraelu, ali će se kasnije okrenuti protiv njega i hrišćana, ulažući krajnji pokušaj da sebe postavi na čelo Jerusalima. Isus prilično precizno govori o ovom sledu događaja, koji će se dogoditi *neposredno* pred njegov povratak (Matej 24:29), a kako Danilo tvrdi *prethodiće* vaskrsnuću vernih pokojnika (Danilo 12:1, 2). Materijal koji nam je dao Danilo, samim tim odgovara Isusovom sopstvenom razvoju istog. I on i Danilo opisuju period nevolja bez presedana (Danilo 12:1; Matej 24:21) koji će doći neposredno pred kraj doba. Kraj je obeležen (kao i svuda u Bibliji) vaskrsnućem mrtvih (Danilo 12:2) i povratkom Isusa (Matej 24:30, 31). Šema koju je otkrio Isus je u harmoniji sa jasnom Pavlovom izjavom o trenutku kada se verni preminuli vrata u život, što, naravno, podrazumeva da će oni biti mrtvi sve do jednog trenutka u budućnosti (1. Korinćanima 15:22). Ovaj jednostavni plan za vraćanje mrtvih u život nakon budućeg dolaska Isusa ne može biti u skladu sa tradicionalnim viđenjem da su mrtvi *već* živi sa njim u raju.

Tek nakon *vaskrsnuća* na parusiju (grč. *η παρουσία*), sveci mogu da dođu u prisustvo Isusa (1. Solunjanima 4:17; 5:10).

U knjizi Otkrivenja, proročanstva Danila i Isusa su dalje razrađena. Ključni krajnji period od tri i po godine tokom kog će Antihrist vladati, zasnovan na stihovima Danilo 9:26, 27; 7:25; 12:7, 11, Isus ponovo vidi kao budućnost (Otkrivenje 13:5) i završiće se kad nakon Mesijinog dolaska „carstva sveta postanu Carstvo našeg Gospoda i Njegovog Mesije i on će vladati zauvek” (Otkrivenje 11:15). Zatim sledi dugo očekivana vladavina Mesije i njegovih svetaca, koji će „doći u život i vladati kao carevi sa Mesijom” (Otkrivenje 20:4).

Metodi kojima su se kritičari služili, kako bi odstranili ovo buduće Mesijino Carstvo, spadaju među najkatastrofalnija pogrešna tumačenja reči Biblije. Vaskrsnuće prethodno obezglavljenih svetaca kako bi vladali sa Isusom (Otkrivenje 20:4) naravno da može da se odnosi samo na pravo vaskrsnuće mrtvih. To sigurno ne može da bude opis današnjeg prihvatanja hrišćanske vere! Međutim, to je tradicionalno viđenje još od Avgustina,⁷⁵ i svedoči o čitavoj antimesijanskoj tendenciji tradicionalnog hrišćanstva.

„Prvo vaskrsnuće” (Otkrivenje 20:5), koje opisuje blagoslovenost onih koji dolaze u život kako bi bili „sveštenici Božiji i Mesijini i kako bi vladali sa njim hiljadu godina” (Otkrivenje 20:6), sledi nakon Drugog dolaska, kako je to video Jovan u Otkrivenju. Redosled događaja je onakav kakav bismo očekivali na osnovu sekvence date od strane Pavla u stihovima 15:22-23 Prve Korinćanima. Nakon što su oživljeni vaskrsnućem, vernici počinju da vladaju sa Mesijom upravo onako kako je Isus obećao u tekstovima o kojima smo već govorili.⁷⁶

Pažljivo povezivanje obimnog materijala, koji nam je dat Danilovim, Isajinim i Isusovim proročanstvima, kako u Jevanđelju

⁷⁵ Ovo viđenje je poznato kao amilenijalizam.

⁷⁶ Matej 19:28; Luka 22:28-30; Otkrivenje 2:26; 3:21; 5:10.

tako i u Otkrivenju, pruža nam detaljnu sliku događaja u izraelskom regionu, koji vode do povratka Mesije. Jedna u velikoj meri zanemarena odlika Pavlovog prikaza Antihrista u 2. poglavlju 2. Solunjanima je njegov citat stiha Isaija 11:4. Tu se pominje kraj Asirije, dalje opisane u stihovima 30:27-32:4 u mesijanskom okruženju, „Pa će se onda javiti bezakonik, kog će Gospod Isus ubiti duhom usta svojih, i iskoreniti svetlošću dolaska svog” (2. Solunjanima 2:8). Krajnji „kralj Severa” (Danilo 11), očigledno vladar Asirije,⁷⁷ pronaći će se u teritoriji, koju su prethodno držali asirijsko i vavilonsko carstvo. Odatle Biblija izgleda da očekuje Antihrista da se pojavi; moguće je da čitavo jedanaesto poglavlje Knjige Danilove, od petog stiha pa nadalje, predstavlja predviđanje događaja, koji su još uvek budućnost. Sa istorijske tačke gledišta, taj pasus je ponekad i nepotpun i nepravilan i, uprkos nekim paralelama, ne odgovara tačno nasleđu sirijskih kraljeva, koji su živeli u četvrtom i drugom veku pre nove ere. Stihovi od 11:5 do 12:3 Knjige Danilove predstavljaju povezanu celinu, veliki deo toga se ne poklapa sa istorijskim događajima, a ostatak je nesavršeno ispunjen. Veliko otkrivenje, koje je dato Danilu u poglavljima 10-12 kako bi mu pokazalo „šta će se destiti tvojim ljudima po završetku tih dana (tj. dana neposredno pred Mesijino Carstvo), a vizija se odnosi na dane koji su i dalje budućnost” (10:14), trebalo bi da bude cenjeno od strane onih koji uzimaju za ozbiljno Isusovu posvećenost čitanju i shvatanju Knjige Danilove. (Vidi Danilo 10:14 i Isusova uputstva u Matej 24:15).

Jasno je da je proročanstvo dodeljeno crkvi kao uteha za teške dane pred Mesijin povratak. To što je Isus pomenuo grozotu pustoši u stihovima 9:27, 11:31 i 12:11 Knjige Danilove (vidi 8:13), on nam pažnju usmerava na čitav kontekst u kom se ovi stihovi nalaze. Ovo je upravo novozavetni metod. „Kada Novi zavet citira kratki

⁷⁷ U Bibliji „kralj Asirije” može da označava Međanskog vladara (vidi Jestra 6:22). Međani su sebe smatrali naslednicima Asirijanaca.

starozavetni pasus, on se često implicitno odnosi na čitav kontekst citata.”⁷⁸

„Učenjaci” su nevoljni da pažljivo prate Isusa i Pavla i njihovu preokupiranost (njima) dalekom budućnošću, koja prethodi Drugom dolasku. Međutim, ne postoji logičan razlog da sa ista manjom ozbiljnošću posmatramo budućnost datu od strane Isusa u poglavlju 24 Jevanđelja po Mateju nego što posmatramo, na primer, službu na Sinajskoj gori. „Teologija” se izgleda baš potrudila da ukloni Isusa iz onoga što se smatra „neprikladnim” učenjem datim u razgovoru na Maslinovoj gori. Novi zavet, međutim, predstavlja Sina Božijeg kao ništa manje autoritativnog po pitanju svog predviđanja budućnosti, nego po pitanju svojih radikalnih etičkih zahteva. Sve je to odraz mesijanske tačke gledišta i verovanja. Svaki deo novozavetnih podataka je potreban, kako bi se dobila celokupna slika o Isusu po pitanju istorije i vere.

Samim tim, crkve ne mogu da tvrde da predstavljaju Isusov um osim ako svojim članovima i svetu ne prenose zbir Isusovog propovedanja.⁷⁹ Jasno je da su tradicionalni hrišćani jednostavno zanemarili ili potisnuli velike delove ovog učenja.⁸⁰ Time što su birale

⁷⁸ D.A. Carson, *Expositor's Bible Commentary on Matthew*, Zondervan, 1984, str. 205.

⁷⁹ James Barr posmatra „tradicionalnu ortodoksiju” kao monumentalni primer „odabiranja”. Zapravo „liberalna” teologija svojim akcentom na (recimo) Carstvu Božijem približnije sledi kanonske proporcije Jevanđelja (*Holy Scripture, Canon Authority, Criticism*, Philadelphia: Westminster Press, 1983, str. 40). Nažalost, „liberali” su shvatili Carstvo Božije dosta drugačije nego što ga je Isus shvatao. Bultmann je odbacio čitavu novozavetnu nadu za budućnost, poništio buduće Carstvo Božije jednim potezom; „Mi ne možemo više da se nadamo povratku Sina Čovečjeg na oblacima raja, ili da se nadamo da će se vernici sa njim u vazduhu susresti” (*Kerygma and Myth*, New York: Harper and Row, 1961, str. 4).

⁸⁰ 1926, William Temple, Kenterberijski arhiepiskopom, zapazio je da „veliko otkriće doba u kome živimo predstavlja izuzetna istaknutost Carstva Božijeg u Jevanđelju. Nama je izuzetno to da ono ima tako malu ulogu u teologiji i religijskim spisima skoro čitavog perioda hrišćanske istorije. Sigurno je to da se u sinoptičkim Jevanđeljima u toliko velikoj meri da ona ne može biti

delove teksta, koje im odgovaraju, crkve podržavaju samo ono što im tradicija dozvoljava. Veliki deo ostatka Isusove propovedi je gurnut u stranu kao „jevrejski” i „neproduhovljen”. Postoji uporan antisemitski tok u tradicionalnoj teologiji. Mesijanizam Isusa *Hrista* (a samim tim, po definiciji, hrišćanski) je pretrpeo ogromnu štetu time što je tumačen od strane nejevreja na nerazumljiv način.

Ova tragična antimesijanska tendencija, koja pokušava da pripitomi mesijanizam proroka Novog i Starog zaveta i da ga učini više cenjenim, „religijskim” i „duhovnim” potiče od neuspeha protestantskih reformatora da poveruju u Isusove reči a posebno u reč knjige Otkrovenja.

Luter je u svom predgovoru za Novi zavet (1522) izrazio izuzetnu odbojnost prema knjizi Otkrovenja, izjavivši da za njega on nimalo nije apostolski ni proročanski ... i da ne može da vidi da je on delo Svetog duha. Štaviše, njemu se ne sviđaju zapovesti ni pretnje koje pisac iznosi u ovoj knjizi (22:18-19) kao ni obećanje da će biti blagosloveni oni koji ga se pridržavaju (1:3; 22:7), kada niko ne zna šta je to ... Štaviše, mnogi Oci odbijaju knjigu ... „Na kraju, svako misli onako kako mu duh nalaže. Moj duh ne može da se prilagodi knjizi a dovoljan razlog za to što je ne cenim visoko jeste taj da se o Hristu u njoj ne propoveda niti je on priznat u istoj, što su Apostoli pre svega morali da čine.” Kasnije (1534.) Luter je otkrio mogućnost za hrišćane da izvuku korist iz iste ... On je još uvek mislio o njoj kao o skrivenom, glupom proročanstvu koje se i nakon mnogih pokušaja ne može objasniti tako da se dođe do nekakve sigurnosti ... Ali je ostao sumnjičav u vezi apostolstva (Predgovor za Otkrivenje u izdanju iz 1545. godine), što je dao na štampanje i u okviru Poslanice

veća.” (*Personal Religion and the Life of Fellowship*, Longmans, Green & Co., 1926, str. 69). Pošto je Jevanđelje zapravo Jevanđelje o Carstvu, njegovo odsustvo u teologiji predstavlja gubitak Jevanđelja.

Jevrejima, Jakovljeve i Judine poslanice, kao dodatak svom Novom zavetu, mada te svoje komentare nije zaveo u indeksu pojmova. Gledajući u celini, tačka gledišta reformacije je obeležena povratkom Kanona Evsevija i kao posledica toga umanjenom važnošću Poslanice Jevrejima, 2. Petrove poslanice, 2. i 3. Jovanove poslanice, Judine i Jakovljeve poslanice i Knjige Otkrivenja.” Zwingli je Otkrivenje smatrao „nebiblijskom knjigom” a čak i Kalvin, iako u velikoj meri inspirisan, ne iznosi nikakav komentar po pitanju 2. i 3. Jovanove i Otkrivenja.”⁸¹

Olshausen svoj prst stavlja bez greške na slepu tačku velikog reformatora onda kada iznosi svoje zapažanje da je poslednja knjiga Biblije bila nejasna Luteru jednostavno jer on „nije mogao da u potpunosti razume doktrinu Božijeg carstva na zemlji, koje je prikazano u Otkrivenju i koje predstavlja središte svega o čemu se u Otkrivenju govori.”⁸²

Trebalo bi da dodamo da Carstvo Božije na zemlji predstavlja središte čitave Biblije i srž spasiteljskog Jevanđelja, onakvog o kakvom je Isus propovedao.

⁸¹ „Revelation”, *Hastings Dictionary of the Bible*, tom 4.

⁸² McClain, *The Greatness of the Kingdom*, str. 6.

12. Krštenje

Kao neko, ko je naučio skoro sve time što je ispitivan o raznim biblijskim pitanjima već preko 40 godina, usuđujem se da podstaknem razmišljanje nekih vernika o krštenju. Oni su prijatelji, koji su bez sumnje posvećeni Bibliji, ali su naučeni da je krštenje u vodi besmislen ritual, koji nije primenljiv na hrišćane.

Argument je ovako formulisan: „Postoje dva velika krštenja u Novom zavetu: a) krštenje vodom koje je otpočeo Jovan Krstitelj; b) krštenje duhom – krštenje koje primenjuje Isus Hrist i koje nekoga čini hrišćaninom.”

Pažljivo pogledajte prethodnu izjavu. Ona stvarno ne predstavlja pravi prikaz onoga što Biblija propoveda. Jedan veliki faktor nedostaje. Činjenice govore da je Isus takođe bio kršten u vodi. Stoga, postoje tri vrste krštenja a ne dve: a) krštenje vodom koje je otpočeo Jovan; b) krštenje vodom koje je odobrio Isus; c) krštenje duhom.

Svako je upoznat sa krštenjem koje je Jovan sproveo. Jasno je da je ono prevaziđeno hrišćanskim krštenjem (Dela 19:1-7). Apostolsko hrišćansko krštenje je krštenje i vodom i duhom. U stihovima Jovan 4:1-2 mi smo naučili da je „Isus krstio više učenika, nego što je to učinio Jovan (mada Isus sam nije krstio, nego su to činili učenici njegovi)” U stihu 3:22 Jovanovog jevanđelja stoji da su „Isus i njegovi učenici došli u Judeju, i da je Isus provodio vreme sa njima i krstio ih.” Stoga, nema sumnje da je Isus krstio vodom (mada su sam čin potapanja vršili njegovi predstavnici, učenici). Ceremonija inicijacije bila je krštenje koje je izvodio Isus – hrišćansko krštenje u vodi.

Stub hrišćanske teologije, koji je Isus postavio kako bi proširio svoje učenje, zahteva da učenici *sve do kraja doba* odlaze u ostale nacije i propovedaju ono što je Isus propovedao. Deo tog procesa kog su vršili učenici bilo je da krste vernike u ime Mesije

(Dela 2:38; 8:16; 10:48; 19:5; 22:16; Rimljanima 6:3; 1. Korinćanima 1:13; Galatima 3:27; Kološanima 2:12). Ima samo jedan izuzetak i to je Matej 28,19 „u ime Oca, Sina i Svetoga Duha”. Jedna tradicija Katoličke crkve iz drugog i trećeg stoljeća (Ratzinger Joseph, *Introduction to Christianity*, str. 82-83, 1968) i time promjena izvornog krštenja koje je bilo u ime Isusa (*New Catholic Encyclopedia*, 2. tom, New York, 1907, str. 263).

Jasno je da su Apostoli to tako shvatali. Petrova molba upućena njegovim slušaocima prvog veka nije zastarela: „Pokajite se i budite kršteni u ime Isusa Hrista kako biste se iskupili za grehe i primičete dar Svetog Duha” (Dela 2:38). Tipična inicijacija, stupanje u crkvu, vrši se pokajanjem, verovanjem u Jevanđelje Carstva i Ime Isusa Hrista i krštenje vodom. Stih 8:12 Dela apostolskih pruža rano učenje: Kada su verovali Filipu, kako govori o Jevanđelju Carstva i Imenu Isusa Hrista, oni su bili kršteni, kako muškarci tako i žene.”

Kako ne bi ostavio mesta za sumnju, Luka kaže da čak i nakon primanja Svetog duha, nejevreje treba krstiti u vodi. To je izrazito zapovedio Petar, koji je svesno pratio Isusove zapovesti u dvadesetosmom poglavlju Jevanđelja po Mateju. On je tražio vodu i naredio „da budu kršteni oni koji su primili Svetog duha” (Dela 10:47, 48). Kada je Pavle otkrio preobraćenike, koji su primili samo Jovanovo krštenje vodom, on je odmah sproveo hrišćansko krštenje vodom u ime Gospoda Isusa (Dela 19:5). Novozavetna crkva sigurno nije propovedala da krštenje duhom menja hrišćansko krštenje vodom. Ova dva načina pokršćavanja idu zajedno kao standardan način na koji osoba postaje deo Hristovog tela. Pri kraju svog propovedanja, Petar još uvek govori o „krštenju koje spasava” nas, kao „molba Bogu za dobru savest” (1. Petrova 3:21). Naravno, niko ne kaže da postoji nešto „magično” u vodi. Ono što se računa jeste pristanak da se poštuju Isusova naređenja, poput detetovog. To je jednostavno stvar „slušanja vere”. „Onaj koji veruje u Sina ima večan život; ali onaj koji ga ne sluša neće videti život već gnev Božiji koji boravi u njemu” (Jovan 3:36).

Krštenje bez uporne istrajnosti u životu jednog hrišćanina ne može da spase osobu ništa više od kratkoročne odluke, koju ne prati doživotna posvećenost. Spasenje milošću i verom takođe podrazumeva (prema Pavlovim rečima) „predanost od srca tom obliku učenja kom si posvećen” (Rimljanima 6:17). To učenje je uključivalo krštenje. Ovaj način pozivanja preobraćenika da postanu Hrišćani, predstavlja deo onoga što Apostoli podrazumevaju pod spasenjem verom. Oni su propovedali o „poslušnosti verom” svuda (Rimljanima 1:5; 16:26).

Bog nam je dao pravu proceduru, kojom se vrši prijem u Njegovu crkvu. Krštenje u vodi je *javno* odricanje greha i odlučnost da se služi Bogu i Mesiji. Oznake poput „telesne uredbe” ili „legalizam” dovode do pogrešnog tumačenja apostolskog učenja o hrišćanskom krštenju u vodi. Sam Isus je bio kršten u vodi (Luka 3:21). On je uvodio i krstio preobraćenike (Jovan 4:1) i on je svojim sledbenicima naredio da uvode i krste preobraćenike (Matej 28:19, 20) sve dok se on ne vrati na kraju doba.

Nema potrebe da se stvara podela ili neslaganje oko ove jednostavne stvari koja već vekovima predstavlja veliki problem milionima čitalaca Biblije, hiljadama kritičara Biblije.

Evangelisti priznaju da je Petrov poziv za pokajanje i krštenje izuzetno drugačiji od savremenih evangelističkih formula. Dok piše o „Preobraćanju u Bibliji”, R.T. France iznosi sledeće činjenice:

Naša tendencija da vidimo krštenje kao simbolični i neobavezni čin, ili to što smo postideeni uključivanjem fizičkog čina kao dela duhovnog procesa preobraćenja, suprostavlja se izuzetno „realističnom” jeziku Novog zaveta o spasiteljskom značaju krštenja (npr. Jovan 3:5; Rimljanima 6:3, 4; Galaćanima 3:27; Kološanima 2:12; Titu 3:5; 1. Petrova 3:20-21). Dok ne postoje osnove u Novom zavetu koje podržavaju verovanje da krštenje *samo po sebi* čini neku osobu hrišćaninom, ideja nekrštenog hrišćanina je

jednako strana. „Bez njega (krštenja) vernik ne stupa u primitivnu zajednicu vere” (S. Smalley).⁸³

Stoga molimo naše drage proučavaoce Biblije koji su nabasali na lažno „duhovno” viđenje toga da fizički čin ne predstavlja deo hrišćanskog učenjaštva. Gnostici su bili ti koji su stvorili pogrešnu podelu između onoga što je fizičko i što je duhovno. Apostoli, koji su zahtevali krštenje vodom, bili su poslušni i, kao što je i trebalo, slušali su Hristovu zapovest. Biti vernik znači prihvatiti to da je Isus Gospod. A to se iskreno ne može postići bez poslušnosti (Rimljanima 10:9).

⁸³ *Evangelical Quarterly*, 65:4, 1992, str. 306

13. Isus i eliksir života

Većina ljudi bi dala sve da može beskonačno da produži život. Isusova misija je bila da ljudima poruči da su na putu da dođu do tajne trajnog življenja. On je došao da „donese život i besmrtnost svetlošću Jevandelja” (2. Timotiju 1:10). Ta dragocena informacija se dobija samo inteligentnim verovanjem u njegovu *učenje/reč/Jevandelje* o Carstvu kao i verovanjem u to da je on umro i da je vaskrsao. Oni koji redovno odlaze u crkvu nejasno govore o „večnom životu”. Ova fraza ne predstavlja u potpunosti prvobitnu ideju. Ona tačnije znači „život doba koje će doći”. Izraz je jevrejski i Isus je voleo da ga često upotrebljava. On ju je otkrio u stihu 12:2 Knjige Danilove gde stoji veliko obećanje o vaskrsnuću usnulih mrtvih. Kada se mnogi probude iz svog pokoja u prašini zemlje (Danilo 12:2), oni će dobiti „Život Doba (koje će doći)”. To je Doba, koje će doći, jer je to doba svetske istorije koje *sledi* nakon budućeg vaskrsnuća mrtvih. To vaskrsnuće svih vernika dešava se onda kada se Isus vrati (1. Korinćanima 15:23). Taj dragoceni stih, 12:2 Knjige Danilove, takođe nam sa neverovatnom jednostavnošću govori šta mrtvi sada rade i gde to rade. To je jedan od najjasnijih svedočenja Biblije o sadašnjem stanju mrtvih, pre vaskrsnuća. Oni spavaju – nesvesno. Takva istina mora jednom i za svagda da dokaže da su „molitve” upućene Mariji ili bilo kom drugom preminulom svecu beskorisne.

Buduće Doba koje će doći (o kom je Danilo prvi govorio a zatim i Novi zavet) zaista je večni život, ali ćemo taj večni život tek dobiti u Dobu koje će doći. To znači da će postojati „Doba koje će doći”. Vreme će se nastaviti tada i zemlja će biti obnovljena pod rukovodstvom Mesije Isusa, koji će se vratiti u sili pri početku Novog doba – ne sedam godina pre tog vremena kako bi izvršio *tajno* uznesenje kako neke popularne šeme predlažu i propagiraju.

Oni, koji se bave prevođenjem Biblije, ponekad nam onemogućuju da dođemo do originalnog smisla. Verzija Kralja Džejmsa (lepa na svoj način ali loše prevedena u nekim stihovima),

čini da pomislite da neće doći trenutak kada će se Isus vratiti! U tom stihu, 10:6 u Otkrivenju, zapravo ne stoji ništa slično. On jednostavno znači da neće više biti odlaganja. Drugi Dolazak će odmah uslediti. Ali vreme će se nastaviti: to će biti Doba koje će doći, doba Carstva Božijeg na zemlji.

Crkve imaju tendenciju da učine Bibliju teškom za razumevanje po mnogim aspektima. Kada govori o „raju” kao cilju za hrišćane, Biblija kaže sasvim suprotno. Isus je obećao da će *zemlju* naslediti njegovi sledbenici u budućnosti. Citirajući stih 37:11 Psalma, Isus je definisao da će njegovi sledbenici naslediti zemlju ili zemljište (Matej 5:5). On je objavio ovo kao samu srž svog učenja u Propovedi na Sinajskoj gori. Propoved na Sinajskoj gori, kao i sva Isusova učenja, su nam dati kao neophodna uputstva za sadašnji život, dok se pripremamo da uđemo u Carstvo Božije na zemlji, kada nastupi Drugi dolazak. Pri Drugom dolasku, preminuli vernici svih doba će se probuditi iz svog sadašnjeg pokoja u „prašini zemlje” (Danilo 12:2) i „naslediće zemlju” kao što je Isus i obećao (Matej 5:5) i, zapravo, „vladaće kao kraljevi sa Isusom *na zemlji*” (Otkrivenje 5:10, vidi i Otkrivenje 20:9 koje opisuje boravak svetaca na zemlji). Isus je, prema stihu koji prethodi (Otkrivenje 5:9), umro kako bi ozvaničio zakon Carstva svojom krvlju i kako bi osigurao to da nam bude oprošteno njegovom pomirujućom smrću. Na poslednjoj večeri, Isus je govorio o ovoj „krvi zakona” i o tome da je zakon Božiji ugovor/sporazum/obećanje dato hrišćanima (Isus je govorio Apostolima kao onima koji predstavljaju veru) da će naslediti Carstvo Božije zajedno sa Isusom. „Baš kao što je moj Otac *doneo zavet* sa mnom da će mi dati Carstvo ... i vi ćete sedeti na dvanaest prestola kako biste sudili nad (ponovo okupljenim) dvanaest plemena” (Luka 22:29, 30). Neki prevodi nas sada, smatramo tačno, podsećaju da reč „dodeliti” sada zapravo znači „doneti zavet”. Reč se zaista odnosi na „donošenje zaveta”. Isus je upravo govorio kako je prolio svoju „zavetsku krv” (Luka 22:20).

Isus kao „novi Mojsije” i novi „Jošua”, obećava Zemlju ili Carstvo Božije na zemlji vernima. To je potvrda „Obećanja zemlje” datog Avramu. Kada je Isus govorio o „Jevandelju Carstva” (Matej 24:14), on je pružio složen naziv za svoj plan za ljudsku besmrtnost u dolazećem Carstvu. Baš kao što je „ova knjiga zakona” (Tora) prenesena kroz Mojsija (Peta Mojsijeva 30:10), neko ko je veći od Mojsija dostavio je Novu Toru sumiranu u Jevandelje o Carstvu.

Patrijarh Avram je u Bibliji poznat kao otac vernika. Njegova vera predstavlja model hrišćanske vere. Vernici su opisani kako prate korake vere Avramove (Rimljanima 4:16). Oni su naslednici, Jevreji i nejevreji, istih obećanja koje je Bog dao Avramu. Avramu je hrišćansko Jevandelje propovedano unapred (Galatima 3:8). Božanska obećanja data Avramu, Isaku i Jakovu predstavljaju kamen temeljac Novozavetnog Jevandelja. Avramu je takođe bio obećan Kanan (zemljište) i potomci (naslednici). Božiji unilateralni predlog upućen njemu je predstavljao garanciju i „semena i zemlje”. Seme ili naslednici će biti mnogi a jedan će biti naslednik u posebnoj smislu, Hrist (Galatima 3:16). „Zemlja” je bila Obećana zemlja, ili preciznije Zemlja Obećanja (Jevrejima 11:9). U toj obećanoj zemlji patrijarsi su boravili kao „izbeglice” (Jevrejima 11:9), verujući, na osnovu božanske reči, da će zemlja u kojoj žive jednog dana biti pretvorena u „nebesko” Carstvo Božije na zemlji. To znači da je Zemlja zapravo njihova jer im je obećana božanskim putem ali tokom njihovog života oni nisu posedovali ni deo nje. (Avram je morao da kupi deo zemljišta na kome bi sahranio svoju ženu Saru.)

Jevandeoska istina od ključne važnosti je ta da je Avram zapravo živeo u Zemlji Obećanja (Jevrejima 11:9). To van svake sumnje dokazuje da Obećana zemlja nije „raj”, koje nije na ovoj planeti. Obećana Zemlja je bila teritorija na Bliskom Istoku. Ta teritorija ostaje Obećana zemlja. To će biti scena dolazećeg Carstva. Njen pravični kralj, Mesija, vratiće se da preuzme tu zemlju i da svoju vladavinu proširi na čitavu planetu. Obećana zemlja, samim tim, nije ništa drugo do obećano Carstvo Božije – srce Isusovog spasiteljskog Jevandelja. Isus je mogao isto da kaže „Blagosloveni da su krotki. Oni

će naslediti Zemlju” (Matej 5:5) ili „Blagosloveni oni koji su pokornog duha jer Carstvo Nebesko⁸⁴ pripada njima” (Matej 5:3) po božanskom obećanju. Kako bi se obećanje dato Avramu ispunilo, patrijarh mora da se vrati u život vaskrsnućem. Tek tada će on primiti obećanu nagradu i nasledstvo na kome je božanski zakon zasnovan (vidi Jevrejima 11:13, 39, 40).

Kada Carstvo dođe (kako se molimo Gospodovom molitvom „Nek je Carstvo tvoje”) Avram i Isak i Jakov i starozavetni i novozavetni vernici će se dići vaskrsnućem (iz svog sadašnjeg sna u zemljanoj prašini, Danilo 12:2) i sešće na velikoj proslavi da inaugurišu Novo doba Carstva Božijeg na zemlji (Matej 8:11). Mnogi će doći sa četiri strane sveta i priključiti im se na spektakularnoj proslavi (Luka 13:28-29). Kako bi se kvalifikovali za mesto na proslavi, nas Isus primorava da odmah krenemo da se vredno pripremamo za istu. Jevanđelje se zapravo i svodi na to. Isus želi da Carstvo Božije i dobijanje mesta u istom za nas bude prioritet (Matej 6:33). Sve druge ambicije i aktivnosti moraju da zauzmu drugo mesto. Isus je svoju poruku nazvao „Jevanđeljem o Carstvu” (Marko 1:14, 15) i Matej, kada je koristio imenicu Jevanđelje, uvek istu objašnjavao kao „Jevanđelje o Carstvu” (Matej 4:23; 9:35; 24:14; vidi i 26:13). Isus je objavio svoju misiju izjavom u stihu 4:43 Jevanđelja po Luki: „Ja sam dužan da propovedam *Jevanđelje o Carstvu Božijem* drugim gradovima: zato je Bog mene zadužio” – i to sam poslat da uradim. Pošto je on nalagao i sledbenicima da nastavljaju isti zadatak (Luka 9:2, 60; Matej 28:19-20; Luka 24:47), očekivali bismo da se svuda crkve bave Jevanđeljem o Carstvu. Ova fraza je očigledno nestala iz savremenih predstavljanja „Jevanđelja”.

⁸⁴ Jevrejski izraz „Carstvo Nebesko” (koji je koristio samo Matej) znači upravo isto što i Carstvo Božije. Poreklo carstva je božansko, nebesko, al to ne znači da je *smješteno* u raju (na nebu). Sada je kod Boga u raju i čeka povratak Isusa na zemlju da ga inauguriše u Jerusalimu (1. Petrova 1:4; Kološanima 1:5).

Prema stihu Luka 24:47, Isus je izjavio da se „pokajanje i oprost” nude samo na osnovu Isusovog imena, tj, njegovog sopstvenog otkrovenja. Kao u stihovima Marko 4:11-12, prihvatanje Jevanđelja o Carstvu (Matej 13:19) predstavlja suštinski element u prihvatanju samog Isusa. Isus je često iznosio istu poentu. On je upozorio „one koji se stide mene i *mojih reči*” da će katastrofalno proći kada dođe sudnji dan (Marko 8:38). Odvajanje Isusa od njegovih reči, predstavlja najveću teološku katastrofu, koju treba po svaku cenu izbeći. Satana zaista ima samo jedan trik samo ga na različite načine primenjuje, kako bi odvojio Isusa od njegovog učenja/Jevanđelja (vidi takođe 2. Jovanova 7-9; 1. Timotejeva 6:3).

Svojim hitnim pozivom na pokajanje i verovanje u Jevanđelje o Carstvu (Marko 1:14, 15 – sažet prikaz hrišćanstva prema Isusu), Isus je zapravo pozivao ljude sa svih strana da zauzmu svoja mesta u tom dolasku, obećanom Carstvu i da vladaju sa njim. Isus je, kao Mesija, planirao da „popravi” svet, ali je on znao da mora prvi umreti, vaskrsnuti i ostaviti svet na određeno vreme. On je sada sa Ocem sa Njegove desne strane i napustiće Njegovo prisustvo kako bi se vratio na zemlju kada za to dođe trenutak kako bi inaugurisao Carstvo na zemlji.

U vezi sa ovim, stih 110:1 Psalma je veoma koristan stih. To je „dokazni tekst” Apostola i Isusa. U Novom zavetu se on pominje 23 puta – i citiran je češće nego ijedan drugi stih Starog zaveta. Njegova važnost je ogromna. To je takođe i revolucionarni Psalm, jer nam govori o odnosu Boga i Isusa. Psalm 110:1 je božanska reč (loše prevedena ako vaša verzija izostavlja reč „proročanstvo”). To je „Jahvino proročanstvo” (Jedan Bog hebrejske Biblije i novozavetnog hrišćanstva) upućeno Davidovom gospodu, koji je Mesija, izgovoreno 1000 godina pre nego što je on došao u postojanje u materici device Marije.

Pozivam vas da obratite pažnju na jedostavnu činjenicu da Davidov gospod nije Davidov Gospod. Reč *gospod* ne treba da bude napisana velikim slovom. Revidirana verzija Biblije (1881) ispravila je grešku ranijih prevoda u kojima je reč *gospod* napisana velikim slovom, a ima slučaja gde još uvek tako stoji. Šta je ovde dovedeno u pitanje? Izuzetno važna istina oko toga ko je Isus. On nije Gospod *Bog*, jer reč u nadahnutom tekstu nije reč koja predstavlja Božanstvo, već reč koja predstavlja ljudsku superiornu osobu – *ljudskog gospoda*, osobu uzdignutu od strane nekog ko je superiorniji, jedinstvenog Božijeg zastupnika – a ne Gospoda koji je Bog. Možete ovu činjenicu da proverite kod rabina ili prijatelja koji može da čita hebrejski jezik Starog zaveta. Hebrejska reč koja označava status Sina Božijeg u stihu 110:1 Psalma je *adoni*. Ova reč se javlja 195 puta u hebrejskoj Bibliji i nikada se ne odnosi na Boga. Kada je Bog opisan kao „Gospod” (veliko G), drugačija reč, *Adonai*, se javlja. Samim tim Biblija pažljivo pravi razliku između Boga i čoveka. Bog je Gospod Bog (*Adonai*), ili se nekad upotrebljava Njegovo lično ime, Jahve, pa je Isus Njegov jedinstveni, bezgrešni sin začet u devici (*adoni*, moj gospod, Luka 1:43; 2:11). *Adonai* se javlja 449 puta u Starom zavetu i pravi razliku između Jednog Boga i svih ostalih. *Adonai* nije reč koja opisuje Sina Božijeg, Isusa u stihu 110:1 Psalma.⁸⁵ *Adoni* se javlja 195 puta i odnosi se samo na čoveka (nekad i na anđela), koji je gospod, tj, na nekog ko *nije* Bog. Ovo bi trebalo da bude odgovor na komplikovane poslebiblijske rasprave i pravljenje veroispovesti, koje na suptilan način zanemaruju najjednostavniju i najosnovniju biblijsku istinu – da je Bog jedna Osoba i da je Mesija drugi Adam, „čovek Mesija” (1. Tim. 2:5). Taj „čovek Mesija Isus” toliko savršeno i istrajno oslikava karakter i volju svog Oca da on može da kaže: „Onaj ko je video mene, video je mog Oca” (Jovan 14:9). Bez obzira na to, on ništa nije mogao da učini sam od sebe (Jovan 8:28). On je uvek zavisio od Oca, Boga, i bio podređen Njemu.

⁸⁵ Nažalost, brojni autoriteti i kritičari pogrešno iznose ovu činjenicu.

Da se vratimo na Jevanđelje o Carstvu

Ovo je spasiteljska poruka, koju su Isus i Pavle uvek nudili javnosti.⁸⁶ Isus, nakon što je propovedao o Jevanđelju Carstva, zapovedio je Apostolima i učenicima da do kraja doba prenose istu Poruku/Jevanđelje o Carstvu Božijem celom svetu (Matej 28:19, 20). Ovaj zadatak je očigledno bio veoma slabo vršen, jer oni koji sebe nazivaju hrišćanima, koriste svaki opisni termin za Jevanđelje, *osim* onog koji je potekao sa Isusovih usana, a to je „Jevanđelje o Carstvu”. Ako uporedimo Luka 9:11 sa stihovima Djelima 28:30-31, pronaći ćemo da su Isus i Pavle obično „dočekivali ljude širokih ruku” i odmah su počeli da govore o ključnoj temi Jevanđelja, „Carstvu Božijem”. Zapanjujuće je to što neki danas ne misle da Jevanđelje, o kome je Isus propovedao, uopšte treba da bude tema propovedi. Oni pogrešno pretpostavljaju da je Pavle dao drugačije Jevanđelje nejevrejima. Da je to bio slučaj, Pavle bi krenuo svojim tokom (Galaćanima 1:8, 9), jer bi napustio jedno i jedino pravo spasiteljsko Jevanđelje. Postoji samo jedna Poruka spasiteljskog Jevanđelja, koja je upućena svakom ljudskom biću.

Važnost Jevanđelja o Carstvu ne može biti prenaplašena. U njemu, Isus nama nudi eliksir života. On predstavlja poruku, koju mi na inteligentan način treba da primimo, u kojoj nam obećava beskonačni život. Evo kako Poruka o besmrtnosti funkcioniše. Prvo, morate da čujete kako je jasno objavljena. Drugo, morate da shvatite njenu srž, razmišljajući kao „dete” čije oči su oči i uši otvorene za božansko otkrovenje (vidi Efežanima 1:13). Treće, morate da je se pridržavate tokom čitavog života, uprkos stalnim ometanjima, brigama i željama za drugim stvarima (Luka 8:15). Sve ovo je Isus u potpunosti pojasnio u svojoj fundamentalnoj ilustraciji o semenu i zemljištu (priča o sejaču, Matej 13, Marko 4, Luka 8). U tom fenomenalnom teološkom „poređenju”, Isus je rekao da je spasenje proces koji mora da otpočne, da se nastavi i da traje do kraja. To sve

⁸⁶ Matej 4:17, 23; 9:35; 24:14; Marko 1:14, 15; Luka 4:43; Dela 1:3, 6; 19:8; 20:25; 28:23, 31.

zavisi od početnog prihvatanja „semena” Jevanđelja Božijeg, onakvog o kakvom je Isus propovedao. Samo će oni, koji održavaju veru i koji su poslušni do samog kraja, biti spaseni (Matej 24:13). Spasenje za novozavetne hrišćane je poput trke. Cilj, spasenje, „sada nam je bliže nego onda kada smo po prvi put poverovali” (Rimljanima 13:11). Mi sada „bivamo spaseni” (1. Korinćanima 1:18; 15:2), i mi smo bili spaseni „nadom” (Rimljanima 8:24) i bićemo spaseni kada se Isus vrati. Zlatna medalja se ne dobija onda kada trka počne i ne diplomira se onda kada se upiše fakultet. Spasenje je trka do kraja a podstrek, koji nas navodi da počnemo je Jevanđelje o Carstvu, koje nam prenosi energiju samog Boga (1. Solunjanima 2:13; Jovan 6:63).

Kako se dolazi do večnog života

Evo kako se dolazi do večnog života. Čujete Jevanđelje/Reč Carstva. Shvatite ga i odgovorite na isto tako što ga učinite prioritetom u svom životu. Toliko ga visoko cenite da vi (figurativno govoreći) prodate sve što imate, kako biste kupili jedno polje koje sadrži blago, biser velike vrednosti, tajnu besmrtnosti. Kada tragate za večnim životom, šta bi drugo moglo da bude jednako vredno vaše pažnje?

Kako se u vama javlja ta varnica života? To je novo stvaranje rečju Božijom. Reč Jevanđelja je Božije stvaralačko sredstvo, „varnica” Njegove sopstvene besmrtnosti data rečima Isusa ljudima koji veruju. (Biblija uglavnom sebe naziva „Svetim pismom”). One podrazumevaju Jevanđelje o Carstvu, Poruku o besmrtnosti i kako do nje doći (Matej 13:19, reč Carstva = Marko 4:14, reč =Luka 8:11, reč Božija). Reč je Božije stvaralačko sredstvo. Ona je deo Njega i izražava Njegovu želju za nas ljude. Svojom stvaralačkom rečju On namerava da deli i pruža sopstvenu besmrtnost. On želi da ljudska bića žive zauvek. On želi da nam pruži (svojom milošću) beskrajn život i On nam pruža svoje „seme”, varnicu tog novog života i vitalnost, koja je početak ili začetak – prvi deo – besmrtnosti (Efescima 1:14). Kada se to „seme” usadi u naša srca i naše umove, mi iz smrti prelazimo u život.

Stih 5:24 Jovanovog jevanđelja sažima proces spasenja na brilijantan način: „Istinski vam govorim: on koji *čuje moju reč* (Poruku Jevanđelja) i veruje Njemu koji me je postavio ima večan život (Život doba koje će doći). On ne dolazi pred suđenje već je prešao iz smrti u život.”

Sve zavisi od načina na koji dragocenu reč/Jevanđelje o Carstvu čujemo, shvatimo i pratimo – suočeni sa teškoćama, ometanjima, tugom i proganjanjem. Nije ni čudo to što je Isus opisao Carstvo terminima, koji su proračunati, kako bi na nas ostavili svoju neprocenjivu vrednost poput bisera velike vrednosti, blaga nad svim blagima.

Isusova poruka spasenja se zove seme (Luka 8:11). To seme mora da se ugnezdi u našim umovima. Žanje se jednim propovedanjem. Mora biti prihvaćeno „iskrenim srcem” (Luka 8:15). Oni koji oberučke prime to seme „u svoje dobro i iskreno srce”, moraju da čekaju plod sa strpljenjem (Luka 8:15). Svi pisci Biblije pričaju istu priču Jevanđelja. Svi nude istu formulu besmrtnosti. Svi pisci Novog zaveta dele istu „Mehaniku” ili proces upuštanja u program besmrtnosti. Jakov je rekao da ovo ponovno rođenje, klijanje novog života iz semena Jevanđelja, postiže se kroz reč, reč Istine (Jakovljeva 1:18; vidi i „Tvoja reč je istina”, Jovan 17:17). Reč mora da pusti korene u nama: „, primite usađenu reč sa krotkošću koja može spasti duše vaše” (Jakovljeva 1:21). Ta reč je reč Jevanđelja o Carstvu Božijem, onakva o kakvoj je Isus propovedao. Matej je naziva „rečju Carstva” (Matej 13:19). Jakov je, naravno, dobro poznao priču o sejaču. Petar, kao glavni Mesijin potparol, dobro se postarao da se setimo procesa spasenja, nauke dostizanja besmrtnosti ponovnim rođenjem. On je, poput Isusa i njegovog polubrata Jakova, govorio o reči Jevanđelja kao „neiskvarivom semenu” (1. Petrova 1:23) – drugim rečima, semenu koje u sebi nosi klicu besmrtnosti. Seme prenosi prirodu samog Boga. Učestvovanjem u toj prirodi, putem semena Poruke Carstva posadenog u našem srcu, mi učestvujemo u neuništivom životu samog Boga. Seme, primljeno i zadržano, u nama stvara novi koren ličnosti, čini nas novim stvorenjima, ponovo

rođenim ljudskim bićima kojima je suđeno da žive zauvek (1. Petrova 1:23-25). Nezamenljiv ključ ovog čudotvornog drugog rođenja je „reč koja je propovedana vama kao Jevanđelje” (1. Petrova 1:25). Ta poruka otkriva tajnu božanskog plana u Hristu, koji se tiče ljudske sudbine.

Apostol Jovan je znao za seme i kako ono predstavlja ključ ponovnog rođenja u smislu besmrtnosti. U stihu 3:3 Jevanđelja po Jovanu, on kaže kako se Isus obratio sledećim rečima jevrejskom učenjaku: „Osim ako nisi ponovno rođen, ne možeš ući u Carstvo.” Bez ponovnog rođenja nema večnog života. A ponovnog rođenja nema bez živog „semena”. Jovan je kasnije podsetio svoje čitaoce da ponovno rođenje dolazi od semena. On je takođe znao da Isusovo dragoceno učenje o semenu i zemljištu nosi izuzetnu vrednost. Jovan je rekao da osoba koja je „ponovno rođena ne može da nastavi sa grehom, jer *Božije seme* ostaje u njoj” (1. Jovanova 3:9). Čineći ponovno rođenje apsolutno neophodnim za besmrtnost, Isus je pojasnio da je ulazak u Carstvo Jevanđelja ključ za večni život: „Osim ako ne primite Carstvo Božije kao malo dete, nećete stupiti u isto” (Luka 18:17). „Ako ne slušate i ne prihvatite Jevanđelje Carstva (reč), ne možete se pokajati i ne može vam biti oprosteno” (vidi Marko 4:11, 12). Marko ovde, dok navodi Isusove reči, na inteligentan način, širom otvorenih očiju, prihvata Carstvo Jevanđelja, onakvo o kakvom je Isus propovedao, kao preduslov za pokajanje i oprost. Đavo, znajući koliko je pogubno Jevanđelje o Carstvu za njegove suprotne aktivnosti, pokušava da „oduzme reč koja je usađena u njihova srca, tako da ne mogu da veruju u nju i da budu spaseni” (Luka 8:12).

Evo priče o sejaču u samoj srži Isusove poruke o besmrtnosti. Pažljivo pročitajte izuzetne reči Vrhovnog Rabina, sa broda koji je usidren tik uz obalu Jezera Galileje:

Vama je dato da znate tajne carstva Božjeg, a onima napolju sve u pričama biva; Da očima gledaju i da ne vide, i ušima slušaju i da ne razumeju; da se kako ne obrate i da im se ne oprostite gresi. I reče im: Zar ne razumete ovu priču? A kako ćete sve priče razumeti?" (Marko 4:11-13).

Pavle i nanovno rođenje

Naravno, Pavle je bio upoznat sa tajnama besmrtnosti. On je propovedao da se do ponovnog rođenja, regeneracije, dolazi uz pomoć obnavljajućeg duha Božijeg (Galatima 4:29) putem Jevanđelja (Glatima 3:2). Hrišćani su oni koji su rođeni od duha, rođeni od obećanja datog Avramu (Galatima 4:23), oni su primaoci „svetog duha obećanja” (Efescima 1:13). Bilo da govorimo o duhu Božijem ili o reči Božijoj, kao sredstvu ponovnog rođenja, nema nikakve razlike. I duh i reč podrazumevaju stvaralačko prisustvo i moć Božiju, jer On sprovodi svoje najmoćnije i najčudotvornije delo: On u ljudskim bićima usađuje iskru besmrtnosti, dar Života u Dolazećem dobu/Carstvu. U Postanju „Božiji duh lebdi nad kaosom” i „Bog je rekao ...” (Postanje 1:2, 3). Božija reč je bila aktivna sa Njegovim duhom. (Duh je božanskoj reči isto ono što je ljudski dah ljudskom govoru.) Stvaralačka aktivnost Božija putem Jevanđelja stimuliše novi život vernika. „Duh dolazi slušanjem Poruke Jevanđelja” (vidi Galatima 3:2).

Petar je Tita podsetio na „program” besmrtnosti. „A kad se pokaza blagodat i čovekoljublje Spasa našeg Boga, Ne za dela pravedna koja mi učinismo, nego po svojoj milosti spase nas banjom prerodenja i obnovljenjem Duha Svetog.” (Titu 3:4, 5).

Isus, prvobitni propovednik Jevanđelja (Jevrejima 2:3, vidi i 1. Timotiju 6:3), je taj koji je bio opremljen spasiteljskom reči/ spasiteljskim rečima samog Boga (Jovan 5:24). Otac, koristeći Isusa kao svog savršenog zastupnika i misionara, dao je Isusu stvaralačke reči, koje nama mogu da podare novi život i preporođenje. „Reči koje vam govorim su duh i život” (Jovan 6:63). One sadrže energiju i

vitalnost samog Boga. One funkcionišu kao moć, koja našem životu daje energiju (1. Solunjanima 2:13; Rimljanima 1:16). One donose uticaj duha, koji predstavlja operativno prisustvo Boga, u naše iskustvo i naše razmišljanje. One na kraju proizvode stanje beskrajnog života, jer oni koji su primili reči života u srca svoja i nakon krštenja (Dela 8:12, itd.), nastavljaju da rode plodom do kraja.

Pavlovi komentari ga obeležavaju kao istinskog Isusovog učenika, pokazujući da on prati svog Gospodara kao propovednika Jevanđelja o Carstvu Božijem. On je govorio Kološanima o „nadi koja je rezervisana u raju sa Hristom”. Ta nada, kako Pavle kaže, bila je izvor hrišćanske vere i ljubavi (Kološanima 1:4, 5). Kakva bi užasna šteta bila nanesena veri i ljubavi, ako *nada* koja proizvodi ove vrline nije jasno shvaćena! Nada koja je u pitanju prenesena je njima „rečju o Istini, Jevanđeljem” (Kološanima 1:5), podsećajući nas ponovo o priči o sejaču. Pavle je opisao da spasiteljsko Jevanđelje i njegovu nadu kao nešto što „rodi plodom i raste” (Kološanima 1:6). Još jednom, jasno je da se misli na Isusovu priču o sejaču.

Isus je došao nudeći javnosti Elikzir Života, fontanu večne mladosti. On ju je ponudio, ali pod njegovim uslovima, ili zapravo uslovima Boga Izraela, koji ga je postavio da predstavlja spasiteljsko Jevanđelje. On je naveo javnost da prihvati njegovu Jevanđelje o Dolazećem Carstvu i obećanje o vladavini sa Hristom u Novom dobu tog Carstva, koje će biti inaugurisano na zemlji, „naseljenoj zemlji budućnosti, o kojoj govorimo” (Jevrejima 2:5).

Krajnji cilj božije velike svrhe otkrivene u Jevanđelju je taj da Njegovi ljudi dođu na vlast kao prinčevi, na mestu obećanom Avramu i Mesiji, u Zemlju Obećanja, zemlju obnovljenu Isusovim prisustvom, koji će se onda vratiti na ovu planetu. Kao Mesija, on će „naslediti presto svog pretka Davida” u Jerusalimu (Luka 1:32). On će to uraditi, jer je Božiji Sin, čudom začet od strane Boga u Marijinoj materici (Luka 1:35, Matej 1:20, „onaj koji je ovaploćen u njoj”).

Čovek bi pomislio da će mnogi biti zainteresovani za besmrtnost, beskrajni i neuništivi život i društvo Isusa i njegovog Oca sada i zauvek. Naš ljudski zadatak je da tražimo tajnu večnog života, biser velike vrednosti, blago Jevanđelja o Carstvu onakvog o kakvom je Isus propovedao.

Kada ste poslednji put čuli neku propoved o ponovnom rođenju sa viđenjem besmrtnosti i tome kako se do nje stiže snagom reči/semena/duha, koja je deo Isusove poruke o Carstvu Božijem?

Mnogi su uskraćeni za mnogo toga, jer im je rečeno da je samo “poruka o smrti i vaskrsnuće Isusa”, čitavo Jevanđelje. Pavle je rekao nešto sasvim drugo. On je propovedao o tome da su smrt i vaskrsnuće Isusa „među najvažnijim stvarima” u Jevanđelju (1. Korinćanima 15:3). On je sam posvetio život propovedanju Jevanđelja o Carstvu (Dela 20:24, 25). Isus je godinama ulagao trud da govori o Jevanđelju o Carstvu, što je i opisano u 25 poglavlja Jevanđelja po Mateju, Marku i Luki, dok u isto vreme nije ni pominjao svoju smrt i vaskrsnuće (vidi Matej 16:21 za prvu objavu tog dela Jevanđelja). Veroispovesti su izgleda propustile poentu Isusove spasiteljske poruke o besmrtnosti. One naglašavaju verovanje u njegovo rođenje („rođen od strane Device Marije”), ali ne pominju njegovo propovedanje Jevanđelja o Carstvu, već odmah prelaze na njegovu smrt („mučen od strane Pontija Pilata ...”).

Verovanje u Isusa, a ne verovanje u njegove reči, nikako ne može predstavljati biblijsku definiciju verovanja. „Onaj koji *čuje moju reči* veruje u Njega, koji me je poslao ima večan život” (Jovan 5:24). Na samom vrhuncu svoje karijere, Isus je izdao ozbiljno upozorenje onima koji odbijaju njegovo spasiteljsko učenje. On nije mogao da bude jasniji (Jovan 12:44-50; Matej 7:21-27).

Tokom svoje službe, Mesija zahteva da se veruje u Poruku Jevanđelja. Stvaranje jaza između Isusa i njegovog učenja, potcenjuje čitavu konstituciju apostolskog hrišćanstva. „Vera dolazi slušanjem i slušanjem kroz Mesijine reči” (Rimljanima 10:17).⁸⁷

⁸⁷ Razočaravajuće je čuti vodećeg evangelističkog propovednika našeg vremena kako kaže: „Mnogi ljudi danas misle da je suština hrišćanstva Isusovo učenje, ali to nije istina. Ako čitate pisma Apostola Pavla, koja sačinjavaju većinu Novog zaveta, videćete da ne postoji ni reč o Isusovim učenjima. Kroz ostatak Novog zaveta vrlo malo se pominju Isusova učenja, a u apostolskim učenjima, učenjima kojih se svet najviše pridržava, nigde se ne pominju Isusova učenja. Takođe nigde se ne pominje ni Isusov primer. Samo dva dana Isusovog života su pomenuta – dan njegovog rođenja i dan njegove smrti. *Hrišćanstvo nije usredsređeno na učenja Isusa već na osobu Isusa kao inkarniranog Boga koji je došao na svet da na sebe preuzme našu krivicu i umre za nas*“ (D. James Kennedy, *Truths That Transform*, 11/17/89, njegov akcenat).

14. Zaključak

B.F. Westcott je nesumnjivo bio u pravu kada je rekao: „Nije dovoljno prepoznati da Stari Zavet sadrži proročanstva; Stari Zavet je jedno veliko proročanstvo.“

Veliki deo tog proročanstva se bavi Mesijanskim Carstvom u njegovoj krajnjoj manifestaciji, kao svetske vladavine pod nadzorom Isusa i vernih hrišćana. Mi verujemo da je upravo to Carstvo, koje predstavlja srce hrišćanskog jevanđelja, u velikoj meri odsutno iz primljenih sistema, koje znamo kao hrišćansku teologiju. Isus je, drugim rečima, odvojen i udaljen od sopstvenog jevanđelja.

Analiza Rodolf Otto-a je sigurno ispravna: „Carstvo Božje za Hrista predstavlja buduće Carstvo poslednje epohe, govoreći na čisto eshatološki način, posle 'mesijanskog stradanja', posle koga dolazi božanski sud.“⁸⁸

Mi znamo da su „Mesijanska stradanja“ u Isusovom razmišljanju predstavljala budućnost („A to je sve početak stradanja“ Matej 24:8). Ona treba da prethode dolasku Carstva, čija priprema u sadašnjem vremenu predstavlja tamu parabola. Reči o Carstvu su već posejane u srcima (Matej 13:19). Hrišćani će postati „učenici carstva“ (Matej 13:52). Žetva, koju će doneti Mesija, će doći na kraju epohe, kada će pravi sinovi Carstva zasijati u Carstvu njihovog Oca (Matej 13:43). Tačno je da vernici mogu iskusiti nešto od čuda Carstva i sada, pre dolaska Carstva. Oni su prethodnica, koja širi dobre vesti o budućem svetu – pravog ljudskog društva, obnovljenog i prosvećenog, koji se nalazi u rukama besmrtnih vladara. „Kako ćemo pobeći ne marivši za

⁸⁸ *The Kingdom of God and the Son of Man*, Boston: Starr King Press, 1957, str. 10.

toliko spasenje?... Jer Bog ne pokori anđelima vasioni svet, koji ide i o kome govorimo“ (Jevrejima 2:3,5). Da li ti savremeni vernici mogu govoriti tim jezikom i znati šta govore – jer je On taj budući svet stavio u ruke Isusa i verne crkve. Svet „još nije“ pod Isusovom kontrolom, ali je suđeno da bude u njegovoj vlasti kada se vrati (Jevrejima 2:5,8).

Bizarni sistem izlaganja optužuje apostole za slepilo zbog njihovog jevrejsko-hrišćanskog mesijanizma kada oni, u Delima 1:6, pitaju za uspostavljanje Carstva u Izraelu. Apostoli su postavili pitanje na veče pentekosta, pošto ih je informisao Isus, koji „učenicima posebno kazivaše sve“ (Marko 4:34). Isus se prethodno već uverio da oni u potpunosti razumeju Carstvo (Matej 13:51). Na Poslednjoj večeri on im je zvanično obećao da će im dati visoke položaje u budućoj vlasti (Luka 22:28-30). Tokom šest nedelja posle njegovog vaskrsnuća oni su opet učili o „Carstvu Božjem“ (Dela 1:3). Na osnovu svega što su čuli i razumeli, oni su pitali da li je došlo vreme za uspostavljanje Carstva u Izraelu. To je pravo pitanje, a ne, kao što neki komentatori pokušavaju da nas ubede, užasna greška!

Sama forma pitanja pokazuje uobičajenu jevrejsku ideju o mesijanskom carstvu i pokazuje koliko su još uvek apostoli daleko od uvida u prirodu misije njihovog gospodara. Koliko je neverovatno što ti ljudi posle 40 dana učenja nisu prestali da očekuju...zemaljsko jevrejsko carstvo u kome sami treba da zauzimaju visoke položaje oko ličnosti Mesije...Prikazivanje greške apostola u svojim ranim danima predstavlja izraz iskrenosti autora.⁸⁹

Neuspeh Žana Kalvina da shvati Carstvo Božje u njegovom ispravnom mesijanskom smislu se jasno vidi iz njegovog zapanjujućeg kritikovanja Isusa i njegovih učenih sledbenika.

⁸⁹ *The Century Bible, Acts*, London: Caxton Publishing Co., str. 126.

Komentarišući prosvućeno „čuvano poslednje“ pitanje apostola upućeno Isusu: „Hoćeš li sad načiniti carstvo Izrailjevo“ Calvin kaže: „[u Delima 1:6] postoji više grešaka nego što ima reči...Njihovo slepilo je zapanjujuće budući da, iako su tako dobro naučeni tokom tri godine, oni pokazuju toliko neznanja kao da nikada nisu čuli ni reč.“⁹⁰ Ali Isus nije bio tako kritičan. Calvin pokazuje slepilo u vezi jevrejsko-hrišćanskog mesijanstva i davidijanskog Isusovog jevanđelja, koji predstavljaju kičmu celog Svetog Pisma.

Zaista je neverovatno i nemoguće da apostoli greše u vezi prirode Carstva, koje predstavlja srce svega što ih je Isus naučio! Ništa, ovde ili na drugom mestu, ne govori da Isus nije odobravao njihovu nadu za „konkretnim“ Carstvom Božjim na zemlji. Trenutak uspostavljanja nije poznat, a put do Carstva vodi preko skromnosti, požrtvovanja i služenja, *ali realnost budućeg Carstva se nikada ne dovodi u pitanje*. Zaista, samo nekoliko dana kasnije, mi vidimo apostole kako objavljuju jevanđelje jevrejskom narodu pod uticajem duha Božjeg. Oni su i dalje verovali u veliku obnovu, koju su videli svi proroci: „[Isusa] valja dakle nebo da primi do onog vremena kad se sve popravi“ (Dela 3:21).

Ne postoji novo dramatično shvatanje Carstva. Carstvo ostaje Carstvo iz hebrejskih proročanstava koja, uprkos 1800 godina antimesijanskih komentara, obični čitaoci Biblije treba jasno da razumeju.⁹¹ Krajnje je vreme da naučnici i propovednici napuste svoje

⁹⁰ *Calvin's Commentaries. Acts of the Apostles*, ed. D. W. Torrance and T.F. Torrance, Grand Rapids: Eerdmans, 1965, str. 25.

⁹¹ Realnost budućeg mesijanskog Carstva je iz teologije u najvećoj meri uklonio Avgustin koji ju je „potpuno potisnuo u pozadinu i zamenio drugom eshatološkom šemom, koja se od petog veka manje ili više smatra ortodoksnim učenjem“ (P. Toon, ed., in the introduction to *Puritans, the Millennium and the Future of Israel: Puritan Eschatology 1600-1660*, Cambridge: James Clarke, 1970, str. 13).

neosnovano suprotstavljanje Isusu, izraelskom Mesiji, i pridruže mu se u širenju dobrih vesti o Carstvu. Kritičari takođe moraju shvatiti da njihov skepticizam predstavlja napad na srce hrišćanskog jevanđelja:

Dolazak transcidentalnog Sina Čovečijeg koji će sprovesti katastrofičnu transformaciju ovog eona, ili njegovo uređenje... je jedno od verovanja o čoveku i svetu i njihovoj istoriji koje je Isus podelio sa svojim savremenikima, a koje su vreme i napredak znanja zanemarili kao relikvije nekog starog mentaliteta.⁹²

Ukoliko je to stvarno slučaj, Isus na žalost nije bio u pravu i može se sa pravom odbaciti kao lažni prorok. Ali greška se može pripisati nevernim komentatorima, čija je averzija prema mesijanizmu Novog Zaveta rezultovala njihovim odbacivanjem celog obećanja Carstva:

Mesija, čije je rođenje najavio anđeo, se predstavlja u obliku vladara koji će zauzeti i zauvek zadržati presto svog oca (pretka) Davida. Predviđeno je obnovljeno jevrejsko carstvo, a to predviđanje se pokazalo, ne samo kao iluzija, već kao potpuno nekompatibilno sa duhovnim carstvom koje je Isus proglasio i trudio da uspostavi...anđeoska komunikacija, pod uticajem trenutnog verovanja, je bazirana na pogrešnom shvatanju istorijske realnosti. U najmanju ruku je uznemirujuće otkriti da ono što treba da bude otkrovenje sa neba predstavlja pogrešno tumačenje proročanstva i takođe predviđa obnovljeno Davidovo carstvo koje se nije materijalizovalo.⁹³

⁹² James McKinnon, *The Historic Jesus*, Longmans, Green & Co., 1931, str. 207.

⁹³ *Isto*, str. 5, 6.

Drugim rečima, „jadni Gavriilo, ništa nije razumeo.“ A takođe, dodaje hor komentatora, ni učenici koji su još uvek očekivali „jevrejsko“ Carstvo u Delima 1:6. Ali onda je i sam Isus, izgleda, bio u mraku u vezi Carstva, kada je svojim sledbenicima obećao visoke položaje u Izraelu (Luka 22:28-30) i podsticao ih da očekuju vlast sa njim u budućoj novoj eri (Otkrivenje 2:26; 3:21).

Tumačima Biblije, i zapravo celom tradicionalnom hrišćanskom sistemu, hitno treba novo usmerenje. Moramo prestati da svoje tradicije okrećemo protiv reči Božje,⁹⁴ i vratiti se mesijankim dobrim vestima o Carstvu i verovajnju u Isusa, jevrejskog Hrista, spasitelja sveta, koji je sa desne strane svoga Oca, a kome je suđeno da će se vratiti i vladati kao Mesija i Car „Da, dođi, Gospode Isuse“ (Otkrivenje 22:20).

⁹⁴ Da li je Isusova kritika tradicija koje se suprotstavljaju božanskoj Reči išta manje relevantna danas? (Matej 15:8-9).

Indeks biblijskih citata**1. Mojsijeva**

1:2,3	110
13:15	80
17:8	80

5. Mojsijeva

18:15	59
30:10	102

2. Samuilova

7	33
7: 14	59, 73

1. Dnevnika

17	33
----------	----

Isaija

1:26	42
2:3, 4	20
9:6, 7	20
11:4	90,91
16:5	19
24:23	19
30:27-33	90
30:27-32:4	91
32:1	42
40:9-11	22
52:6-10	22
53:11	69
61:1,2	22

Jeremija

23:5, 6	20, 61
---------------	--------

Danilo

2:44	20
7:14, 27	20

7:25	90
7:27	21
8:13	89, 92
9:24-27	89
9:26	89
9:26, 27	89, 90
9:27	92
10:14	92
11:21 ff	90
11 :31	89, 92
11:45	89
12:1	90
12:1, 2	90
12:2	65, 90, 98, 100, 103
12:3	69
12:7, 11	90
12:11.	89, 92

Avdija

17-21	19
-------------	----

Mihej

4:2, 3	20
5:6	90

Zaharija

9:10	19
14:3,9, 16	21

Matej

1:20	111
4:23	103
5:3	103
5:5	32, 81 , 99, 102
5:38-48	79
6:33	101
7:21-27	72, 112
8:11	103
9:35	103
11:5	34
12:19,20	38
13:19 ...	69, 84, 102, 105, 108,

13:43	69,113
13:51	114
13:52	113
16:15-17	60
16:21	112
19:27, 28	70
19:28 13, 35, 39, 40, 42, 50	
20:21	34
22:41-45	50
24:3	87
24:8	113
24:13	104
24:14	100, 102
24:15	87, 92
24:15, 16	86
24:15,29, 30	89
24:21	87, 90
24:25	87
24:29	87, 90
24:30, 31	87, 90
24:37-39	58
25:31	35, 39, 70
26: 13	101
27:57	33
28:1 9	95
28:19, 20	98, 101, 103

Marko

1:14, 15 ... 16, 69, 70, 101, 103	
4:11-12	69, 102, 109
4:11-13	109
4:14	105
4:34	114
8:35-38	72
8:38	102
10:40	34
10:42-45	34
12:28-34	78
13:14	87
13:32	52

Luka

1:1-4	24
-------------	----

1:32	111
1:32, 33	18,24,32
1:35	73, 111
1:43	103
2:11	103
2:25	33
2:38	33
3:21	98
4:18, 19	22
4:43	53, 68, 72, 82,101
5:1	84
8:11	84,105,108
8:12	109
8:15	104, 108
9:2, 60	101
9:11	104
12:32	32,70
13:28, 29	101
18:17	109
18:31-34	72
19:11	36
19:15, 17	70
19:17	32,36
19:27	36
21:31.....	56,87
22:16, 18	35
22:18	35, 39
22:20	101
22:28-30 . 13, 40, 70, 114, 116	
22:29, 30	34, 52, 101
23:42	34
23:50, 51	33
24:39	46
24:47	101,102

Jovan

1:41, 49	61
3:3	109
3:3, 5	55
3:5	98
3:22	95
3:36	97
4:1	98

4:1 ,2	96
4:24	73
5:24	105, 108, 110
5:28, 29	65
5:44	78
6:63	104, 110
6:68	69
8:28	103
12:44-50	72, 112
13:35	79
14:9	103
15:19	79
16:9	69
17:3	78, 82
17:17	108
20:31	60, 78

Dela

1:3	46, 53, 112
1:3, 6	52
1:5	52
1:6	13,42,52,53,54,112,114
1:6,7	52
1:7	52
1:9-11	46
2:34, 35	59
2:38	96
3:20, 21	50
3:21	13, 22, 51, 59, 115
3:22	59
7:37	59
8:12	68,69,71,72,82,96,110
10:41	46
10:47, 48	97
19:1-7	96
19:5	97
19:8	68
20:24, 25	112
20:25	72
24: 14,15	21
26:5-8	21
28:23, 31.....	68,70,71 ,72,82
28:30, 31	104

Rimljanima

1:1,2	21
1:5	97
1:16	110
4:13	31
4:16	81,102
6:3, 4	98
6:17	96
8:22, 23	55
8:24	104
10:9	98
10:17	112
13: 11	104
15:8	31, 53
16:20	57
16:25, 26	21
16:26	97

1. Korinćanima

1:18	104
6:2, 9	70
8:4-6	78
15:1 -4	71
15:2	104
15:3	71, 112
15:18,20	64
15:22	90
15:22, 23	64, 91
15:23	100

2. Korinćanima

4:4	49, 55, 57
5:20	79
6:18	55

Galatima

1:4	55
1:8,9	104
3:2	107, 110
3:8	21,102
3:16	80, 102
3:27	98
3:29	80

4:23	110
4:29	110
6:16	79

Efežanima

1:13	104, 110
1:14	105

Filipljanima

2:5-8	34
3:3	79

Kološanima

1:4, 5	111
1:5	111
1:6	111
1:13	55
2:12	98
3:11	80

1. Solunjanima

2:13	104, 110
4:17	90
5: 10	64, 90

2. Solunjanima

1:7, 8	58, 89
2:1-12	88
2:5	88
2:7- 10	89
2:8	90, 91
2:9	89
2:10-12	89

1. Timotiju

2:5	78, 103
6:3	102, 110

2. Timotiju

1:10	100
2:12	70
3:13	58

Titu

1:2	21
3:4, 5	110
3:5	98

Jevrejima

1:5	59
2:3	110
2:3,5	112
2:5	111
2:5, 8	113
11:9	81, 102
11:13, 39	81, 103

Jakovljeva

1:18	55, 108
1:21	108

1. Petrova

1:23	108
1:23-25	84, 108
1:25	108
3:20-21	98
3:21	97

2. Petrova

3:18	70
------------	----

1. Jovanova

2:22	61
3:8	57
3:9	109
5:1	61
5:19	55, 57

2. Jovanova

7-9	102
-----------	-----

Judina

3	84
---------	----

Otkrivenje

1:1	43
-----------	----

1:3	93	12:9	55
2:18	39	13:5	90
2:25-27	39	19:15	38
2:26	37, 40, 51, 116	20:1-6	40, 57, 61
3:21	39, 40, 52, 71, 116	20:4	71, 91
5:10	32, 40, 61, 71, 81, 101	20:5	91
10:6	99	20:6	23, 91
11:2,3	90	20:9	101
11:15	90	22:18, 19	93
12:5	37	22:7	93
12:6, 14	90	22:20	117